

עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ

קונטרס מאמרי
יום הכיפורים
וספר יונה הנביא

שתיקנו חז"ל להפטיר בו אחר קריאת התורה של
תפלת מנחת יום הכפורים, כמבואר בפנים
מלוקטים מספר

חזקת הקדוש

עם ביאורינו

מתוק מדבש

המפרש כל מלה ומלה בדרך קל וקצר, מתוך
המפרשים הקדמונים כאשר יחזה המעיין בפנים

חובר בע"ה על ידי
דניאל פריש
פעיה"ק ירושלים ת"ו

והיה מעשה הצדקה שלום

מוקטר מוגש לידידינו הנכבד הרה"ג

מוה"ר רבי אדמו"ן נחום שליט"א

אשר השתדל להביא קונטרס יקר זה לדפוס

אוקיר אנוש מפז - ראוי לנו לשבחך

דברי תורה תדיר הם בפ"ך - וזיכוי הרבים הוא מנת חלקך
מהיר כאיל על אפיקי מים לנו נעמת - כי להרבות קדושה וטהרה חפצת
ובאשר יקרת בעיני נכבדת - כי למליץ יושר ולפטרון נאמן לפנינו אתה
נאמן בית הזהר וידיד ספר מתוק מדבש אתה - אשרי חלקך

יהי רצון שזכות מצוה גדולה זו תעמוד לך שיתמלאו כל משאלות
לבך לטובה ולברכה, ותזכה להמשיך להרבות פעלים לתורה
ולתעודה, ותזכה להכתב ולהחתם בספרם של צדיקים לשנה

טובה ומבורכת, אמן.

ועבדת הצדקה השקט ובטח עד עולם

מוקטר מוגש לידידינו הנכבד הנגיד המפואר

מר **אליהו הכהן שליט"א**

אשר נדבה רוחו אותו להדפיס קונטרס יקר זה לזיכוי הרבים

איש נבון וחכם ידידינו היקר הכהן הנאמן
לקט זכות לבנות קונטרס זה כנטע נאמן
היב נתן ביד נדיבה ובסבר פנים מאירה
הציב שם וזכר טוב לעדתו עדת מי מנה
והיה שכרו בזה ובבא אשר עין לא ראתה

לעילוי נשמות

הר"ר יום טוב בן זכייא הכהן ז"ל

נלב"ע יג מר חשוון תשכ"ד

הר"ר תופיק בן זכייא הכהן ז"ל

נלב"ע בקציו"ש על קדוש השם

מרת זכייא בת שרה ז"ל

מרת מרגלית בת מרים ז"ל

מרת רחל בת מרים ז"ל

רוח השם תניחם בגן עדן

יהי רצון שזכות התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי שזכית להפיץ את תורתו ברבים, תעמוד לך שיתן השם הטוב לך כלבבך, אורך ימים ושנות חיים טובים פרנסה ברווח וכל טוב סלה, ותמשיך להרבות פעלים לתורה ולתעודה, ותזכה אתה וכל משפחתך היקרה להכתב ולהחתם בספרם של צדיקים לשנה טובה ומבורכת, אמן.

בשעת הבאת הספר לדפוס קבלנו הסכמה הנוכחי מהבד"ץ שליט"א לעסוק בהפצת הרעיון של לימוד דף היומי בזוהר הקדוש כי כסלו תשס"ב

הסכמת רבותינו הגואה"צ הביד"צ שליט"א

הנה הגיש לפנינו הרה"צ רבי דניאל פריש שליט"א הסכמות מהרבנים הגאונים הצדיקים גדולי ירושלים מדור הקודם משנת תרצ"א וכו' שביקשו לפרסם גזולת לימוד הזוהר הקדוש, ולבקש מבני תורה וכו' שכל מי שאפשר לו ישתדל ללמוד דף זוהר בכל יום בל"נ.

ועתה קם והתעורר הרב הנ"ל וברצונו לעשות ולסדר לוח יומי ללימוד דף זוהר בכ"י, לפי דפי דפוס וילנא, וביקש הסכמה מאתנו על כך.

וראינו כי בשעתו חתמו על קריאה קדושה למען הפצת רעיון הקדוש הנ"ל, כ"ק מרן הגר"ח זוננפלד זצוק"ל הגאב"ד דפעה"ק ת"ו ואתו עמו חבל נביאים גדולי ישראל זצוק"ל וזי"ע וגם הגאון"צ חברי ביד"צ של עדתינו זצ"ל וחתמו בקריאות קודש על כך בניסן תרצ"א.

וברעיא מהימנא קדישא (פרשת נשא דף קכ"ד ע"ב) כבר הביא ואמר "ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילני דחיי דאיהו האי ספר הזהר יפקון מן גלותא ברחמי", ובתקונים דף מ' איתא: בדרא בתראה בסוף יומיא בגינ"י וקראתם דרוך בארץ וכו'.

והנה בעת כזאת שעת צרה היא ליעקב בגשמיות ורוחניות ברחבי אה"ק ת"ו ובתפוצות ישראל בארצות פזורינו, עיננו נשואות לאבינו שבשמים, שיתעוררו רחמיו על שארית פליטתינו ושומר ישראל ישמור שארית ישראל וכו' ושנוזה לראות בקרוב בהתגלות כבוד שמו ית' על עמו ארצו ונחלתו ובכל העולם ובישועת ה' בביאת משיח צדקנו וברחמים גדולים יקבצנו מארבע כנפות הארץ לארצנו

דבר גדול מאד הוא להנהיג כנ"ל, והוא כתריס בפני הפורעניות ולבטל גזירות קשות וכו' ולהשפיע שפע קודש על עם הקודש, ואשרי המקיימים כן בכ"י.

ודבר חשוב מאד עשה הרה"צ רבי דניאל פריש הנ"ל שהו"ל ספר הזוה"ק בכ"ב כרכים עם פירושו "מתוק מדבש" שכשמו כן הוא, שמבאר כל מלה בלשון ומובן לכל בעזה"י.

לכן מן הראוי שיהא הזוה"ק הזה בכל בתי ישראל למען ירוץ הקורא בו שיבין כל מלה ויזכו ללמוד כנ"ל בקדושה וטהרה ובדחור"ר בס"ד.

וזכות התנא האלקי הרשבי"י שילמדו תורתו בטהרה בודאי תעמוד לנו ולכל ישראל להיוושע בכלל ובפרט שנוזה בקרוב לראות בישועתן שמחתן ונחמתן של ישראל בביאת גוא"צ ברחמים גדולים בב"א, ומלאה הארץ דעה כמים לים מכסים בב"א.

Handwritten signature in Hebrew script.

Handwritten signature in Hebrew script.

Handwritten signature in Hebrew script.

ק"ס

הרב יעקב הלל
ראש ישיבת אהבת שלום תכב"ץ
פעיה"ק ירושלים ת"ו

בס"ד

לכבוד ידי"ץ ועמתנו בתורה הרה"ג בנו"ץ
החסיד כהר"ר דניאל פריש שליט"א.

אחדש"ו וכו' באתי בשורותי אלו לברך ברכת הנהנין על ספרך
החדש שזכיתני בו, והוא הספר החשוב "מתוק מדבש" פירוש
מספיק על "הזהר הקדוש" מלוקט מחיבורי המפרשים בטוב טעם
ודעת.

והנה התועלת והנחיצות של פירוש כזה הוא גדול מאד וכידוע
לכל מי שזכה לעיין בחיבור הזהר הקדוש, כמה צריך חיפוש מחיפוש
וגר מנר בספרי המפרשים עד שימצא את מבוקשו, וזה אחר שימצאו
אצלו ולפניו כל הספרים הצריכים לכך, והמלאכה כבדה עד למאד,
לכן אין ספק שחסד גדול זכית לעשות עם הלומדים הע"י לאסוף הכל
בסדר נאה ומקוצר כשולחן הערוך והכל מתוקן לסעודה, וזכות גדולה
נתגלגלה לידך לזכות את הרבים בענין נחוץ זה אשרי חלקך.

זכור אזכור את אותן משך שנים הרבה השכם והערב שהשקעת
בלימוד כתבי האר"י ז"ל והרש"ש ז"ל בעיון נמרץ ובדיבוק חברים בין
כותלי ישיבתנו הקדושה "אהבת שלום" תכב"ץ, וזה בודאי יסייע לך
לכוין אל האמת ביותר בהכנת הזהר"ק באופן שלא תצא שום תקלה
מתחת ידך.

ואסיים בכרכת הדיוט שאכן תזכה להשלים המלאכה ולברך על
המוגמר, ויפוצו מעינותיך חוצה, ובזכות אור הגנוז בספרי הזהר"ק
ובזכות הלימוד בו בקדושה ובטהרה נזכה לגאולה קרובה במהרה
דין אכ"ר.

ממני ידידך נצח ומוקירך
הצעיר יעקב משה הלל

יעקב משה הלל
א"ע

מפתח הענינים

- בשערי הזהר ..... ז
- (א) מאמר יום הכיפורים ..... יז
- (ב) מאמר שנהגו ישראל לאומרו קודם תפלת כל נדרי ..... כט
- (ג) יונה בן אמתו היה בן הצרפית שהחיה אליהו ..... לה
- (ד) במעשה יונה הנביא יש משל לכל עניני האדם מיום היולדו עד תחית המתים ..... לה
- (ה) ענין תפלת יונה ממעי הדג ..... מט
- (ו) פנימיות שאלות המלחים ליונה, וסופם כגרים חכמים ..... נא
- (ז) כל המעשה של יונה הנביא וספרו הוא רמז על ביטול הדינים ותיקון השכינה, ועל עניני הגלות והגאולה ..... נה

אור חדש על ציון תאיר

ספר הזוהר הקדוש

את ספר הזוהר, חיבר התנא האלקי רבי שמעון בר-יוחאי, בצירוף תלמידיו בני החברייא קדישא, והוא כולל:

א. הלך הנסתר

רזים עליונים שנתגלו להם על-ידי אליהו הנביא זכור לטוב, משה רבינו עליו השלום, נשמות צדיקים שבגן עדן, ואף על-ידי מלאכי מרום. וכפי שנאמר בראש ספר התיקונים (כפי תרגומו וביאורו של ה"מתוק מדבש"):

"כשנתקבצו רבי שמעון והחברייא יחד לחבר החיבור הזה, ניתנה להם רשות מן השמים וניתנה רשות לאליהו הנביא להיות עמהם ולכל הנשמות של שתי הישיבות, בין הנשמות משיבה של מעלה של הקב"ה, ובין הנשמות משיבה של מטה של המלאך מט"ט, לרדת בגלוי בהתלבשות הגוף, להשתתף עם רבי שמעון והחברייא קדישא בגילוי סודות התורה. ולכל המלאכים ניתנה רשות לבוא בהתכסות ובהעלם ובדרך השגה שכלית, [רצונו לומר, שלא היו נראים בעיני בשר, כי אם בהתלבשות בשכלו של רבי שמעון והחברייא] כדי להשיג על ידם ברזי התורה".

ב. הלך הנגלה

אגדות ומדרשים שנאמרים כמעט על דרך הפשט, וכמו שאר אגדות חז"ל, הגם שכולם עמוקים מאוד וצריכים עיון רב להבינם על נכון, וכל שכן קטעים אלו שבזוה"ק, הנה עם כל זאת יש בהם הרבה דברים השווים ונחוצים לכל נפש שבישראל.

רבי חיים ויטאל, בהקדמתו ל"שערי קדושה" כותב: "כי רוב דברי רשב"י ז"ל בספרי הזוהר והתיקונים... הכל נגלה אליו על-ידי אליהו זכור לטוב ועל-ידי נשמות הצדיקים שבכל דור ודור שנתגלו אליו, אשר זה ענין ספרא ד'רעיא מהימנא, שכולו חידושי תורה שחידש הרשב"י ע"ה עם נשמת משה רבינו ע"ה".

בזוהר הקדוש עצמו מבואר, כי רשב"י ציווה לרבי אבא תלמידו לכתוב את הדרושים והסודות המתגלים על ידו. ואילו בתיקוני-זוהר ובזוהר-חדש נאמר כמה פעמים, כי שם הספר, "זוהר", ניתן לו מן השמים.

"הזוהר הקדוש", הינו ספר רחב המאחד בקרבו לא פחות משמונה-עשר (!) חיבורים קדושים: א) ספר הזוהר (ובכלל זה - זוהר חדש, שהם קטעים שחסרו מן הזוהר, ונתגלו בתקופה מאוחרת יותר) ב) ספר התיקונים (- תיקוני הזוהר; ובכללו - תיקוני זוהר חדש, כנ"ל), שהם שבעים תיקונים - מאמרים - שאמר רבי שמעון בר-יוחאי על התיבה הראשונה שבתורה - "בראשית". ג) מדרש הנעלם. ד) רעיא מהימנא. ה) מתניתין. ו) תוספתא. ז) סתרי תורה. ח) אידרא דמשכנא. ט) אידרא רבא. י) אידרא זוטא. יא) ספרא דצניעותא. יב) סבא דמשפטים. יג)

זא דרוזין. יד) ינוקא. טו) היכלות ומדורין דבראשית. טז) היכלות ומדורין דקדושה דפקודי. יז) היכלות דסטרא אחרא דפקודי. יח) אתון גליפן.

על ה'מתניתין' וה'תוספתא' המובאות בזהר הקדוש, כותב הרב החיד"א ב"שם הגדולים" (ספרים, זהר): "והזהר מביא משניות וברייתות ותוספתות. וכתב הרמ"ק ז"ל, שהיו מימי קדם והיו מדברות בלשון קצר, והרשב"י בדרושו מביא מהם. עכ"ד. ונראה, שהיו משניות וברייתות בסתרי תורה גם כן, ואפשר שהיו מכלל הת"ר סדרי משנה שהיו מקדם קדמתה [ראה: חגיגה י"ד. : "חד אמר שש מאות סדרי משנה (- היו בימיהן. רש"י)]."

כפי המובן מדבריו אלו של החיד"א, הרי שהזהר הקדוש על כל החיבורים הקדומים שיש בו, הם קיבוץ והמשך למשניות וברייתות קדומות בסתרי תורה, אשר היו חלק מן התורה שבעל-פה ואבדו בשנות הגלות, ולפי שעה טרם נתגלו. התגלותו של ספר הזהר, לעומת זאת, היתה מובטחת מראש - כפי דברי הרעיא-מהימנא והתיקוני"ז המוזכרים לקמן - לקראת סוף הגלות וביאת המשיח בב"א.

ספר הזהר מקדם קדמתא היה נחלת יחידים

ההשגחה העליונה המלווה את המפעל הנפלא הלז, של הפיכת הזהר הקדוש לנחלת הכלל דווקא בעידן הנוכחי, באה לידי משנה ביטוי והבלטה על רקע העובדה, כי פירושים רבים שנכתבו במהלך מאות השנים האחרונות על חלקיו השונים של הזהר הקדוש, פירשו את הזהר לפי דרך הרמז והסוד. לעתים, הוסיפו דווקא הפירושים והעמיקו את סודותיו של הזהר הקדוש שבעתיים, כשהם מפרשים גם את הקטעים ה'נגלים' לכאורה, על דרך הרז והסוד הכמוסים.

לצד אלו, נותרו פירושים אחרים לא-מעטים - ביניהם פירושי ענק שנכתבו על-ידי מקובלים בעלי שם וגדולי עולם מפורסמים - כשהם מונחים במשך מאות שנים בכתב-היד המקורי, מבלי שעין הדפוס תשזוף אותם. וישנם אף, שנתרו כך עד עצם היום הזה. בין כך ובין כך, נותרה הבנת דברי הזהר הקדוש נחלתם של יחידי סגולה בלבד, כשמעגל רחב יותר - די מצומצם כשלעצמו - מסתפק ב'אמירת' הזהר גרידא.

בשביל המצב הזה - אשר ללא ספק מכוון היה אף הוא מן השמים, בבחינת (קהלת ג'): "את הכל עשה (- האלקים) יפה בעתו" - מובנת היטב השתוקקותם של גדולי הדורות, להופעת אורו של פירוש השווה לכל נפש, אשר יבאר את דברי הזהר הקדוש וינחיל אותם לכלל ישראל כולו. וכפי שמעיד בנו של הגאון הקדוש, רבי יצחק אייזיק מקומרנא, בספרו "דמשק אליעזר", כי שמע מאביו, שהוא עצמו שמע "מפה קדוש, רבינו יעקב יצחק בן מאטיל (- ה"חווזה" הקדוש) מלובלין, שרצונו הטוב היה, שיהיה איש אחד בעולם, שיפרש דברי הזהר הקדוש על-פי פשט פשוט, בכל מקום שיכול לפרש על-פי פשט".

זאתה עם פירוש בדרך פשוט מוכן לכל נפש

מכאן, מקבלות הופעתו של ה"מתוק מדבש" ופעולתו האדירה בחשיפת הפשט הפשוטי של הזוהר הקדוש, משנה תוקף וחשיבות. וזאת, בהביא בחשבון, כי קרוב לשני שלישים (!) מן הזוהר מבוארים על-ידו בדרך ה"נגלה" והופכים למובנים ביותר, גם למי שאין להם עסק בנסתרות.

וזאת בשעה שלא מדובר, בשום פנים ואופן, בתרגום מילולי, המותיר את הסתום בסתימותו, כי אם בפירוש אמיתי, ברור ומתקבל, המפרש נאמנה את הטמון מאחורי המשלים והמליצות של הזוהר הקדוש, ומוביל את עם-ישראל לבטח במשעולי הפרדס העילאי, כאשר ישא האומן את היונק על פני האדמה.

לרבים העומדים תמהים ושואלים לפרש הנס המופלא הזה, כיצד עלה בידו של אדם בודד, לחולל את המהפך הגדול של הסרת המנעולים ופתיחת השערים של הזוהר הקדוש, אשר ניצבו נעולים מזה עידן ועידנים, ניתנים דברי ההסבר דלהלן, על דרך פעולתו של הגה"צ המקובל המחבר, בעל **מתוק מדבש** זצוקלה"ה, המסברים את האוון אך קימעה, תוך כדי חיזוק ההנחה, כי מדובר בפעולה ישירה של ההשגחה העליונה, אשר בחרה בהרב הדגול המחבר זצוקלה"ה כשליח, ליישום המשימה השמיימית המיוחדת במינה.

את פועליו הכבירים, החל הרב המחבר זצוקלה"ה כבר לפני עשרות שנים, עם הופעת ספרו הנודע "אוצר הזוהר", על ארבעת כרכיו הגדולים, המהווה מפתח גדול לפי נושאים על כל תחומי הזוהר הקדוש. ספר זה זכה כבר למהדורות רבות, והביקוש אליו אינו פוסק.

כל זאת, מלבד שורה נכבדה של ספרי מוסר ויראה, אשר יצאו מתחת ידו הרמה והמשמשים מורה דרך ואור לנתיבתם של אלפי בחורים ואברכים האמונים על ברכי התורה, היראה והחסידות הצרופה.

אופן יצירת הפירוש מתוק מדבש

אמנם, את מפעל חייו יש לראות בפירושו הנוכחי על כל חלקי הזוהר, הנקרא בשם "**מתוק מדבש**". את השלב הראשון לפירושו זה, כתב הגה"צ המחבר זצוקלה"ה כהכנה לקראת שיעוריו הקבועים בספר הזוהר, אותם הוא מוסר מזה רבות בשנים בישיבות המקובלים בעיר הקודש ירושלים. לאחר שעובר היה ביסודיות על כמעט כל מפרשי הזוהר הקיימים, הידועים יותר והידועים פחות, ליקט ועשה תמצית מבין כולם את הפירוש הקרוב ביותר לפשט דברי הזוהר, והעלאהו על הכתב. וכאן, יש לציין באופן מיוחד את לשון הלימודים הצחה ואת עט הסופר המהיר של הרב המחבר זצוקלה"ה, לצד גאונותו הנפלאה והסברתו הבהירה.

בשעת מסירת השיעורים, בהם השתתפו ומשתתפים גם תלמידי חכמים מופלגים ומחשובי המקובלים בימינו, הועבר הפירוש המבורר בכור הצריפה של (אבות ו'): "בשימוש חכמים, בדקדוק חברים ובפלפול התלמידים". לאחר השיעור, במקום הצורך, ערך המחבר זצוקלה"ה בטיוטת הפירוש את השינויים ו/או התיקונים הדרושים, כשאינו נמנע, בעת הצורך, מהעבירו שוב בכור הצריפה העומד לרשותו.

כך, יכול היה להתקבל אותו פירוש מושלם, אשר מעולם לא היה כמותו, המתאים לכל הרמות והדרגות של לומדי הזוהר, למן המתחילים ועד לגדולי המקובלים.

בשלב הבא, הדפיס המחבר זצוקללה"ה את פירושו "**מתוק מדבש**" כספר בפני עצמו, כשאינו מרהיב בנפשו להדפיסו בצמוד לספר הזוהר הקדוש. אמנם, ההתלהבות האדירה בה קיבל עם ה' את הפירוש החדש, גרר בעקבותיו דרישה גוברת והולכת ולחץ הפצרות עצום, להדפיס את הספר ביחד עם הזוהר. אל הדורשים לעשות כן, הצטרפו גדולי הדור, גאוניים וצדיקים מפורסמים, אשר קבעו נחרצות, כי מדובר בצו השעה וכי אין למנוע מעם ישראל את הטוב השמור לו ביצירה הנוכחית.

הרב המחבר זצוקללה"ה נכנע, והאות ניתן להדפסת המהדורה הראשונה של הזוהר הקדוש בצוותא עם הפירוש. כאן, נכונה למחבר זצוקללה"ה עבודה גדולה ועצומה בפני עצמה, והיא, בחירת הגירסה המוסכמת והמבוררת, המסוקלת והמעוזקת מכל אותם שיבושים ושגיאות לאלפים ולרבבות, שעלו והשתרגו במהלך המהדורות הרבות שידע הזוהר במשך מאות השנים האחרונות. בירור הגירסה וליבונה, הוא חידוש מרנין בפני עצמו, הפותר אחוז גדול מן התמיהות הסתומות אשר עמדו בפני לומדי הזוהר במשך דורות ומנעו את הבנת דבריו הקדושים ברבים מן המקומות.

בכך, הרחיב המחבר זצוקללה"ה את לומדי הזוהר הקדוש, עד לאין ערוך ומידה. חוגים נרחבים בעם ישראל, אשר לשעבר לא יכולים היו אפילו להעלות על דעתם את הזכות העילאית להסב ליד ספר הזוהר הקדוש, ולו אף לקרוא בו קריאה בעלמא, זכאים ומסוגלים מעכשיו ללמוד בו שיעורים של ממש, מתוך הבנה מלאה ונרחבה של חלקים גדולים מאוד מתוך ספר קדוש ונורא זה.

זוהר חדש

עתה, הגיע גם תורו של ה"זוהר חדש" ללבוש את מחלצותיו החדשות והמפוארות, בדמותו של הפירוש "**מתוק מדבש**" גם עליו. הזוהר-חדש, מכיל קטעים וכן פרקים שלמים מן הזוהר הקדוש, אשר לא הגיעו לידי מדפיסי הזוהר לראשונה. בדרך כלל, מורגש ואף מצויין חסרונם, בגוף הזוהר הקדוש בעצמו. לפני למעלה מ-400 שנה, לאחר שנאסף חלק ניכר מפרקים אלו והוגהו כדבעי בידי חכמי קבלה מובהקים שבאותו הדור, הודפסו השלמות אלו לראשונה בדפוס סאלוניקי בשנת שני"ז, תחת השם "זוהר חדש".

מני אז ועד היום, לא זכה ה"זוהר חדש" לפירוש אחד שלם, אשר יפרש את כולו דף אחר דף כפי הסדר. עד שקם הגה"צ המחבר זצוקללה"ה דגן והשלים את החסר. על פי הכלל של "המתחיל במצווה אומרים לו גמור", המשך המחבר זצוקללה"ה ועבר לפרש גם את הזוהר-חדש, בדיוק באותו האופן בו שפירש את הזוהר-עצמו. מלבד הפירוש, גילה המחבר זצוקללה"ה את כוחו העצום גם בסידורו מחדש של הזוהר חדש, לפי סדר הזוהר הקדוש, באופן שכל ההשלמות מיוחסות אל מקומן הנכון, והכל בעריכה מפוארת ובאותיות מאירות עיניים - ככל המעלות של ה"מתוק מדבש" על הזוהר מתחילתה ועד אחריתה. בסופו של דבר, הופיעו נוספים

אשר הכילו את ה"זוהר חדש" ואת ה"תיקוני זוהר חדש", מבוארים ומפורשים אף הם כראשונים.

עשה שבעים תיקונים

ספר תיקוני הזוהר אשר כשמו כן הוא המיועד לתיקון העולם במלכות שדי"י, שהם תיקונים שהשכינה הקדושה מתעטרת ברזי תורה כשעוסקים בהם למטה, ומעוררים כח הנשמות והצדיקים עם כח משה רבינו כמו שמובא ברמ"ק, חיברו רבי שמעון בן יוחאי עם החברים רבי אלעזר בנו, רבי אבא, רבי יהודה, רבי חייא, רבי יצחק, רב יוסי, ובהשתתפות אליהו והרבה נשמות מגן עדן, והיה רבי שמעון שומע דברי הנשמות, ורבי אבא תלמידו מעלה אותם בכתב. ובפרט השתתפה בחיבור זה נשמת משה רבינו ע"ה שנקרא מאריה דחיבורא, והחברים היו מלובשים באש עד שרוחניות עליון מתנוצץ עליהם.

החיבור הזה שונה מספר הזוהר בזה שכולו הוא תורת הסוד, וגם לזה השכיל המחבר זצוקלה"ה לפרשו בדרך פשוט עד שגם מתחילים הנכנסים מעט בהחכמה יכולים להבין קטעים נרחבים ותיקונים שלימים מהספר, שהופיע בשלשה כרכים.

בשורה מרנינה באופן מיוחד שנושאת המהדורה האחרונה בחובה היא, עריכתו מחדש של כל הפירוש על ה"תיקוני זוהר", תוך שימת דגש על רצף ההבנה של הנושאים והתקשרותם זה בזה. גם כאן, באות הקדמות קצרות הפותחות פתח להבנת העניינים הנידונים ומקרבות את תעלומות החכמה אל השכל האנושי.

ב"ך יברך ישראל

סך הכל הם - ט"ו כרכי הזוהר, ד' כרכי זוהר חדש, ג' כרכי תיקונים, ביחד עשרים ושתיים כרכים כמנין אותיות שבתורה. ועוד ספר השמטות הזוהר שבו מבוארים כל הליקוטים שבסוף ספרי הזוהר. וספר שערי זוהר שבו נקבצו הקדמות וכללים רבים בעניני לימוד ספרי הזוהר הקדוש.

הנה כי כן, ספר הזוהר הקדוש עומד לרשותנו, שערי פתוחים כפתחו של אולם, מסילותיו מסוקלות מאבן ומנוכשות מכל טעות ושגיאה, נוסחתו מבוררת, מזוככת ומזוקקת שבעתיים, מנופה ביי"ג נפה, תיבותיו מנוקדות למריש ועד גמירא, וסביבו פירוש ברור ואמיתי, "מתוק מדבש" - פשוטו כמשמעו - ביאור ברור ובהיר השווה לכל נפש, שוכן לשבטיו על מחנהו ועל דגלו, החוסך אפילו את הטורח של חיפוש ה"דיבור המתחיל" המתאים...

ואם לא די בכל טכסיסי הנוחיות האמורים, הרי שמשפטי הזוהר עצמם שתולים בתוך הפירוש, מנוקדים אף הם, באופן שאין אפילו צורך להעתיק את העניינים מגוף הזוהר אל הפירוש וחזור, וניתן ללמוד באורח שוטף בתוך הפירוש גופו.

ולא עוד, אלא שלמען אותם לומדים אשר אין להם עסק בנסתרות, הובדלו סוגי הכתב שבפירוש, בין קטע העוסק בינגלה, המודפס באותיות מרובעות, לבין קטע העוסק בינסתר, המודפס בכתב רש"י. דומה, כי לא נותר שכלול או קישוט שלא הושקעו בו, בזוהר הקדוש, כדי להופכו לנחלת הכלל ולנחלתו הפרטית של כל יהודי ויהודי בדורנו.

בשלב האחרון והנוכחי, הרואה אור במהדורה האחרונה החדשה, זוכה גוף הזהר לניקוד מלא ומדוייק, כשגם משפטי הזהר בתוך הפירוש, מופיעים מנוקדים. מלבד זאת, הוסיף המחבר צוקללה"ה במהדורה הנוכחית הרבה הקדמות קצרות, השופכות אור להבנת הקטעים הבאים אחריהן. כמו כן, נפתחו מרבית ראשי-התיבות שהיו במהדורות הקדומות של הפירוש.

המהדורה האחרונה נושאת, איפוא, את בשורת היצירה באופן הנעלה ביותר, כיאה וכיאות לכלי היציאה מן הגלות, אשר בני ישראל אמורים להצטייד בהם לקראת הגאולה השלימה בב"א.

ספר נגלות הזהר

עם השלמת עבודתו הנפלאה של בעל ה"מתוק מדבש" צוקללה"ה על חלקי הזהר המרכזיים, המכילה מהדורת הזהר החדשה עם פירושו "מתוק מדבש", חמשה-עשר כרכים מפוארים ועב-כרס, ואיתם-עימם שלושה כרכים נוספים של "זהר חדש" המפורשים אף הם. (מלבד תיקוני זהר, ותיקוני זהר חדש אשר הם ביחד ארבעה כרכים אשר הם כולו נסתר).

אזהבדילה מחבר צוקללה"ה האחד עשר כרכים מתוך שמונה-עשר כרכי הזהר הזהר החדש, והדפיסם בפני עצמם בתור "נגלות הזהר". כעין ספר עין-יעקב על אגדות הש"ס אשר כידוע נתקבל ללימוד בקביעות שיעור בהרבה בתי מדרשות בין מנחה למערב. היתה זו - כמוזכר לעיל - הפתעה בפני עצמה לגלות, כי אחד עשר מתוך שמונה-עשר כרכים (חוץ מספר תיקוני זהר ותיקונים זהר חדש שכולו נסתר) שייכים לחלק ה"נגלה" שבזהר, ופתוחים גם להבנתם של אלו שאין להם עסק בנסתרות. בשלב נוסף, ביצעה מחבר צוקללה"ה את ההבדלה הזו בתוך המהדורה הכללית עצמה, באמצעות שינוי בסוג האותיות בין חלק ה"נגלה" וחלק ה"נסתר", כמצויין לעיל.

רמז על התגלות פירוש בטוב טעם בעיקבתא דמשיחא

כמה הולמת התגשמותו של חזון נבואי מלפני כמה מאות בשנים, הצופה את הופעתו של הפירוש החדש בימינו, בעיקבתא דמשיחא, ערב הגאולה השלימה, ואפילו את שמו של הפירוש:

היה הדבר לפני מספר שנים ניכר, בשלבים הראשונים ביותר של ראשית כתיבת הפירוש, עלתבלבו של הרבה מחבר צוקללה"ה הנעלה, להעניק לפירוש את השם "מתוק מדבש", כשהוא מדגיש בכך את כוונתו הטמירה, להמתיק את טעמו של הזהר הקדוש כדבש, באופן שיטעם וימתק לחיכם של כל האישים והדרגות בעם-ישראל, למן תלמידי-חכמים ועד לפשוטי-העם. (היתה גם רמז לרמוז שמו של המחבר רבי דיניאל ב"ן שירה, כמובא בספרים גודל הענין לרמוז שמו בשם הספר, ושזהו שורש נשמתו).

רק לאחר מספר שנים, כאשר כבר נתון היה בעיצומה של הוצאת כרכי הזהר המפורשים לאור, מצאה הרבה מחבר צוקללה"ה הקטע בתוך הספר הקדוש, "הדרת מלך", מאת המקובל האלקי הקדוש והנודע, רבי שלום בוזגלו זיע"א, אשר חי לפני כ-ר"ן

שנה, המבאר את קטע הזוהר המופיע בראש מאמרנו: "ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי, דאיהו ספר הזוהר, יפקון ביה מן גלותא ברחמי", במילים אלו:

"דוק לי שניה דקאמר 'למטעם', לומר, שעתיד להתגלות פירוש מאמרי הזוהר בטוב טעם, וכל חיך הטועמו אומר לי לי. מה שאין כן הלומדו לגירסא בעלמא, שאין מרגיש מתיקות דובשו (- רמז נבואי ברור לשמו של הפירוש: "מתוק מדבש") וכתוב 'טעמו וראו כי טוב ה'. ואז, יפקון ביה מן גלותא, כשיטעמו אמריו כי נעמו... לכן בשכר זאת הלימוד בפירוש ספר הזוהר הקדוש, א-ל חי חלקנו ימהר יחיש גאולתנו". עד כאן לשונו הקדוש, אשר נכתב, כאמור, לפני כר"ן שנה, והוא פלא עצום.

גם בפירושו "כסא מלך" על ה"תיקוני הזוהר", מרמז רבי שלום בוזגלו לאותו פירוש שיתגלה באחרית הימים. בתיקונים (תיקון ו', כ"ג:), מובאים דברי אליהו הנביא לרבי שמעון בר יוחאי על אודות התגלות ספר הזוהר לאמור (בתרגום ללשון-הקודש): "והרבה בני-אדם בעולם-הזה יתפרנסו (- ברוחניות) מחיבורך זה, כאשר יתגלה בעולם-הזה בדור האחרון בסוף הימים, ובגללו יתקיים (ויקרא כ"ה): 'וקראתם דרוו בארץ'". כותב על כך ה"כסא מלך": "הלומד גירסא בעלמא, הגם שיש לו שכר טוב בעמלו ומקדש ומטהר נשמתו, עם כל זה, הסגולה שכתוב: 'ובגיניה וקראתם דרוו בארץ', היא דווקא כשייתפרנסוין וילמדו פירושי מאמריו".

וכה כותב הגאון המקובל הקדוש, רבי אברהם אזולאי זיע"א, זקיננו של החיד"א, בספרו "חסד לאברהם" (מעין א', עין כל, נהר כ"ד), כי עיקר כוונת הרשב"י ע"ה בחברו את ספר הזוהר הקדוש, היה לצורך הקמת השכינה הקדושה מעפר בימי החורבן והגלות. "וספר זה עתיד להתגלות בימי מלכא משיחא, כדי ליתן סעד לשכינה, כנזכר. והנה, כל אותן שיזכו אליו, יזכו לגאולה. כי העבודה זו המועטת בזמן ההוא, היא יותר חשובה מכל אילי נביות שהיה בזמן שהיה בית המקדש קיים".

בזכות לימוד הזוהר יהיה הגאולה

"וכיוון שבני ישראל עתידים לטעום מעץ-החיים, שהוא ספר הזוהר הזה, על-ידו הם ייצאו מן הגלות ברחמים" - משפט נבואי קדום זה, המופיע במקורו בשפה הארמית ב"רעיא מהימנא" שבזוהר הקדוש (פרשת נשא, קכ"ד:), לשון הזוהר "בגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי דאיהו ספר הזוהר, יפקון ביה מן גלותא ברחמי", מבאר את סוד ההתרגשות העזה האוחזת בעם ה', עם הגיע ספר הזוהר בימינו אלה, לדרגת ההתגלות הגבוהה ביותר שידע אי-פעם מאז הופעתו ברבים.

אנו מאמינים, כי מועד היציאה מן הגלות קרוב ביותר, עומד אחר כותלינו ממש, והגיעה העת, בה נותר לנו להצטייד בכלים המתאימים למשימה, וכמו כן להבטיח לעצמנו, כי היציאה מן הגלות תתבצע 'ברחמים', ולא, חלילה-וחס, במידת הדין הקשה. כדרכו של הקב"ה להקדים רפואה למכה (מגילה י"ג:), מקבל דורנו

לידיו בדיוק עתה, את המתנה השמיימית המופלאה, אשר שום דור עד כה לא זכה לה, בדמותו של ספר הזהר הקדוש בלבוש מפואר, מפורש ומבואר, במדה גדושה אשר רק ניתן להעלות על הדעת.

לימוד ה"זוהר" - חובה וסגולה

בזוהר הקדוש (פרשת וירא, קי"ח.) נאמר: "כד יהא קרוב ליומי משיחא (-) כאשר יהיה קרוב לימות המשיח), אפילו רביא דעלמא זמינן לאשכחא טמירין דחכמתא (-) אפילו תינוקות שבעולם עתידים להשיג סתרי חכמה)". כותב על כך רבי חיים ויטאל (בהקדמה לשער ההקדמות): "הרי מבואר, כי עד עתה היו דברי חכמות הזוהר נעלמות, ובדרא בתראה תתגלה ותתפרסם חכמה הזאת, ויבינו וישכילו ברזי התורה שלא השיגו הקודמים אלינו".

וכן כותב הגה"ק בעל ה"תניא" (אגרות קודש, כ"ו): "כל חכמת הקבלה היתה נסתרה בימיהם ונעלמה מכל תלמידי חכמים, כי אם ליחידי סגולה, ואף גם זאת בהצנע לכת ולא ברבים כדאיתא בגמרא. כמ"ש האריז"ל דדווקא בדורות האלו האחרונים, מותר ומצוה לגלות את זאת החכמה".

וכן דברי קודשו של הרבי רבי בונים מפשיסחא (תורת שמחה, נ"ז.): "מקודם היה די בתורת הנגלות, אבל עתה בעקבתא דמשיחא, צריך להיות גם תורת הנסתרה. כמו שאנו רואים נר דולק, וקודם שנכבה הוא מתחזק ביותר והשלחבת עולה ביותר, כמו כן, מקודם לא היה היצר-הרע מתגבר כל-כך, והיה די בתורת הנגלה לתבלין נגדו. אבל עתה קודם הגאולה, יצר-הרע מתגבר יותר, וצריכים להתחזק גם בנסתרי".

על פי דברי רבי חיים ויטאל, הרי שלימוד הנסתרה הוא חיוב גמור. וכה דברי קודשו בהקדמתו ל"שער ההקדמות": "מבואר בפירוש אף בדברי התנאים, שאין האדם יוצא ידי חובתו לגמרי בעסק המקרא והמשנה והאגדה והתלמוד בלבד, אלא הוא מחוייב לעסוק בכל יכולתו בסתרי תורה ובמעשה מרכבה. כי אין הנאה להקדוש-ברוך-הוא מכל מה שברא בעולמו, רק בהיות בניו למטה עוסקים ברזי התורה, להכיר גדולתו ויופיו ומעלתו".

וכן כותב גם הגאון החסיד הגר"א מווילנא, בספר "אבן שלמה" (פרק י"א): "הגאולה לא תהיה רק על ידי לימוד התורה, ועיקר הגאולה - בלימוד הקבלה". ובסידור הגר"א (אורחות חיים סי' ס"ו) מעיד עליו תלמידו: "שאלתי ממנו, איך הדרך לצאת ידי חובתו השיעור לימוד שאמרו רבותינו ז"ל. והשיב: ללמוד ספר ה"זוהר" ו"שערי אורה", כדי להבין קצת הכינויים בזוהר הקדוש, רק בלי הפירושים המבלבלים ומסיעים לעניין אחר".

הגה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב, כותב בספרו "סור מרע ועשה טוב" לאמור: "שמעוני אחיי ורעי, החברים המשתוקקים ומבקשי אמת, אמיתות עבודת הלב, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו. נפשו תשתוחח ותדבק בספר הזוהר, כאשר ידוע ומפורסם מן קדמונינו, סגולת עסק ספר הקדוש... לקבוע עתים לעיין בספר הזה, לידע מקור האור מתוק הוא לעיניים. שלא לצאת ידי חובתם במה שאומרים

הזהר בלבד, כמו איזה פיוט, אבל צריך לעיין בו ולחפש שורש מקורו... וכל ספר הזהר מיוסד ממש על זה ומוסרים גדולים עד אין שיעור, ובפרט להיות מרכבה ליחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, ומעיר עיני ישינים מתרדמתם ומסיר לב האבן, אם אבן הוא נימוח".

ב"מטה אפרים" (סי' תרט"ו סק"ז, באלף המגן) נאמר: "והמקובלים כתבו, כי חמש דפין מזוהר הקדוש בכל יום, הוא תועלת גדול ותיקון גדול לנפש, להאירה לזככה ולתקנה, והוא מרפא ותיקון לחטאים ולפשעים של הנפש".

ויש לציין, כי בז' בניסן שנת שנת תרצ"א, חתמו גדולי עיה"ק ירושלים, בראשות הגאב"ד הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד, על כרוז הקורא אל "כל מי שהיכולת בידו ללמוד הפרשה (- בזוהר הקדוש) מדי שבוע, ועל כל פנים, מי שאין ביכולתו, ילמוד דף אחד ביום... השי"ת יחיש לנו קץ הישועה ברחמי".

בספר "יסוד יוסף" מובא בשם הגאון רבי שלמה בלוך, תלמיד ה"חפץ חיים", כי הגה"ק בעל ה"חפץ חיים" זירז ללמוד את הזוהר הקדוש על הפרשה, ואפילו בחורים, שכן רובו כמדרש.

מנהגם של חסידים ואנשי מעשה מאז ומקדם היה, להשלים את כל ספר "תיקוני הזוהר" במהלך ימי חודש אלול ועשרת-ימי-תשובה. וכדברי המקובל האלקי רבי מאיר פאפירש ב"אור צדיקים": "ומשם הרב (- האר"י) ז"ל, אשרו מי שישלים ספר התיקונים בימים אלו".

וכן כתב ה"כסא מלך" בהקדמתו ל"תיקוני הזוהר": "כי הוא מטהר הגוף ומקדש הנשמה לכל הלומדו בחודש אלול, אפילו בגירסא בעלמא באין מבין פירוש אמריו, וכל שכן אם יזכה עד שרוח ה' ידבר בו להבין כוונת הרשב"י באמרי קדוש".

הגה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין בספרו "פרי צדיק" (פרשת שופטים) כותב: "ולכן נוהגין ישראל ללמוד בספר התיקונים בחודש אלול ועשרת-ימי-תשובה, שאלו הארבעים יום הם ימי רצון, שאז ניתן הלוחות שניות למשה רבינו ע"ה ואז הזמן הרצוי לבקש ולתקן הכל על-ידי תשובה, ובפרט בשבתות שבתוך ארבעים יום אלו, דשבת זמן תשובה".

לְיוֹקֹט פְּנִינִים יִקְרִים בְּמַעֲלֵת לַיְמוּד וְאִמִּירַת הַזְּהָר הַקְּדוּשׁ

ולסיום המאמר אעתיק איזה גרגרים בגודל מעלת אמירת זהר הקדוש אף על פי שאינו מבין הדברים.

כתב הרמ"ז בהגהותיו לספר הכוונות, וזה לשונו: וגם כי סתומים וחתומים הדברים, אל נא תמנע מקריאתו, **כי ברית כרותה לשפתים הנוטפות מור באימה ורעותא דלבא בהני כבשא דרחמנא שאינם חוזרות ריקם**, ומעורר את האהבה עד שתחפץ בלגלוג וגמגום, איש הוגה ושוגה באהבה, עכ"ל.

וכן כתב בספר עבודת הקודש להחיד"א (מורה באצבע סימן מד) וזה לשונו: **לימוד ספר הזהר מרומם על כל לימוד**, כשגם לא ידע מאי קאמר, והוא תיקון גדול לנשמה, עכ"ל.

ובסידור רבי קאפיל כתב (בסדר כוונת הלימוד) וזה לשונו: **ילמוד בספר קבלה, ואף אם אינו מבין בהם יאמר דברי הזהר והתיקונים**, כי הם מסוגלים לטהר את הנשמה, עכ"ל.

וכן כתב בספר דגל מחנה אפרים (בליקוטים ד"ה ישקני) וזה לשונו: על דרך שאיתא **שלשון הזהר הקדוש הוא מסוגל לנשמה, אף שאינו מבין כלל מה שאומר**, כמשל הנכנס לחנותו של בשם אף על פי שלא לקח כלום מכל מקום ריח טוב קלט עמו, עכ"ל.

וכתב בהגהות מהרצ"א (לספר סור מרע ועשה טוב אות ט) וזה לשונו: **מקובל בידינו שגם מי שלא ידע כלום, לשון הזהר מסוגל לזכך הנשמה**, עכ"ל.

ובספר שארית ישראל הוסיף על זה: **כי התיבות והדיבור של הזהר הקדוש עצמן מקשרים את האדם לאין סוף יתברך**, עכ"ל.

ובהקדמת ספר עצי עדן כתב הרה"ק מקאמרנא וזה לשונו: **ואפילו אמירה בעלמא מן השפתים סגולה ותיקון הנפש מאד**, ובפרט ספר התיקונים שהם תיקוני הנפש מכל פגם סיג וחולאת, עכ"ל.

וכן כתב בספר פלא יועץ (ערך זהר) וזה לשונו: **לימוד ספר הזהר נשגב מאד לטהר ולקדש הנפש**, ואפילו לא ידע מאי קאמר ושוגה בה שגיאות הרבה, הוא חשוב לפני הקב"ה, עכ"ל.

وهוא סגולה לפתוח הלב, כמו שכתב בספר מאה שערים (באמרי קודש) וזה לשונו: **הטמטום הלב הוא שנעשה לב האבן וכו', ועצה היעוצה לזה ללמוד ספר הזהר**, כי זהר הוא מלשון הארה שמאיר במקום החושך וכו', מי שהוא בעל עסק גדול יהיה רוב לימודו בזהר הקדוש אף שאינו מבין, כי מה איכפת לו שאינו מבין אפילו הכי הוא סגולה, עכ"ל.

הרי לך בזה גודל מעלת אמירת זהר הקדוש אף כשאינו מבין, וקל וחומר בן בנו של קל וחומר למי שלומד ומבין ועוסק ומתיגע בלימוד ספר הזהר, ודאי שכל המעלות האמורות לעיל בו, ויתברך בברכה כפולה ומכופלת מן השמים בכל טוב סלה.

ונסיים בדברי קודשו של הצדיק הקדוש רבי פינחס מקוריץ, אשר היה אומר, כי נותן הוא שבח והודיה לבורא עולם בכל ימותיו, על שלא שתלו בדורות הקודמים, כאשר ספר הזוהר לא היה עדיין מצוי בעולם. שכן, ספר הזוהר הקדוש, הביאו לטעום מחיי העולם הבא בעודו בימי חלדו בעולם-הזה.

והשם יתברך יאיר עינינו בתורתו תורת אמת והוא יקרבנו לעבודתו, וישלח לנו בקרוב ישועתו ויגאלנו בגאולה שלימה, בב"א.

מאמר יום הכפורים

(א) פְּקוּדָא דָּא לְאַתְעֵנְאָה בְּיוֹמָא דְכַפּוּרִי, לְאַכְנַעָא גּוּפָא וְנַפְשָׁא, בְּרִזָּא דְחַמְשָׁה עֲנוּיִין, דְּחַמְשָׁה דְרָגִין דְּיוֹמָא דְכַפּוּרִי, דְּהָא מְקַטְרָגָא קָא אָתִי לְאַדְפְּרָא חוּבִיּהוֹן, כְּמָה דְאַתְמַר, וְכִלְהוּ בְתִיּוּבְתָא שְׁלִימְתָא קָמִי אַבּוּהוֹן, כְּלָא כְּמָה דְאַתְמַר בְּכַמָּה דְּוֹכְתִי. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, תַּנָּן (ויקרא טו ח) וְנָתַן אֶהְרֵן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גּוּרְלוֹת, אִי הָכִי יִקְרָא הוּא דְעֵזְאזֵל, חֲמִיתוּן עֲבָדָא דְשְׂדֵי עַדְבִּין בְּמַאֲרִיָּה, אֲרַחֲיָה דְעֵלְמָא דְעֲבָדָא לָא נָטַל אֶלָּא מַה דְיִהִיב לִיה מְאֲרִיָּה. אַבְל בְּגִין דְסַמְא"ל זְמִין הָאִי יוֹמָא בְּדִלְטוּרָא, וּבְגִין דְלָא יְהָא לִיה פְּטָרָא, יְהִיבִין לִיה חוּלְקָא בְּהָאִי.

מתוק מדבש

(מקור המאמר מלוקט דליוג מוהר ומרעיא מתימנא שזפרשט אמור מדף קא ע"א והלאה, וצנזאורינו מתוק מדבש כך יא עמ' תקעא והלאה)

מה שכתוב, אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפורים הוא, מקרא קדש יהיה לכם ועיניתם את נפשותיכם, פְּקוּדָא דָּא מצוה זו היא לְאַתְעֵנְאָה בְּיוֹמָא דְכַפּוּרִי להתענות ביום הכפורים, לְאַכְנַעָא גּוּפָא וְנַפְשָׁא להכניע את הגוף והנפש, כי שניהם כאחד חטאו (כמזאור נמס' סנהדרין דף ט"ז ע"ב), בְּרִזָּא דְחַמְשָׁה עֲנוּיִין, דְּחַמְשָׁה דְרָגִין דְּיוֹמָא דְכַפּוּרִי בסוד של ה' ענויים של ה' מדרגות של יום הכפורים, דְּהָא מְקַטְרָגָא קָא אָתִי לְאַדְפְּרָא חוּבִיּהוֹן כְּמָה דְאַתְמַר כי המקטרג בא להזכיר עונותיהם כמו שלמדנו, וְכִלְהוּ בְתִיּוּבְתָא שְׁלִימְתָא קָמִי אַבּוּהוֹן וכל ישראל הם בתשובה שלימה לפני אביהם שבשמים, כְּלָא כְּמָה דְאַתְמַר בְּכַמָּה דְּוֹכְתִי הכל כמו שכבר למדנו בכמה מקומות. (רמ"ק ומפרשים) אָמַר רַבִּי יוֹסִי, תַּנָּן למדנו על מה שכתוב וְנָתַן אֶהְרֵן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גּוּרְלוֹת גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל, ושאל אִי הָכִי שמפילים גורלות בין ה' לבין העזאזל שהוא השטן, יִקְרָא הוּא דְעֵזְאזֵל כבוד גדול הוא לעזאזל, חֲמִיתוּן עֲבָדָא דְשְׂדֵי עַדְבִּין בְּמַאֲרִיָּה וכי ראייתם פעם שהעבד יפיל גורלות שוה בשוה עם אדונו, אֲרַחֲיָה דְעֵלְמָא דְעֲבָדָא לָא נָטַל אֶלָּא מַה דְיִהִיב לִיה מְאֲרִיָּה הלא דרך העולם הוא שהעבד אינו נוטל מעצמו כלום, אלא מה שנותן לו אדונו.

והשיב אַבְל בְּגִין דְסַמְא"ל זְמִין הָאִי יוֹמָא בְּדִלְטוּרָא אבל לפי שהס"מ שהוא השטן מוכן ומזומן ביום הכפורים להלשין על ישראל, וּבְגִין דְלָא יְהָא לִיה פְּטָרָא וכדי שלא יהיה לו פתחון פה לקטרג, לכן יְהִיבִין לִיה חוּלְקָא בְּהָאִי נותנים לו שוחד בזה שמפילים עמו גורלות.

וְהָאֵי עֲדָבָא מְגַרְמִיָּה הוּא דְסָלִיק בֵּינָה, דְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מְלָה עֲלָאָה אֲשַׁפְּחָנָא בְּעֲדָבָא, עֲדָבָא דִּיהוֹשֻׁעַ פְּתִיב בֵּינָה (במדבר כו ג) עַל פִּי הַגּוֹרֵל, עַל פִּי הַגּוֹרֵל וְדָאֵי, דְאֵיהוּ אָמַר דָּא חוּלְקָא דִּיהוּדָה, דָּא דְבִנְיָמִין וְכוּ', וְכֵן פְּלָהוּ.

אוּף הָכָא, פִּיּוֹן דְסָלְקִין עֲדָבִין בִּידָא דְכֶהֱנָא, אֵינּוֹן מְדַלְגִי מִן יָדוּי וְשֹׁאֲרָן בְּאַתְרֵיהוּ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וְהִשְׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל, עָלָה עָלָיו וְדָאֵי.

וְלֹא דָּא בְּלַחְדוּדֵי, אֶלָּא בְּכָל זְמַנָּא דְדִלְטוּרָא זְמִין, וְאַתֵּייהִיב לֵיה רְשׁוּתָא, בְּעֵינָן לְשׁוּאָה לְקַבְּלִיה בְּמָה דִּיתַעְסֵק, וְשָׁבִיק לֹוֹן לְיִשְׂרָאֵל.

מתוק מדבש

וְהָאֵי עֲדָבָא מְגַרְמִיָּה הוּא דְסָלִיק בֵּינָה וְזֵה הַגּוֹרֵל מֵאֵלָיו הִיָּה עוֹלָה בּוּ, כְּלוּמַר כִּי מִמֶּשׁ הַשֶּׁטֶן הִיָּה עוֹלָה בְּגוֹרֵלוֹ, וּבַעֲצָמוֹ הִיָּה מְבַרֵּר חֶלְקוֹ הַרְאוּי לוֹ. דְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מְלָה עֲלָאָה אֲשַׁפְּחָנָא בְּעֲדָבָא דְכֶר גְּדוֹל מְצִינוּ בַּהַגּוֹרֵל, כִּי הִנֵּה עֲדָבָא דִּיהוֹשֻׁעַ פְּתִיב בֵּינָה בְּגוֹרֵל שַׁעַל פִּיּוֹ חֶלֶק יְהוֹשֻׁעַ אֶת הָאֲרֶץ, כְּתוּב בּוּ עַל פִּי הַגּוֹרֵל וְלֹא נֹאמַר לְפִי הַגּוֹרֵל אוֹ בְּגוֹרֵל, כִּי בֹא לְהוֹרוֹת עַל "פִּי" הַגּוֹרֵל וְדָאֵי פִּי עַל פִּי דִּיבּוּרוֹ, דְאֵיהוּ אָמַר דָּא חוּלְקָא דִּיהוּדָה, דָּא דְבִנְיָמִין וְכוּ' כִּי הַגּוֹרֵל בַּעֲצָמוֹ הִיָּה מְדַבֵּר וְאוֹמַר זֶה חֶלֶק שֶׁל יְהוּדָה וְזֶה חֶלֶק שֶׁל בְּנֵימִין וְכוּ', (כְּפֶרֶשׁ"י כִּי הַגּוֹרֵל עֲצָמוֹ הִיָּה צוּחַ וְאוֹמַר, אֲנִי הַגּוֹרֵל עֲלִיתִי לְגַבּוֹל פְּלוֹנִי לְשַׁבֵּט פְּלוֹנִי, שְׁנֹאמַר עַל פִּי הַגּוֹרֵל, כְּלוּמַר בֹּאָה עִמּוֹ בֵּת קוֹל וְנִדְמָה שֶׁהַגּוֹרֵל עֲצָמוֹ מְדַבֵּר, וְכֹל זֶה כְּדִי לְמַנוּעַ תְּרַעוּמוֹת הַשֶּׁבִטִּים, כִּי עִיז יֵדַע כֹּל שֶׁבֵּט שֶׁזֶהוּ חֶלֶק מִן הַשָּׁמַיִם), וְכֵן פְּלָהוּ וְכֵן הִיָּה בְּכָל הַשֶּׁבִטִּים.

אוּף הָכָא אֶף כֵּאֵן בְּגוֹרֵל שֶׁל יוֹם הַכְּפוּרִים, פִּיּוֹן דְסָלְקִין עֲדָבִין בִּידָא דְכֶהֱנָא כִּיּוֹן שַׁעַל הַגּוֹרֵלוֹת בִּידוֹ שֶׁל הַכֶּהֱן, אֵינּוֹן מְדַלְגִי מִן יָדוּי וְשֹׁאֲרָן בְּאַתְרֵיהוּ הֵם הִיּוּ מְדַלְגִין מִן יָדוֹ וְנַחֲוּ מֵעֲצָמָם בְּמִקּוּמָם עַל הַשְּׁעִירִים, הָדָא הוּא דְכְּתִיב זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וְהִשְׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל, עָלָה עָלָיו וְדָאֵי פִּי שְׁמֵאלֵיו עָלָה עָלָיו, וְהַגּוֹרֵל שֶׁל עֲזָאוֹל בַּעֲצָמוֹ הִיָּה אוֹמַר זֶה חֶלְקִי, אִם כֵּן לֹא הִיָּה כֵּאֵן גּוֹרֵל לְהַשׁוּוֹת עֶבֶד לְקוֹנּוֹ. (רַמ"ק וּמַק"מ וּמְפֶרֶשׁ"ס)

וְלֹא דָּא בְּלַחְדוּדֵי וְלֹא זֶה בְּלַבְדּוֹ, אֶלָּא בְּכָל זְמַנָּא דְדִלְטוּרָא זְמִין, וְאַתֵּייהִיב לֵיה רְשׁוּתָא אֶלָּא בְּכָל זְמַן שֶׁהַמַּלְשִׁין מְזוּמָן לְהַלְשִׁין, וְנִיתֵן לוֹ רְשׁוּת, בְּעֵינָן לְשׁוּאָה לְקַבְּלִיה בְּמָה דִּיתַעְסֵק, וְשָׁבִיק לֹוֹן לְיִשְׂרָאֵל אֲנִי צְרִיכִים לִיתֵן לְפָנָיו בְּמָה שִׁיתַעְסֵק, וַיַּעֲזוּב מִלְּקַטְרַג עַל יִשְׂרָאֵל.

בְּהַאי יוֹמָא, דְּלְטוֹרָא זְמִין לְאַלְלָא אַרְעָא, הִדָּא הוּא דְכְתִיב (איוב א ז):
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל הַשָּׁטָן מֵאֵין תְּבֹא, וְהָא תְּנִינָן מְשׁוּט בְּאַרְצֵי,
מֵאֵי הוּא, אֶלָּא הָאֵי הוּא דְּלְטוֹרָא רַבָּא מְקַטְרְגָא דִּישְׂרָאֵל.

וְהָא אֲתַעְרוּ חֲבֵרְיָא, בְּהֵיא שְׁעָתָא דִּהוּוּ זְמִינִין יִשְׂרָאֵל לְמַעְבַּר יִמָּא,
וְלֹאֲתַפְרְעָא מִמְצָרָאֵי, אָמַר, אֲנָא אַעֲפַרְנָא בְּאַרְעָא קְדִישָׁא, וְחִמִּינָא
דְּלָא אֲתַחְזוּן אֵלִין לְמֵיעַל בְּגוּה, אֵי אֲנִתְ דָּאִין דִּינָא, דִּינִייהוּ הִכָּא
מִמְצָרָאֵי, מַה שְּׁנִינִין אֵלִין מֵאֵלִין, אוּ יְמוּתוּן פְּלֵהוּ פְּחָדָא, אוּ יְהִדְרוּן
פְּלֵהוּ לְמַצְרִים, וְלֹאוּ אֲנִתְ הוּא דְאֲמַרְתְּ (בראשית טו יג) וַעֲבָדוּם וַעֲנוּ אוֹתָם
אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, וְהָא לָא סְלִיקוּ מַחוּשְׁבִּנָּא אֶלָּא רְדִי, וְלָא יִתִּיר.
אָמַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַה אַעֲבִיד, אֲשַׁתְּדַלּוּתָא בְּעֵיא הִכָּא לְאִיתָאָה

מתוק מדבש

הנה בְּהַאי יוֹמָא דְּלְטוֹרָא זְמִין לְאַלְלָא אַרְעָא בְּיוֹם הַכְּפוּרִים הַמְּלֻשֵׁן הַמְּקַטְרֵג מוֹכֵן
וּמְזוּמֵן לְרַגַל אֶת הָאֲרֶץ וְלַחֲפֹשׂ עוֹנוֹת כְּדִי לְקַטְרֵג עַל יִשְׂרָאֵל, לְכֵן נֹוֹתְנִים לוֹ שְׁעִיר
שִׁיתְעַסֵּק בּוֹ וַיַּעֲזוּב אֶת יִשְׂרָאֵל, הִדָּא הוּא דְכְתִיב זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל הַשָּׁטָן
מֵאֵין תְּבֹא וַיַּעַן הַשָּׁטָן אֶת ה' וַיֹּאמֶר מְשׁוּט בְּאַרְצֵי וּמַהֲתַלְחֵךְ בָּהּ, וְהָא תְּנִינָן וְהָרִי לְמַדְנוּ
מַה שְׁאֲמַר מְשׁוּט בְּאַרְצֵי, מֵאֵי הוּא מַה הִיתָה כּוֹנְתוֹ בּוֹה, אֶלָּא הָאֵי הוּא דְּלְטוֹרָא
רַבָּא מְקַטְרְגָא דִּישְׂרָאֵל אֵלָּא זֶהוּ הַמְּלֻשֵׁן הַגְּדוֹל הַמְּקַטְרֵג שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵלֵךְ לְרַגַל אֶת
הָאֲרֶץ לַחֲפֹשׂ עוֹנוֹת בְּנֵי אָדָם.

וְהָא אֲתַעְרוּ חֲבֵרְיָא וְהָרִי נִתְעוֹרְרוּ הַחֲבֵרִים וַאֲמַרוּ, כִּי בְּהֵיא שְׁעָתָא דִּהוּוּ זְמִינִין
יִשְׂרָאֵל לְמַעְבַּר יִמָּא, וְלֹאֲתַפְרְעָא מִמְצָרָאֵי בְּשַׁעָה הִיא שְׁהִיוּ יִשְׂרָאֵל מוֹכְנִים
לְעַבּוֹר אֶת הַיָּם, וְלַהֲפַרַע מִמְצָרִים עַל שְׁצִיעֵרוּ אוֹתָם וְשַׁעֲבָדוּ בְּהֵם, אָמַר הַמְּקַטְרֵג לְפָנֵי
הַקִּבְיָה, אֲנָא אַעֲפַרְנָא בְּאַרְעָא קְדִישָׁא אֲנִי עֲבַרְתִּי בְּאַרְצֵי הַקְּדוּשָׁה, וְחִמִּינָא דְּלָא אֲתַחְזוּן
אֵלִין לְמֵיעַל בְּגוּה וְרֵאִיתִי שְׁאִין אֵלוּ רֵאוּים לִיכְנֵס בְּתוֹכָהּ, אֵי אֲנִתְ דָּאִין דִּינָא אִם
אֲתָה דֵן דִּין אֲמַת, אוּ דִּינִייהוּ הִכָּא פְּמִצְרָאֵי (ס"ג) דִּינִיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל כִּאֵן הוּא כְּדִינֵי
הַמְצָרִים, כִּי מַה שְּׁנִינִין אֵלִין מֵאֵלִין מַה נִּשְׁתַּנוּ אֵלוּ מֵאֵלוּ, אוּ יְמוּתוּן פְּלֵהוּ פְּחָדָא
אוּ יְמוּתוֹ כּוֹלֵם יְחִיד, אוּ יְהִדְרוּן פְּלֵהוּ לְמַצְרִים אוּ יַחְזוּרוּ כּוֹלֵם לְמַצְרִים, וְעוֹד וְלֹאוּ
אֲנִתְ הוּא דְאֲמַרְתְּ וְלֹא אֲתָה הוּא שְׁאֲמַרְתְּ וַעֲבָדוּם וַעֲנוּ אוֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה,
וְהָא לָא סְלִיקוּ מַחוּשְׁבִּנָּא אֶלָּא רְדִי וְלָא יִתִּיר הָרִי לֹא יֵצְאוּ מִן הַחֲשִׁבוֹן אֵלָּא רִי
שְׁנָה וְלֹא יוֹתֵר.

אָמַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַפְמִלִּיא שֶׁל מַעֲלָה, שְׁאִין הַשָּׁטָן רֵאוּי שְׁאֲטַעוֹן עִמּוֹ וְשֶׁאֲגַלְהָ
לוֹ טַעֲמִים הַנְּכּוֹנִים עַל יֵצִיאַת יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים קוֹדֵם שֶׁנִּשְׁלַמוּ אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, אֵלָּא
מַה אַעֲבִיד מַה אַעֲשֶׂה לְהַשְׁתִּיק וּלְבַטֵּל אֶת הַקְּטְרוּג, אֲשַׁתְּדַלּוּתָא בְּעֵיא הִכָּא לְאִיתָאָה

לְקַרְבָּא לְקַבְלֵיהּ, יְהִיבְנָא לִיהּ בְּמָה דִּיתְעַסְק, וְיִשְׁבּוּק בְּהוּ לְבַנֵּי, וְהָא אֲשַׁתְּכַח בְּמֵאן דִּיתְעַסְק, מִיַּד אָמַר לִיהּ, הַשְׁמַתְּ לַבָּךְ אֶל עַבְדֵי אִיּוֹב, כִּי אֵין פְּמָהוּ בְּאַרְצָךְ, מִיַּד פְּלַג לִיהּ דִּלְטוּרָא בְּמַלְיָן, וְיַעֲזַן הַשְׁטָן אֶת יְהוּ"ה וַיֹּאמֶר, הַחֲנַם יָרָא אִיּוֹב אֱלֹהִים.

לְרַעֲיָא, דְּבַעֲי לְאַעְבְּרָא עָאנִיָּה בְּחַד נְהָרָא, אַעְבְּרָ זַאבָא לְקַטְרָגָא לִיהּ בְּעָאנִיָּה, רַעֲיָא הָהּ חַפִּים, אָמַר מְאִי אַעְבִּיד, דְּבַעוּד דְּאַנָּא אַעְבְּרָ לְטַלְיָא, יְקַטְרַג הוּא בְּעָאנִי, זְקַף עֵינוּי וְחַמֵּי בֵּין עָאנָא, חַד תִּיּוּשָׁא מְאֵלִין תִּיּוּשֵׁי בְּרָא דִּהְוָה רַב וְתַקִּיף, אָמַר, אֲשַׁדֵּי דָא לְקַבְלֵיהּ, וּבַעוּד דְּמַקְטְרָגִי דָא בְּדָא, אַעְבְּרָ לְכָל עָאנָא, וְיִשְׁתַּזְבּוֹן מִנִּיהּ.

כֶּן, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, וְדָאֵי הָא תִּיּוּשָׁא חַד רַב וְתַקִּיף וְאֵלִים אֲשַׁדֵּי לְקַבְלֵיהּ, וּבַעוּד דִּהוּא יִשְׁתַּדַּל בֵּיהּ, יַעְבְּרוּן בְּנֵי, וְלֹא יִשְׁתַּכַּח

מתוק מדבש

לְקַרְבָּא לְקַבְלֵיהּ צְרִיךְ כַּאן לְהַבִּיא אִיזוּה עֶסֶק לְקַרְבּ לְפָנֵינוּ שִׁיחִיה לּוּ בְּמָה לְהַתְעַסֵּק, הַנַּה יְהִיבְנָא לִיהּ בְּמָה דִּיתְעַסְק וְיִשְׁבּוּק בְּהוּ לְבַנֵּי אַתָּן לּוּ בְּמָה שִׁיתְעַסֵּק וּבִזוּה יַעֲזוּב בְּנֵי, וְהָא אֲשַׁתְּכַח בְּמֵאן דִּיתְעַסְק וְהָרִי נִמְצָא בְּמִי שִׁיתְעַסֵּק דִּהֵינּוּ בְּאִיּוֹב, מִיַּד אָמַר לִיהּ הַקְּב"ה לְהַשְׁטָן, הַשְׁמַתְּ לַבָּךְ אֶל עַבְדֵי אִיּוֹב כִּי אֵין פְּמָהוּ בְּאַרְצָךְ אִישׁ תָּם וְיִשָּׁר יִרְא אֱלֹהִים וְסָר מִרַע, מִיַּד פְּלַג לִיהּ דִּלְטוּרָא בְּמַלְיָן מִיַּד הַפְּלִיג וְהַסִּיחַ דַּעַת הַמַּלְשִׁין הַמַּקְטְרַג לְדַבְרִים אַחֲרִים, וְיַעֲזַן הַשְׁטָן אֶת יְהוּ"ה וַיֹּאמֶר, הַחֲנַם יָרָא אִיּוֹב אֱלֹהִים עַד שְׁנִיתָן לּוּ רְשׁוֹת לִיִּסַר אֶת אִיּוֹב.

לְרַעֲיָא דְּבַעֲי לְאַעְבְּרָא עָאנִיָּה בְּחַד נְהָרָא מִשַׁל לְרוּעָה שְׂרַצָּה לְהַעֲבִיר צָאנּוּ בְּנֵהָר אַחַד, אַעְבְּרָ זַאבָא לְקַטְרָגָא לִיהּ בְּעָאנִיָּה עֲבַר זַאב אַחַד לְלַחוּם וְלַהֲשַׁחִית בְּצָאנּוּ, רַעֲיָא הָהּ חַפִּים הַרוּעָה שְׁהִיה חַכָּם, אָמַר, מְאִי אַעְבִּיד אָמַר מַה אַעֲשֶׂה, דְּבַעוּד דְּאַנָּא אַעְבְּרָ לְטַלְיָא יְקַטְרַג הוּא בְּעָאנִי כִי בַעוּד שָׂאנִי מַעֲבִיר אֶת הַטְּלָאִים, הַזַּאב יְקַטְרַג וְיִשַׁחִית בְּצָאן, זְקַף עֵינוּי וְחַמֵּי בֵּין עָאנָא חַד תִּיּוּשָׁא מְאֵלִין תִּיּוּשֵׁי בְּרָא, דִּהְוָה רַב וְתַקִּיף זְקַף עֵינוּי וְרָאָה בֵּין הַצָּאן תִּיּוּשׁ מַדְבְּרֵי אַחַד, שְׁהִיה גְּדוֹל וְחֹזֵק בִּיּוֹתָר, אָמַר הַרוּעָה, אֲשַׁדֵּי דָא לְקַבְלֵיהּ אֲשַׁלִּיךְ תִּיּוּשׁ זֶה לְפָנֵי הַזַּאב, וּבַעוּד דְּמַקְטְרָגִי דָא בְּדָא וּבַעוּד שִׁיקְטְרָגוּ וְיִתְרוּצְצוּ זֶה עִם זֶה, אַעְבְּרָ לְכָל עָאנָא, וְיִשְׁתַּזְבּוֹן מִנִּיהּ אַעֲבִיר אֶת כָּל הַצָּאן, וְיִנְצְלוּ מִמֶּנּוּ.

כֶּן הוּא הַנְּמַשֵּׁל, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר הַקְּב"ה אָמַר לְפַמְלִיא שֶׁל מַעֲלָה, וְדָאֵי הָא תִּיּוּשָׁא חַד רַב וְתַקִּיף וְאֵלִים אֲשַׁדֵּי לְקַבְלֵיהּ וְדָאֵי זֶה הַתִּיּוּשׁ הַגְּדוֹל שֶׁהוּא תַקִּיף וְחֹזֵק אֲשַׁלִּיךְ לְפָנֵי הַשְׁטָן, דִּהֵינּוּ אֶת אִיּוֹב, וּבַעוּד דִּהוּא יִשְׁתַּדַּל בֵּיהּ, יַעְבְּרוּן בְּנֵי וּבַעוּד שֶׁהוּא יִתְעַסֵּק בּוֹ, יַעֲבְרוּ בְנֵי אֶת הַיָּם סוּף, וְלֹא יִשְׁתַּכַּח קְטִיגוּרָא לְגַבְיָהּ וְלֹא

קטיגורא לגבייהו, מיד ויאמר יהו"ה אל השטן, השמת לבך, עד דקדשא בריך הוא זנוג להו פחדא, דכתיב הנו בידך, בעוד דהוא אשתדל ביה, שביק לון לישראל, ולא אשתכח קטיגורא לגבייהו.

אוף הקא, בהאי יומא דלטורא זמין לאללא ארעא, ובעינא לשדרא לקבליה במה דיתעסק, ובעוד דאיהו אשתדל ביה, שביק לון לישראל.

ומתלא אמרי, לזלזולא דבי מלפא הב ליה זעיר חמרא, וישבחך קמי מלפא, ואי לאו יימא למלפא מלה בישא, לזמנין נטלין לה לההיא מלה עלאי דבי מלפא, ומלפא עביד דינא בגיניה.

רבי יצחק אמר, לשטיא דקאים קמי מלפא, הב ליה חמרא, ולבתר

מתוק מדבש

ימצא קטרוג עליהם, מיד, ויאמר יהו"ה אל השטן השמת לבך על עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ, עד דקדשא בריך הוא זנוג להו פחדא עד שהקב"ה חיבר את איוב יחד עם השטן, דכתיב ויאמר ה' אל השטן הנו בידך אך את נפשו שמור, בעוד דהוא אשתדל ביה ובעוד שהשטן עסק עם איוב, שביק לון לישראל ולא אשתכח קטיגורא לגבייהו עזב את ישראל ולא נמצא המקטרג אצלם, ועברו ישראל את הים ביבשה, והמצרים צללו במים אדירים.

ועתה חוזר לענינינו ואומר אוף הקא בהאי יומא, דלטורא זמין לאללא ארעא אף כאן ביום הכפורים, המלשין השטן מוכן ומזומן לרגל את הארץ ולחפש עונות ישראל, ובעינא לשדרא לקבליה במה דיתעסק לכן אנו צריכים לשלוח לפניו במה שיתעסק, דהיינו בהשעיר, ובעוד דאיהו אשתדל ביה ובעוד שהוא עוסק בו, שביק לון לישראל עוזב את ישראל ואינו מקטרג עליהם.

ומתלא אמרי ובני אדם אומרים משל, לזלזולא דבי מלפא, הב ליה זעיר חמרא לעבד מזולזל והפחות המשמש בבית המלך, תן לו מעט יין, וישבחך קמי מלפא והוא ישבח אותך לפני המלך, ואי לאו ואם לא תתן לו כלום, יימא למלפא מלה בישא יאמר למלך לשון הרע עליך, לזמנין נטלין לה לההיא מלה עלאי דבי מלפא ולפעמים לוקחים את דיבור הרע ההוא הגדולים והחשובים שבבית המלך, ומלפא עביד דינא בגיניה והמלך עושה דין בשבילו. (רמ"ק ומפרשים)

רבי יצחק אמר, לשטיא דקאים קמי מלפא משל לשוטה העומד לפני המלך (כנודע שבימי קדם היה מנהג אצל המלכים להחזיק אצלם איש שוטה שהיה משמח את המלך), הב ליה חמרא תן לו מעט יין לשמחו, (וענין היין, כי זהו חלק השוטה המזולזל שהוא השטן כסיל טמא, ושותה משמרי היין דוקא, כי מיינ נסך חלקו ודאי), ולבתר אימא ליה ואחזי ליה פל

אִימָא לִיה וְאַחֲזִי לִיה כֹּל אֵינּוֹן טַעֲוֹן דְּעִבְדַּת, וְכֹל אֵינּוֹן בִּישִׁין, וְהוּא יִיתִי וְיִשְׁבַּחְךָ, וְיִימָא דְלָא יִשְׁתַּכַּח בְּעֵלְמָא פְּוֹתְךָ.

אוּף הָכָא הָא קָאִים דְּלְטוֹרָא תְּדִיר קָמִי מְלָפָא, יִשְׂרָאֵל יְהִיבִין לִיה הָאֵי דוֹרוֹן, וּבְהָאֵי דוֹרוֹן פְּתָקָא לְכֹל בִּישִׁין וּלְכֹל טַעֲוֹן וּלְכֹל חוּבִין דְּעִבְדוּ יִשְׂרָאֵל, וְהוּא אָתִי וּמְשַׁבַּח לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, וְאַתְעֵבִיד סְנִיגוֹרָא עֲלֵייהוּ, וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַהֲדָר כְּלָא לְרִישָׁא דְּבִישִׁי דְּעַמִּיה, בְּגִין דְּכְתִיב (משלי כה כב) פִּי גִחְלִים אֶתָּה חוֹתָה עַל רֵאשׁוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְוִי לֹן לְעַמָּא דְּעֵשׂוּ, בְּשַׁעְתָּא דְּהָאֵי שְׁעִיר מְשַׁדְּרִי לְהֵהוּא דְּלְטוֹרָא מְמָנָא דְּעֲלֵייהוּ, דְּבְגִינִיה אָתִי לְשַׁבַּח לֹן

מתוק מדבש

אֵינּוֹן טַעֲוֹן דְּעִבְדַּת ואחר כך תאמר לו ותראה לו את כל אותם התועבות שעשית, וְכֹל אֵינּוֹן בִּישִׁין וְכֹל אֹתָם מַעֲשִׂים הָרַעִים, וְהוּא יִיתִי וְיִשְׁבַּחְךָ והוא יבוא וישבח אותך לפני המלך, וְיִימָא דְלָא יִשְׁתַּכַּח בְּעֵלְמָא פְּוֹתְךָ ויאמר עליך שלא נמצא בעולם צדיק וישר כמודך.

הנה הפרש בין משל הראשון להשני, כי במשל הראשון שאמר רבי יוסי, לא משמע ליה שעל ידי השוחד השטן מלמד זכות על ישראל, אלא שאינו מקטרג עליהם, אבל ללמד זכות אין בו תועלת. ובמשל השני שאמר רבי יצחק, סבירא ליה שכונות השוחד היא כדי שילמד זכות, כי כשהוא מלמד זכות אז יש ממש בדבריו.

אוּף הָכָא אַף כַּאן לַפְּנֵי מֶלֶךְ הָעֲלִיּוֹן ב"ה, הָא קָאִים דְּלְטוֹרָא תְּדִיר קָמִי מְלָפָא הִרִי הַמְלָשִׁין עוֹמֵד תְּמִיד לַפְּנֵי הַמֶּלֶךְ לְקַטְרֵג, לְכֹן יִשְׂרָאֵל יְהִיבִין לִיה הָאֵי דוֹרוֹן יִשְׂרָאֵל נוֹתְנִים לוֹ אֶת דוֹרוֹן הַזֶּה שֶׁהוּא הַשְּׁעִיר לְעֹזְאוֹל, וּבְהָאֵי דוֹרוֹן פְּתָקָא לְכֹל בִּישִׁין, וּלְכֹל טַעֲוֹן, וּלְכֹל חוּבִין דְּעִבְדוּ יִשְׂרָאֵל וּבִזָּה הַדּוֹרוֹן יֵשׁ פְּתָקָא שְׁבוּ כְּתוּבִים כֹּל מַעֲשִׂים הָרַעִים, וְכֹל הַתּוֹעֵבוֹת, וְכֹל הָעוֹנוֹת שֶׁעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל, כַּמ"ש וְנִשְׂא הַשְּׁעִיר עֲלָיו אֶת כֹּל עוֹנוֹתָם, וְהוּא אָתִי וּמְשַׁבַּח לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל והוא בא ומשבח את ישראל לפני הקב"ה, וְאַתְעֵבִיד סְנִיגוֹרָא עֲלֵייהוּ וְנַעֲשֶׂה סְנִיגוֹר עֲלֵיהֶם, וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַהֲדָר כְּלָא לְרִישָׁא דְּעַמִּיה (ס"ג הרמ"ק) וְהַקְּב"ה מַחֲזִיר הַכֹּל עַל רֵאשׁוּ עֲמוֹ, כְּלוֹמֵר אֶת כֹּל הָעוֹנֵשִׁים שֶׁהָיוּ רְאוּיִים לָבוֹא עַל יִשְׂרָאֵל בְּעוֹנוֹתֵיהֶם יַחֲלוּ עַל רֵאשׁוּ אוֹמוֹת הָעוֹלָם, בְּגִין דְּכְתִיב לְפִי שְׁכָתוֹב, אִם רַעֲב שׁוֹנֵאֵךְ הֶאֱכִילָהוּ לֶחֶם וְגו' פִּי גִחְלִים אֶתָּה חוֹתָה עַל רֵאשׁוּ הֵם הָעוֹנוֹת הַשּׁוֹרְפִים אוֹתוֹ כַּגְּחָלִים, וְהֵם יַחֲלוּ עַל רֵאשׁוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְוִי לֹן לְעַמָּא דְּעֵשׂוּ אוֹי לְהֵם לְעַמּוֹ שֶׁל עֵשׂוּ, בְּשַׁעְתָּא דְּהָאֵי שְׁעִיר מְשַׁדְּרִי לְהֵהוּא דְּלְטוֹרָא מְמָנָא דְּעֲלֵייהוּ בְּשַׁעֲה שְׁשׁוֹלְחִים אֶת הַשְּׁעִיר לְעֹזְאוֹל אֶל הַמְּלָשִׁין שֶׁהוּא הַשְּׁטָן, שֶׁהוּא שְׂרוּ שֶׁל עֵשׂוּ הַמְּמוֹנָה עֲלֵיהֶם, דְּבְגִינִיה אָתִי לְשַׁבַּח

לְיִשְׂרָאֵל, וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶהְדֵּר כָּל אֵינֻן חוֹבִין לְרִישָׁא דְעַמִּיהּ,
בְּגִין דְּכִתִּיב (תהלים קא ז) דּוֹבֵר שְׁקָרִים לֹא יִפּוֹן לְנֹגֵד עֵינָי.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲלֻמְלִי הוּוּ יְדַעֵי עַמִּין מֵהַאי שְׁעִיר, לָא שְׁבָקִין לֹוּן
לְיִשְׂרָאֵל יוֹמָא חַד בְּעֻלְמָא.

תָּא חֲזִי, כָּל הַהוּא יוֹמָא מְשַׁתְּדַל אֵיהוּ בְּהַהוּא שְׁעִיר, וּבְגִין כֶּף קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא מְכַפֵּר לָהּוּ לְיִשְׂרָאֵל, וְדָכִי לֹוּן מְפֻלָּא, וְלֹא אֲשַׁתְּכַח
קְטִגוֹרְיָא קַמִּיהּ, לְבַתֵּר הוּא אֲתִי וּמְשַׁבַּח לָהּוּ לְיִשְׂרָאֵל, וּכְדִין שְׂאִיל
לִיהּ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל הַשָּׁטָן מֵאִין תָּבֵא, אֲתִיב

מתוק מדבש

לֹוּן לְיִשְׂרָאֵל שְׁבַעבוּרוּ הוּא בֵּא לִשְׁבַח אֶת יִשְׂרָאֵל, וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶהְדֵּר כָּל אֵינֻן
חוֹבִין לְרִישָׁא דְעַמִּיהּ וְהַקב"ה מַחְזִיר אֶת כָּל אוֹתָם הַעוֹנוֹת עַל רֹאשׁ עַמּוֹ, כִּיּוֹן שֶׁהוּא
פוֹטֵר אֶת יִשְׂרָאֵל מִן הַדִּין, מִצַּד אַחַד הַקְּלִיפוֹת תּוֹבְעוֹת עַל הַעוֹנוֹת הַהֵם, וְזֶה שֶׁאִמְרוּ (ישעיה
מג ז) וַאֲתָן אָדָם תַּחֲתֶיךָ, אֵל תִּקְרִי אָדָם אֵלָא אָדָם, בְּגִין דְּכִתִּיב לְפִי שְׁכֹתוֹב דּוֹבֵר
שְׁקָרִים לֹא יִפּוֹן לְנֹגֵד עֵינָי וְהַשָּׁטָן הוּא דּוֹבֵר שְׁקָרִים, כִּי אֵינּוּ מַחֲפֵשׁ זְכוֹתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל
עַל צַד הָאֵמֶת, אֵלָא מִלְּמַד זְכוֹת עֲלֵיהֶם בְּשִׁבִיל הַשׁוֹחֵד שְׁקַבֵּל.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲלֻמְלִי הוּוּ יְדַעֵי עַמִּין מֵהַאי שְׁעִיר אִם הַגּוֹיִם הִיוּ יוֹדְעִים מֵעֵין
הַשְּׁעִיר לְעוֹזוֹל, שְׁעַל יְדֵי זֶה כְּמָה גִזְרוֹת נִגְזְרוֹת עֲלֵיהֶם בְּכָל שָׁנָה מַחֲדָשׁ שִׁיעֲנָשׁוּ
לְעֵתִיד לְבוֹא, לָא שְׁבָקִין לֹוּן לְיִשְׂרָאֵל יוֹמָא חַד בְּעֻלְמָא לֹא הִיוּ מְנִיחִים אֶת יִשְׂרָאֵל
בַּחַיִּים בְּעוֹלָם אִפִּילוּ יוֹם אַחַד.

תָּא חֲזִי, כָּל הַהוּא יוֹמָא מְשַׁתְּדַל אֵיהוּ בְּהַהוּא שְׁעִיר בֵּא וְרֹאֵה כָּל יוֹם הַכְּפוּרִים
הַשָּׁטָן עוֹסֵק בְּשְׁעִיר הַהוּא שְׁשַׁלְּחוּ לוֹ, וְהַעֲנִין כִּי אֵין הַשְּׁעִיר רַק הַבֶּשֶׂר לְבַד, אֵלָא עַל
יְדֵי הַשְּׁעִיר מוֹשַׁפֵּעַ לָהֶם שְׁפַע מְמוֹתוֹת הַקְּדוּשָׁה הַנִּעֲשֶׂה לְמַעַלָּה, וְעַל יְדֵי שְׁלִיחַת הַשְּׁעִיר,
מוֹרִידִים הַסִּיגִים הַעֲלִיוֹנִים אֶל תּוֹךְ הַנוֹקְבָא דַּתְּהוֹם רַבָּא אֶל אֶרֶץ גִּזְרָה וְדָאִי, וְהוּא עוֹמֵד
וּמַחֲלֵק אוֹתוֹ הַשְּׁפַע לְכָל חֵיילָיו וְנִטְרַד בְּזֵה, וְאִזּוּ יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִים וְעוֹסְקִים בַּתְּשׁוּבָה, וּבִין
זֶה לְזֵה אֵינּוּ מְקַטְרֵג עַל יִשְׂרָאֵל, וְהַקב"ה מְתַמְלָא רַחֲמִים עֲלֵיהֶם וּמְקַבֵּל תְּשׁוּבָתָן, וְזֶה שֶׁאִמְרוּ
וּבְגִין כֶּף קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְכַפֵּר לָהּוּ לְיִשְׂרָאֵל, וְדָכִי לֹוּן מְפֻלָּא וּבְשִׁבִיל זֶה
הַקב"ה מְכַפֵּר לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל עַל כָּל עוֹנוֹתָם, וּמִטְהַר אוֹתָם מִכָּל טוֹמְאָתָם, וְלֹא אֲשַׁתְּכַח
קְטִגוֹרְיָא קַמִּיהּ וְשׁוֹב לֹא נִמְצָא הַמְּקַטְרֵג לְפָנָיו, לְבַתֵּר הוּא אֲתִי וּמְשַׁבַּח לָהּוּ לְיִשְׂרָאֵל
וְאֲחִ"כּ הוּא בֵּא וּמְשַׁבַּח אֶת יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי הַקב"ה, וּכְדִין שְׂאִיל לִיהּ וְאִזּוּ הַקב"ה שׁוֹאֵל
אוֹתוֹ כְּמָה דְאַתְּ אָמַר כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל הַשָּׁטָן מֵאִין תָּבֵא וַיַּעַן הַשָּׁטָן

בְּתוֹשֵׁב־חַתִּייהו דִּישְׂרָאֵל, וְקִטִּיגוֹרָא אֲתַעְבִּיד סְנִיגוֹרָא, וְאֶזִּיל לִיה.

כְּדִין, קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לְשִׁבְעִין שָׁרִין דְּסַחְרִין פּוֹרְסִיָא, חֲמִיתוֹן
הָאֵי דְלָטוֹרָא, הֵיאֵךְ קָאִים עַל בְּנֵי תְדִיר, הָא שְׁעִירָא חֲדָא
אֲשֶׁתֶּדֶר גְּבִיָה, בְּפִתְקָא דְכָל חוֹבֵייהוּ וְכָל טַעוֹתֵיהוּ, וְכָל מַה דְחָטוּ
וְחָבוּ קִמְאֵי, וְהוּא קָבִיל לֹון, כְּדִין אֶסְתַּכְּמוּ כְּלָהוּ דִּיהֶדְרוֹן אֵינוֹן חוֹבִין
עַל עֲמִיָה.

רְבִי אָבָא אָמַר, כָּל אֵינוֹן חוֹבִין וְחֲטָאִין מִתְדַבְּקִין בֵּיה, כְּמַה דְכָתִיב
(מִכָּה ו' י"א) וְתִשְׁלִיךְ בְּמִצּוֹלוֹת יָם כָּל חֲטָאתֶם, וּלְבַתֵּר כְּלָהוּ מִתְהַדְרָן

מתוק מדבש

את ה' ויאמר משוט בארץ ומהתהלך בה, ר"ל שהלכתי לרגל את הארץ, אַתִּיב בְּתוֹשֵׁב־חַתִּייהו
דִּישְׂרָאֵל והוא משיב בשבחם של ישראל, שראה במעלתם וחשיבותם, וְקִטִּיגוֹרָא אֲתַעְבִּיד
סְנִיגוֹרָא, וְאֶזִּיל לִיה והקטיגור נעשה סניגור והולך לו לדרכו.

וכל זה נעשה ביום הכפורים סמוך לשקיעת החמה, כי הכפרה הוא בסוף היום, ובזמן הזה
שׂאִין בית המקדש קיים, נאמר (הושע י"ג) ונשלמה פרים שפתינו, דהיינו שעל ידי שאנו
מספרים סדר הלכות של השעיר לעזאזל ודחיפתו מן הצוק, אנו ממשיכים אל השמן חלק
ממש כעין מה שקבל על ידי השעיר, ועל ידי זה הוא מלמד זכות עלינו, כיון שהוא רואה
שעל ידי סיפור הדברים שלנו אנו מתקנים בקדש, וכחלק הקדש חלקו.

כְּדִין קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לְשִׁבְעִין שָׁרִין דְּסַחְרִין פּוֹרְסִיָא אוֹמַר
להשבעים שרים של הבית דין של מעלה המסבבים את הכסא שלו, חֲמִיתוֹן הָאֵי
דְלָטוֹרָא הֵיאֵךְ קָאִים עַל בְּנֵי תְדִיר הראיתם את המלשין הזה, איך הוא עומד תמיד
להלשין ולקטרג על בני, הָא שְׁעִירָא חֲדָא אֲשֶׁתֶּדֶר גְּבִיָה הרי שעיר אחד שנשלח אליו,
בְּפִתְקָא דְכָל חוֹבֵייהוּ וְכָל טַעוֹתֵיהוּ בכתב של כל עונותיהם וכל תועבותיהם של
ישראל, וְכָל מַה דְחָטוּ וְחָבוּ קִמְאֵי וכל מה שחטאו ופשעו לפני, וְהוּא קָבִיל לֹון
והוא קבל אותם עליו, כְּדִין אֶסְתַּכְּמוּ כְּלָהוּ דִּיהֶדְרוֹן אֵינוֹן חוֹבִין עַל עֲמִיָה אז
הסכימו כל השבעים שרי הבית דין שיחזרו העונשים של כל אותם העונות על עמו.

הנה התנא קמא סבירא ליה שאחר שליחת השעיר נעשה הענין שחוזרים עונשי העונות על
ראש עמו של עשו, ורבי אבא פליג ואמר שעם השעיר בעצמו נעשה ענין זה, וזה
שאמר רְבִי אָבָא אָמַר כָּל אֵינוֹן חוֹבִין וְחֲטָאִין מִתְדַבְּקִין בֵּיה כל אותם העונות
והחטאים מתדבקים בשטן תחילה, כְּמַה דְכָתִיב כמו שנאמר וְתִשְׁלִיךְ בְּמִצּוֹלוֹת יָם כָּל
חֲטָאתֶם (ומצולות ים היינו הס"מ ונוקביה, ששם נשלכים כל החטאים), וּלְבַתֵּר כְּלָהוּ מִתְהַדְרָן

בְּרִישֵׁיהוֹן דְּעַמִּיָּה, הָדָא הוּא דְכָתִיב (ויקרא מז כב) וְנָשָׂא הַשָּׁעִיר עָלָיו אֶת
כָּל עֲוֹנוֹתֶם אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה.

בְּהַאי יוֹמָא מִתְעַטֵּר כְּהֵנָּא בְּעֵטְרִין עֲלָאִין, וְהוּא קָאִים בֵּין עֲלָאִי
וְתַתָּאִי, וּמְכַפֵּר עֲלֵיהּ וְעַל בֵּיתֵיהּ וְעַל כְּהֵנִי וְעַל מְקַדְשָׁא וְעַל
יִשְׂרָאֵל כְּלָהּוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, קִפְטָרָא חֲדָא קְשִׁירָא בְּרַגְלֵי דְכְּהֵנָּא, בְּשַׁעְתָּא דְהֵוָה
עָאֵל, דְּאִי יָמוּת הָתָם יִפְקֹהוּ מְלַבֵּר, וּבְכַמָּה יִדְעֵי, בְּהַהוּא זְהוּרִיתָא
אֲתִיידַע וְאֲשַׁתְּמוּדַע, כִּד לָא יְהִפֵּף גּוֹנְנִי, בְּהַהִיא שַׁעְתָּא אֲשַׁתְּמוּדַע,
דְּכְהֵנָּא אֲשַׁתְּכַח לְגוּ בְּחֻטְאָה, וְאִי יִפּוּק בְּשָׁלָם בְּזַהוּרִיתָא אֲתִיידַע
וְאֲשַׁתְּמוּדַע, דִּיהִפֵּף גּוֹנְנִי לְחַוּוֹר, כְּדִין חֲדוּוֹתָא הִיא בְּעֲלָאִי וְתַתָּאִי, וְאִי
לָאו, כְּלָהּוּ אֲשַׁתְּכַחוּ בְּצַעְרָא, וְהוּוּ יִדְעֵי כְּלָא דְלָא אֲתַקְבְּלוּ צְלוּתְהוֹן.

מתוק מדבש

בְּרִישֵׁיהוֹן דְּעַמִּיָּה ואחר כך כל עונשי העונות, חוזרים על ראשיהם של עמו, הָדָא הוּא
דְכָתִיב זהו שכתוב וְנָשָׂא הַשָּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֶם אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה שהוא מקום
השטן.

בְּהַאי יוֹמָא מִתְעַטֵּר כְּהֵנָּא בְּעֵטְרִין עֲלָאִין בְּיוֹם הַכְּפוּרִים מתעטר הכהן בעטרות עליונות,
שהם אורות ומדרגות גדולות, וְהוּא קָאִים בֵּין עֲלָאִי וְתַתָּאִי והוא עומד בין
העליונים ובין התחתונים, וּמְכַפֵּר עֲלֵיהּ וְעַל בֵּיתֵיהּ וְעַל כְּהֵנִי וְעַל מְקַדְשָׁא וְעַל
יִשְׂרָאֵל כְּלָהּוּ ומכפר עליו מצד החכמה, ועל ביתו מצד הבינה, ועל הכהנים מצד החסד,
ועל המקדש מצד המלכות, ועל כל ישראל מצד התפארת. (רמ"ק ומפרטיס)

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, קִפְטָרָא חֲדָא קְשִׁירָא בְּרַגְלֵי דְכְּהֵנָּא שלשלת אחת היתה קשורה
ברגליו של הכהן, בְּשַׁעְתָּא דְהֵוָה עָאֵל בשעה שהיה נכנס לקדש הקדשים, דְּאִי
יָמוּת הָתָם, יִפְקֹהוּ מְלַבֵּר שאם ימות שם, יוציאואהו מבחוץ, כִּי הִיָּה אֶסוּר לִיכְנֹס לְקֹדֶשׁ
הַקְּדוּשִׁים, וּבְכַמָּה יִדְעֵי ועל ידי מה היו יודעים אם הוא חי או שמת שם, בְּהַהוּא זְהוּרִיתָא
אֲתִיידַע וְאֲשַׁתְּמוּדַע כִּד לָא יְהִפֵּף גּוֹנְנִי על ידי חוט השני, הִיָּה נוֹדַע וְנִיכַר שְׁמַת,
כְּשֵׁלָא נַהֲפֵךְ גּוֹוֹנוּ הָאֲדוּם לְלַבָּן, בְּהַהִיא שַׁעְתָּא אֲשַׁתְּמוּדַע דְכְּהֵנָּא אֲשַׁתְּכַח לְגוּ בְּחֻטְאָה
בשעה ההיא היה נודע שהכהן נמצא בפנים בחטא, וְאִי יִפּוּק בְּשָׁלָם וְכֵן אִם יֵצֵא הַכֹּהֵן
בְּשָׁלוֹם מִן הַקֹּדֶשׁ, בְּזַהוּרִיתָא אֲתִיידַע וְאֲשַׁתְּמוּדַע דִּיהִפֵּף גּוֹנְנִי לְחַוּוֹר בחוט השני
הִיָּה נוֹדַע וְנִיכַר אִם נַהֲפֵךְ גּוֹוֹנוּ לְלַבָּן, כְּדִין חֲדוּוֹתָא הִיא בְּעֲלָאִי וְתַתָּאִי אוּ הִיָּה שְׁמַחָה
בְּעֲלִיוֹנִים וּבְתַחְתּוֹנִים, וְאִי לָאוּ וְאִם הִלְשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִיתָא לָא נַהֲפֵךְ לְלַבָּן, כְּלָהּוּ אֲשַׁתְּכַחוּ
בְּצַעְרָא או כולם היו נמצאים בצער, וְהוּוּ יִדְעֵי כְּלָא דְלָא אֲתַקְבְּלוּ צְלוּתְהוֹן והיו
יודעים כולם שלא נתקבלה תפלתם.

אמר רבי יהודה, פיון דהוה עאל, וטמטם עינוי דלא לאסתפל לא במה דלא אצטריך, והוה שמע קל גדפי פרובייא מזמרי ומשבחי, הוה ידע פהנא דכלא הוה בחדוה, ויפוק בשלם. ועם פל דא בצלותיה הוה ידע, דמלין נפקין בחדווא, ומתקבלן, ומתברכן פדקא יאות, וכדין חדווא היא בעלאי ותתאי.

תא חזי, מלפא קדישא שביק היכליה וביתיה בידיא דמטרוניתא, ושבק לבנוי עמה, בגין לדברא לון, ולא לקאה לון, ולמשרי בגווייהו, דאי זכאן, מטרוניתא עאלת בחדווא ביקרא לגבי מלפא, ואי לא זכאן, היא ואינון אתהדרו בגלותא, והא אוקימנא, פמה דכתיב (משל- יט כו) משדד אב יבריח אם, וכתיב (ישעיה ג א) ובפשעיכם שלחה אמכם.

מתוק מדבש

אמר רבי יהודה, פיון דהוה עאל כיון שהכהן היה נכנס לקדש הקדשים, וטמטם עינוי דלא לאסתפל במה דלא אצטריך וסגר את עינוי כדי שלא להסתכל במה שאינו ראוי, והוה שמע קל גדפי פרובייא מזמרי ומשבחי והיה שומע קול כנפי הכרובים שהיו מזמרים ומשבחים להקב"ה, הוה ידע פהנא דכלא הוה בחדוה ויפוק בשלם אז היה יודע הכהן שהכל הם בשמחה ויצא בשלום. ועם פל דא בצלותיה הוה ידע ואם כל זה בתפלתו היה יודע שתהיה שנה טובה ומבורכת, דמלין נפקין בחדווא כשדבריו היו יוצאים מפיו בשמחה והיו שגורים בפיו, ומתקבלן שזה היה סימן שנתקבלו ברצון, ומתברכן פדקא יאות ושכל העולמות היו מתברכים כראוי להיות, וכדין חדווא היא בעלאי ותתאי אז היתה שמחה בעליונים ובתחתונים. (רמ"ק ומפרשים)

תא חזי, מלפא קדישא שביק היכליה וביתיה בידיא דמטרוניתא בא וראה, כי המלך הקדוש עזב ומסר היכלו וביתו, דהיינו את הנהגת העולם, בידה של המלכה שהיא השכינה, ושבק לבנוי עמה ועזב את בניו עמה, בגין לדברא לון כדי להנהיג אותם בדרך הישר, ולא לקאה לון ולהלקותם אם סרו מדרך הישר, ולמשרי בגווייהו ולשכון בתוכם, דאי זכאן, מטרוניתא עאלת בחדווא ביקרא לגבי מלפא שאם הם זוכים במעשיהם הטובים, אז המלכה שהיא השכינה נכנסת בשמחה ובכבוד הראוי אל המלך הקב"ה, ואי לא זכאן, היא ואינון אתהדרו בגלותא ואם אינם זוכים, אז היא והם הולכים בגלות, והא אוקימנא פמה דכתיב והרי ביארנו על מש"כ משדד אב (לשון שדיה וגולה), יבריח אם השודד וגזול את אביו, במה שגורם להבריח ולגרש את אמו בגלות, וכתיב ועל זה נאמר ובפשעיכם שלחה אמכם, לכן ביום הכפורים השכינה היא העיקרית מאחר שאנו בניה, והן לטוב והן להיפך ח"ו כל הנהגה היא על ידה כי היא אם הבנים. (רמ"ק ומפרשים)

וְעַל דָּא, אֵית יוֹמָא חַד בְּשַׁתָּא, לְאַשְׁגָּחָא בְּהוּ וּלְעֵינָא בְּהוּ, וְכַד
 אֲזַדְמֵן הָאֵי יוֹמָא, וְיִשְׂרָאֵל אֲזַדְמֵנוּ בְּהָאֵי יוֹמָא, בְּכַמְּה פּוּלְחָנִין
 בְּכַמְּה צְלוֹתִין בְּכַמְּה עֲנוּיִין, פְּלָהוּ בְּזִכּוּתָא, פְּדִין אֵימָא עֲלָאָה דְכָל
 חִירוֹ בִּידְהָא, אֲזַדְמֵנָת לְקַבְּלָה לְאַסְתְּפֵלָא בְּהוּ בִּישְׂרָאֵל, וְחֻמָּאת בְּנֵי
 מְלָפָא בְּנָהָא דְאַתְּפַקְדוֹן בִּידְהָא דְמִטְרוּנֵינָתָא, פְּלָהוּ זְפֵאִין, פְּלָהוּ בְּלֹא
 חֻטְאִין בְּלֹא חוּבִין, פְּדִין אֲזַמִּינָת לְהוּ חִירוֹ מְאַתְר דְכָל חִירוֹ, בִּידְהָא
 דְמִטְרוּנֵינָתָא, פְּדִין מִטְרוּנֵינָתָא עֲאֵלֵת לְגַבֵּי מְלָפָא, בְּנַהֲיֵרוּ בְּחֻדְוָה בְּשְׁלִימוֹ
 בְּרַעוּתָא, דְהָא רַבִּיאת בְּנִין לְמְלָפָא עֲלָאָה פְּדָקָא יָאוּת.

וְכַד הָאֵי יוֹמָא לֹא אֲשַׁתְּכַחוּ פְּדָקָא יָאוּת, וּוִי לֹזֵן וּוִי לְשְׁלוּחֵיהוֹן, וּוִי
 דְהָא מִטְרוּנֵינָתָא אֲתַרְחַקַת מִן מְלָפָא, וְאֵימָא עֲלָאָה אֲסְתְּלַקַת, וְלֹא
 נְפִיק מִנָּה חִירוֹ לְעֵלְמִין.

מתוק מדבש

וְעַל דָּא אֵית יוֹמָא חַד בְּשַׁתָּא וְעַל כֵּן יֵשׁ יוֹם אַחַד בְּשַׁנָּה שְׁהוּא יוֹם הַכְּפוּרִים, לְאַשְׁגָּחָא
 בְּהוּ וּלְעֵינָא בְּהוּ לְהַשְׁגִּיחַ בִּישְׂרָאֵל וְלְעֵיין בְּמַעֲשֵׂיהֶם וּבְדִינֵיהֶם, וְכַד אֲזַדְמֵן הָאֵי
 יוֹמָא וּכְשִׁמְגִיעַ יוֹם הַזֶּה, וְיִשְׂרָאֵל אֲזַדְמֵנוּ בְּהָאֵי יוֹמָא בְּכַמְּה פּוּלְחָנִין בְּכַמְּה צְלוֹתִין
 בְּכַמְּה עֲנוּיִין וּישְׂרָאֵל נִמְצְאִים בְּיוֹם הַזֶּה, בְּכַמְּה עֲבוּדוֹת, בְּכַמְּה תְּפִלוֹת, בְּכַמְּה עֲנוּיִים,
 פְּלָהוּ בְּזִכּוּתָא כּוֹלֵם הֵם בְּזִכּוֹת וּבִטְהוּרַת הַלֵּב, פְּדִין אֵימָא עֲלָאָה דְכָל חִירוֹ בִּידְהָא
 אֲזַדְמֵנָת עֲלָאָה (שְׁהִיא סְכִינָה) שְׁכַל חִירוֹת בִּידֵיהָ, אֲזַדְמֵנָת לְקַבְּלָה לְאַסְתְּפֵלָא בְּהוּ
 בִּישְׂרָאֵל מְזַדְמֵנָת וּנְמִצְאָת לְנַגְדָה לְהַסְתַּכַּל בְּעֵין חִמְלָה בִּישְׂרָאֵל וּלְטַהֲרֵם מִעֲוֹנוֹתֵיהֶם, וְחֻמָּאת
 בְּנֵי מְלָפָא, בְּנָהָא, דְאַתְּפַקְדוֹן בִּידְהָא דְמִטְרוּנֵינָתָא פְּלָהוּ זְפֵאִין וּרְוָאָה אֵת בְּנֵי הַמֶּלֶךְ,
 בְּנִיָּה, שְׁנַמְסְרוּ בִידֵי הַמֶּלֶכָה, כּוֹלֵם צְדִיקִים, פְּלָהוּ בְּלֹא חֻטְאִין בְּלֹא חוּבִין כּוֹלֵם הֵם בְּלֵי
 חֻטְאִים וּבְלֵי עֲוֹנוֹת, פְּדִין אֲזַמִּינָת לְהוּ חִירוֹ מְאַתְר דְכָל חִירוֹ בִּידְהָא דְמִטְרוּנֵינָתָא
 אֲזַדְמֵנָת מְזַמְנָת לְהֵם עַל יְדֵי הַמֶּלֶכָה שְׁהִיא הַשְׁכִּינָה חִירוֹת מִמְּקוֹם שְׁכַל חִירוֹת כּוּ, פְּדִין
 מִטְרוּנֵינָתָא עֲאֵלֵת לְגַבֵּי מְלָפָא אֲזַדְמֵנָת אֲזַדְמֵנָת נְכַסַת לְפָנֵי הַקַּבָּ"ה, בְּנַהֲיֵרוּ בְּחֻדְוָה בְּשְׁלִימוֹ
 בְּרַעוּתָא בְּהֵאֲרַת הַפְּנִים וּבְשִׁמְחָה וּבְשְׁלִימוֹת וּבְרַצוֹן, דְהָא רַבִּיאת בְּנִין לְמְלָפָא עֲלָאָה
 פְּדָקָא יָאוּת לְפִי שְׁגִידֵלָה בְּנִים לְמֶלֶךְ הָעֲלִיּוֹן כְּרָאוּי לְהִיּוֹת.

וְכַד הָאֵי יוֹמָא לֹא אֲשַׁתְּכַחוּ פְּדָקָא יָאוּת וּכְשִׁבּוּם הַזֶּה יִשְׂרָאֵל אֵינֵם נִמְצְאִים כְּרָאוּי,
 וּוִי לֹזֵן, וּוִי לְשְׁלוּחֵיהוֹן אוּי לְהֵם אוּי לְשִׁלְיָחַם שְׁהוּא הַכֶּהֵן גְּדוּל (אוּ הַשְׁלִיחַ צְבוּר
 בְּזִמְן הַזֶּה) שְׁלֹא עֵלָה בִידּוֹ לְגֵרוּם יַחֲדוּר הָעֲלִיּוֹן, וְלֹא הִיָּה כַח זִכּוֹת בְּתַפְלָתוֹ לְתַקֵּן לְמַעֲלָה
 וּלְעוֹרֵר מֵדַת הַרְחָמִים וְהַסְּלִיחוֹת, וּוִי דְהָא מִטְרוּנֵינָתָא אֲתַרְחַקַת מִן מְלָפָא אוּי כִי עַל
 יְדֵי זֶה הַמֶּלֶכָה מִתְרַחַקַת מִן הַמֶּלֶךְ, וְאֵימָא עֲלָאָה אֲסְתְּלַקַת וְאֵימָא עֲלָאָה מִסְתַּלַּקַת
 לְמַעֲלָה, וְלֹא נְפִיק מִנָּה חִירוֹ לְעֵלְמִין וְלֹא יוֹצֵאת מִמֶּנָּה חִירוֹת לְעוֹלָם.

זָפְאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֹלִיף לֹון אֹרְחֹוי, בְּגִין
 לְאַשְׁתַּזְבָּא מִן דִּינָא, וְיִשְׁתַּכְּחוֹן זָפְאִין קַמִּיה, הָדָא הוּא
 דְכְתִיב (ויקרא טו ל) פִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהַר אֶתְכֶם, וְכְתִיב
 (יחזקאל לו כה) וְזָרְקְתִי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטַהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם
 וְגו'.

מתוק מדבש

ומסיק דבריו ואמר זָפְאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֹלִיף לֹון אֹרְחֹוי בְּגִין
 לְאַשְׁתַּזְבָּא מִן דִּינָא אשריהם ישראל שהקב"ה לימד אותם איך לפייסו ולרצותו,
 כדי שינצלו מן הדין, וְיִשְׁתַּכְּחוֹן זָפְאִין קַמִּיה וימצאו זכאים וצדיקים לפניו, הָדָא הוּא
 דְכְתִיב זהו שכתוב פִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהַר אֶתְכֶם מכל חטאתיכם, וְכְתִיב
 ועוד כתוב בטהרת ישראל לעתיד לבוא וְזָרְקְתִי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטַהַרְתֶּם מִכָּל
 טְמֵאוֹתֵיכֶם ומכל גלוליכם אטהר אתכם, בב"א. (רמ"ק ומפרשים)

מאמר שנהגו ישראל לאומרו קודם תפלת כל נדרי

(ב) קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן עַל רַגְלוֹי, וְסָלִיק יְדוּי לַגְּבִי עֵילָא, וְשַׁבַּח לְמַאֲרֵי עֲלָמָא, וְאָמַר, רַבּוֹן עֲלָמָא עֲבִיד בְּגִין שְׁכִינְתָּא דְאִיהִי בְּגִלּוּתָא, וְאִם אִיהִי בְּאֻמָּאָה הָא אַבָּא וְאֻמָּא דְאֵינוֹן חֲכָמָה וּבִינָה יְכָלִין לְמַעְבַּד הַתְּרָה, הֲדָא הוּא דְכָתִיב (ישעיה יד כו) יְהו"ה צְבָאוֹת יַעַץ וּמִי יִפְרֵ, אִם הַתְּלִמִּיד אוֹמֵי הָרַב יְכִיל לְמַעְבַּד הַתְּרָה.

מתוק מדבש

(מקור המאמר בתקוני הזהר בסוף הספר תי' ה דף קמג ע"א-ג, וצביאורינו מתוק מדבש כרך ג עמ' תקסח-תקצט)

הנה לעיל בתקוני הזהר דרש רבי שמעון שדיין הדן דין אמת לאמתו כאלו הוציא את השכינה ואת ישראל מן הגלות, ועמה עמד רבי שמעון לבקש עליה רחמים להוציאה מן הגלות על ידי התרת שבעת הגלות. והיינו טעמה שנהגו בכל תפלות ישראל לומר מאמר זה כליל יום הכפורים, נשעה שכל ישראל מתעוררים אז בתשובה, לכן אז מזכירים את ענין התרת שבעת הגלות, לעורר אהבת דודים, ליחד קצ"ה ושכינתיה ביחודא שלים, כדי לקרב את הגאולה שלימה צ"א. (כסא מלך וכג"ן הירק, ועיין צמורה באצבע מהחיד"א סי' ט אות ע"ר, וצ"א אגרא דלה דף רפט ע"צ)

קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן עַל רַגְלוֹי קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן עַל רַגְלוֹי בְּסוּד תְּפִלַּת הָעֵמִידָה, וְסָלִיק יְדוּי לַגְּבִי עֵילָא וְהֵרִיס אֶת יְדוּ לְמַעְלָה לְהַתְּפַלֵּל בְּהִרְמַת יָדָי, וְשַׁבַּח לְמַאֲרֵי עֲלָמָא וְתַחֲלִילָה הִיא מִשְׁנַח לְרַצוֹן הָעוֹלָם, כְּמַאֲמַר חו"ל (צמס' צרכות דף לז ע"א) לְעוֹלָם יִסְדֵּר אֲדָם שָׂחוּ שֶׁל מִקּוֹם וְאַחַר כֵּךְ יִתְּפַלֵּל, וְהַתְּחִיל רַבִּי שְׁמַעוֹן לְהַתְּפַלֵּל וְאָמַר, רַבּוֹן עֲלָמָא רַצוֹן הָעוֹלָמִים שֶׁהוּא הָאִין סוֹף צ"ה, עֲבִיד בְּגִין שְׁכִינְתָּא דְאִיהִי בְּגִלּוּתָא עֵשָׂה נִשְׁבַּח הַשְּׁכִינָה שֶׁהִיא בְּגִלּוּת, וְרַחֵם לְוֹמֵר שֶׁתְּגַלֵּל אוֹתָהּ, וְאִם אִיהִי בְּאֻמָּאָה וְאִם הִיא בְּשִׁבְעָה שֶׁתִּהְיֶה בְּגִלּוּת, בְּסוּד מַה שֶׁכְּתוּב (שיר צ ז) הַשְּׁבַעֲתִי אֶתְכֶם צוֹת יְרוּשָׁלַיִם וְגו', פִּירוּשׁ שׁו"א הַשְּׁבַעֲתִי אֶת הַשְּׁכִינָה שֶׁלֹּא תִתְּעוֹרֵר לְלֹאֵת מִן הַגְּלוּת עַד הַזְּמַן שֶׁל צַעֲמָה, הָא אַבָּא וְאֻמָּא דְאֵינוֹן חֲכָמָה וּבִינָה הִיא לְמַעְלָה מִז"א, וְכִיִּין לְמַעְבַּד הַתְּרָה יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת הַתְּרָה לְשִׁבְעָה ז"א, הֲדָא הוּא דְכָתִיב זֶהוּ שְׁכֵמוֹת יְהו"ה צְבָאוֹת יַעַץ הֵינּוּ ז"א יַעַץ בְּשִׁבְעָה, וּמִי יִפְרֵ פִי חֲכָמָה וּבִינָה הַנְּקֻרָאוֹת מ"י, הֵם יְכוּלִים לְהַפֵּר אֶת שִׁבְעָה ז"א, כִּי אִם הַתְּלִמִּיד אוֹמֵי, הָרַב יְבִיא לְמַעְבַּד הַתְּרָה אִם הַתְּלִמִּיד נִשְׁבַּח, הֵרַב יְכוּל לַעֲשׂוֹת הַתְּרָה לְשִׁבְעָה ז"א, וְכֵן אֲנִי וְאִמָּא יְכוּלִים לְהַתִּיר שִׁבְעָה ז"א. (הגר"א וכסא מלך ומפרשים)

וְאִם נָדַר אוֹ נִשְׁבַּע בֵּין דְּאִיהוּ ו' דְּלֹא יִפְרוֹק לָהּ, אֲלֵא דְתַהֵי בְּגִלּוֹתָא עַד זְמַנָּא יְדִיעָא, וְנָדַר אוֹ שְׁבוּעָה אִיהוּ בִּי"ה דְּאִינוּן חֲכֻמָּה וּבִינָה, וְאִיהוּ אֲתַחֲרַט, הָא תִּלְתּ בְּנֵי נָשָׂא יְכַלִּין לְמַפְטָר לִיהּ, וְאִינוּן תִּלְתּ אַבְהֶן לְעִילָא לְקַבְּלִייהוּ.

וְאִם לֹא תִתְחַרְט, אֲנָא בְּעֵינָא מִינָךְ, וּמְפַל אִינוּן דְּמִתְיַבְתָּא דְלְעִילָא וְתַתָּא, דְּתַעֲבִיד בְּגִין רַעֲיָא מְהִימְנָא דְלֹא זִו מְשַׁכְּינְתָּא בְּכָל אֲתָר, וְאִיהוּ עָאל שְׁלָם בֵּינָךְ וּבִינָה זְמַנִּין סְגִיִּין, וּמְסַר גְּרַמִּיָּה לְמִיתָה בְּגִינָה וּבְגִין בְּנָהָא, הֲדָא הוּא דְכָתִיב (שְׁמוֹת ל"ב) וְאִם אִין מְחַנֵּי נָא מִסְפָּרָךְ אֲשֶׁר כְּתָבְתָּ.

מתוק מדבש

ואמר עוד וְאִם נָדַר אוֹ נִשְׁבַּע בֵּין דְּאִיהוּ ו' הֵיטוּ ז"א שְׁהוּא ו' שֶׁל הַסֵּם הוּי"ה נִשְׁבַּע אוֹ נָדַר, דְּלֹא יִפְרוֹק לָהּ שֶׁלֹּא יִגְאֵל אֶת הַשְּׂכִינָה, אֲלֵא דְתַהֵי בְּגִלּוֹתָא עַד זְמַנָּא יְדִיעָא אֲלֵא שְׁמַהֵי צְלוֹת עַד זְמַן יְדוּע שֶׁל צַעֲמָה, וְנָדַר אוֹ שְׁבוּעָה שֶׁל ז"א אִיהוּ בִּי"ה דְּאִינוּן חֲכֻמָּה וּבִינָה הוּא הֵיךְ עַל דַּעֲמָה וּרְלוּס שֶׁל י"ה שְׁהֵם חֲכָמָה וְצִינָה, וְאִיהוּ אֲתַחֲרַט וּז"א נִתְחַרְט עַל הַנְּדָר אוֹ עַל הַשְּׁבוּעָה, וְאִזָּא וְאִימָא לֹא יִכּוּלִים לְהַתִּירוּ מִכּוּיִן שְׁהֵי עַל דַּעֲמָה וּרְלוּס, וְאִמְר רַבִּי שַׁמְעוֹן הָא תִּלְתּ בְּנֵי נָשָׂא יְכַלִּין לְמַפְטָר לִיהּ הֵיךְ הֵי הַלֵּכָה הֵיךְ שֶׁאִפִּילוּ שְׁלֵשָׁה הַדְּיוֹטוֹת יִכּוּלִים לְהַתִּיר הַנְּדָר, וְאִינוּן תִּלְתּ אַבְהֶן דְּעִירָא דְּקַבְּלִייהוּ וְהֵם שְׁלֵשָׁה אֲצוֹת לְמַעֲלָה שְׁהֵם סוּד חַג"ת דְּאֲלִילוֹת יִהּוּ הֵם כְּנַגַּד שְׁלֵשָׁה הַדְּיוֹטוֹת, וְנִקְרָאִים הַדְּיוֹטוֹת לְגַזִּי אִזָּא וְאִימָא.

ועתה דיבר רבי שמעון לנוכח ז"א, ואמר לו וְאִם לֹא תִתְחַרְט עַל שְׁבוּעַת הַגְּלוּת, אֲנָא בְּעֵינָא מִינָךְ אֲנִי מִצַּקֵּשׁ מִמֶּךָ, וּמְפַל אִינוּן דְּמִתְיַבְתָּא דְלְעִילָא וְתַתָּא וּמְכַל הַנְּשֻׁמוֹת שֶׁל הַדְּיוֹקִים שְׂבִישִׁיצָה שֶׁל מַעֲלָה וְשֶׁל מַטָּה, שִׁיטִיעוּ לִי שְׁחַסְכִּים לְהַתְחַרְט עַל שְׁבוּעַתְךָ, וּפְתַח הַחֲרֻטָּה הוּא דְּתַעֲבִיד בְּגִין רַעֲיָא מְהִימְנָא שְׁתַּעֲשֶׂה צַשְׁצִיל מִשָּׁה רוּעָה הַנֶּאֱמָן שְׁהוּא מוֹשֵׁרֶשׁ צְסוּד הַתְּפֹאֶרֶת שְׁכַךְ, דְּלֹא זִו מְשַׁכְּינְתָּא בְּכָל אֲתָר שְׁאִינוּ זִו מִן הַשְּׂכִינָה צָכַל מְקוּס, כִּי הוֹלֵךְ עִמָּה צְלוֹת, וְאִיהוּ עָאל שְׁלָם בֵּינָךְ וּבִינָה זְמַנִּין סְגִיִּין וְהוּא הִצִּיָּא שְׁלוֹם צִינָךְ וְצִינָה הַרְצָה פְּעַמִּים, וְרַחֵם לִמְרָה שְׁגַרְס יַחֲוֹד צִין ז"ו"ן הַרְצָה פְּעַמִּים, וּמְסַר גְּרַמִּיָּה לְמִיתָה בְּגִינָה וְגַם מְסַר עֲזָמוֹ לְמִיתָה צַשְׁצִיל הַשְּׂכִינָה, וּבְגִין בְּנָהָא וְצַשְׁצִיל צִינָה צִינָה יִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא דְכָתִיב וְהוּא מְסַר עֲזָמוֹ לְמִיתָה, לְכַן צַשְׁצִיל מִשָּׁה רַבִּינוּ שְׁהוּא תַמִּיד עִם הַשְּׂכִינָה צְלוֹת, לְמַעַן חַסְכִּים לְהַתְחַרְט עַל שְׁבוּעַת הַגְּלוּת. (הַגְּרָ"א וּמְפַרְשִׁים)

וְאִם הוּא נִדְר מִסְטָרָא דְאָבָא וְאָמָא, וְלֹא בְעֵי, אֲנָא סָלִיק לְגַבֵּי הַהוּא
 דְאִתְמַר בֵּיה (דברים יז ח) כִּי יִפְלֵא מִמֶּךָ דְבָר, דְאִתְמַר בֵּיה בְּמוֹפְלָא
 מִמֶּךָ אֶל תִּדְרוּשׁ, דִּיפְטוּר נִדְר.

וְאִף עַל גַּב דְשְׁכִינְתָא אִיהִי בְּגִלוּתָא לְגַבֵּי בְעֵלָה פְּנִדְהָ, דְאִיהִו יִפְרִישׁ
 בֵּין דָּם לְדָם, וְאִתְפַּתַּח מְקוּרָא דִילָהּ, לְדַפְּאָה לָהּ בְּמִים דְאִוְרֵייתָא,
 מִים חַיִּים דְלֹא פְסָקִין, וְאִפְרִישׁ מִינָהּ דָּם נִדְהָ דְאִיהִי לִילִי"ת, דְלֹא
 אִתְקַרֵּיבַת בְּהִדְהָ.

מתוק מדבש

והמשיך רבי שמעון ואמר וְאִם הוּא נִדְר מִסְטָרָא דְאָבָא וְאָמָא וְאִם הַנְדֵר הוּא מִלֵּד
 אֲבָא וְאִמָּא, שֶׁהֵם נִדְרוּ עַל הַגְּלוּת עַד זְמַן יְדוּעַ, אֲשֶׁר וּדְאִי לִמְטָה מֵהֵם אִין מִי
 שִׁיכּוּל לְהַתִּיר נִדְרֵיהֶם, וְיֵלֵא בְעֵי וְהֵם לֹא רוּזִים לְהַתְחַרְטֵם, אִז אֲנָא סָלִיק לְגַבֵּי הַהוּא
 דְאִתְמַר בֵּיה אִנִּי עוֹלָה אֲנִל מִי שְׁנֵאמַר צוּ בִי וְיִפְלֵא מִמֶּךָ דְבָר דְהֵינּוּ אֵל הַכְּתָר שְׁלִמְעֵלָה
 מֵאֲבָא וְאִמָּא הַנְקֵרָא פִלָּא, דְאִתְמַר בֵּיה שְׁנֵאמַר צִהַכְתָּר בְּמוֹפְלָא מִמֶּךָ אֶל תִּדְרוּשׁ הִי
 שֶׁהַכְּתָר נִקְרָא פִלָּא וּמוֹפְלָא, וְאִזְכַּק מִמֶּנּוּ דִיפְטוּר נִדְר שִׁתִּיר אֵת הַנְדֵר שֶׁל אֲבָא וְאִמָּא,
 דְהֵינּוּ שִׁתִּיר הַכְּתָר וְיִשְׁגִּיחַ צִעִינָא פְקִיחָא עֲלָהּ עַל אֲבָא וְאִמָּא וְעַל ז"א, וְאִז יִשִּׁיר ז"א
 עַל שְׁכִינְתָא קְדִישָׁא עַד שֶׁתִּתְגַּדֵּל פְּרֻזְפָּה צְקוּמָה שְׁלִימָה לְהִיּוֹת מוֹכֵנַת לִישׁוּדָא שְׁלִים עַם
 ז"א, וְעַל יְדֵי הַהֲרָהָה הַגְּדוּלָה שֶׁל הַכְּתָר מִמִּילָא יִתְצַטְלוּ כָל הַנְדָרִים וְהַשְׁבּוּעוֹת, וְאִז יִהִי
 יִתּוּד זו"ן צְסוּד הַכְּתוּב (זכריה יד ט) צִוּם הַהוּא יִהִי יְהו"ה אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד.

ואמר עוד רבי שמעון וְאִף עַל גַּב דְשְׁכִינְתָא אִיהִי בְּגִלוּתָא לְגַבֵּי בְעֵלָה פְּנִדְהָ וְאִף
 עַל פִּי שֶׁהַשְׁכִּינָה הִיא צְלוּת אֲנִל צֵעֵלָה כְּאִשָּׁה נְדָה, דְהֵינּוּ שִׁשׁ צֵה אַחִיוֹת הַחַיִּוֹנִים
 הַנְקֵרָאִים דֵּם טוּמָא, וְאִם כֵּן אִין יִכּוּל לְהִיּוֹת יִישׁוּד צְלִי טַהֲרָה, אֲנִל אִזְכַּק מִן הַכְּתָר
 דְאִיהִו יִפְרִישׁ בֵּין דָּם לְדָם שֶׁהוּא יִפְרִישׁ צִין דֵּם טוּמָא לְדֵם טַהוֹר, עַל יְדֵי מִימֵי הַחֶסֶד
 שֶׁל הַכְּתָר, שֶׁעַל יְדֵי זֶה טַהֲרָה הַשְׁכִּינָה מְכַל טוּמָאָה, וְהֵינּוּ וְאִתְפַּתַּח מְקוּרָא דִיִּלָּהּ
 וְיִתְפַּתַּח הַמְקוּר שֶׁהוּא הַיְסוּד שֶׁל אִימָא, לְדַפְּאָה לָהּ בְּמִים דְאִוְרֵייתָא לְטַהֵר אֵת הַשְׁכִּינָה
 צְמִימֵי הַחֶסֶדִים דְז"א הַנְקֵרָא תוֹרָה שְׁצַכְתָּ, מֵאִתּוֹם הַחֶסֶדִים שְׁקֻבֵּל מֵאִימָא שְׁקֻבֵּלָה מֵאִרְיִן
 אֲנִפִּין וּמֵאִין סוּף צ"ה, מִיּוֹם חַיִּים דְלֹא פְסָקִין שֶׁהֵם מִים חַיִּים שְׁאִינֵם נְפִסְקִים מִלְּהַמְשִׁךְ
 לְעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (צְרָאִישׁ צ י) וְנִהַר יוֹזָא מֵעַדָּן, וְכַתוּב "יוֹזָא" צְלָשׁוֹן הוּא, דְהֵינּוּ שִׁוּזָא
 תְּמִיד צְלִי הַפְּסָק, וְעַל יְדֵי זֶה וְאִפְרִישׁ מִינָהּ דָּם נִדְהָ דְאִיהִי לִילִי"ת יִפְרִישׁ מִמֶּנָּה
 דֵּם נְדָה שֶׁהִיא לִילִי"ת הַטוּמָאָה, כִּי כָל הַקְּלִיפּוֹת צוֹרְחוֹת מֵאוֹר הַגְּדוּל שֶׁל הַחֶסֶד הַעֲלוּן,
 דְלֹא אִתְקַרֵּיבַת בְּהִדְהָ שֶׁלֹּא תִתְקַרֵּב אֶל הַשְׁכִּינָה יוֹתֵר.

דְּאִיְהִי חוּבָא דְנִשְׁמַתָּא דְסְאִיבַת לָהּ, וְלִית לָהּ רִשׁוּ לְסַלְקָא נִשְׁמַתָּא לְגַבֵּי
 בַּעֲלָהּ, לְהֵוּא אַתְר דְּאִתְיִהִיבַת מִתְמָן, וְאִתְדַנַּת בֵּין דִּין לְדִין, בֵּין
 דִּינֵי נַפְשׁוֹת לְדִינֵי מְמוֹנוֹת, דְּאִית מֵאן דְּפָרַע בְּמִמוּנֵיהּ, וְאִית מֵאן דְּפָרַע
 בְּנַפְשֵׁיהּ.

וּבֵין גִּנְע לְגִנְע, פְּמָה דְאוּקְמוּהוּ (איכה א א) אִיכָה יִשְׁבָּה בְדָד, דְּאִיְהִי
 חֻשְׁבָּא שְׁכִינְתָּא בְּגִלוּתָא פְּמִצּוּרַע, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (ויקרא יג מו) בְּדָד
 יִשָּׁב. (שם) מַחוּץ לְמַחְנָה, מַחוּץ וְדַאי, דָּא גְלוּתָא, דְּאִיְהִי לְבָר מֵאַרְעָא
 דִּישְׂרָאֵל, דְּאִיְהִי מוֹתְבָא דָּאת ה'.

וְאִי מְקוּרָא לָא יְכִיל לְמַפְתַּח עַד דִּיפְתַּח לִיהּ הֵוּא דְסָגִיר לִיהּ,

מתוק מדבש

ומפרש דְּאִיְהִי חוּבָא דְנִשְׁמַתָּא דְסְאִיבַת הָּהּ שְׁהִלְלִי"ת היא חוצה של הנשמה שמטמאה
 אותה כזיכול, ורנה לומר על ידי עונות של נשמות ישראל המושרשות בהשכינה,
 יש כח בהקליפה לטמאותה ח"ו, ואם תאמר הלל אפשר להשכינה שתעלה את הנשמה
 לשורשה שז"ל ששם אין אחיזת הקליפה, ושם תטהר הנשמה, על זה אמר וְלִית הָּהּ
 רִשׁוּ לְסַלְקָא נִשְׁמַתָּא לְגַבֵּי בַּעֲלָהּ ואין רשות להשכינה להעלות את הנשמה אל בעלה
 ז"ל, הֵוּא אַתְר דְּאִתְיִהִיבַת מִתְמָן לאותו מקום שניתנה משם, כי השכינה קבלה
 את הנשמות מז"ל ונתעצרו בה ויאלו ממנה, והשכינה רוצה להעלות את הנשמה לז"ל
 ששם תטהר, אבל אין לה רשות לזה, וְאִתְדַנַּת בֵּין דִּין לְדִין עד שדונית הנשמה צדית
 דין של מעלה צין דין לדון, דהיינו בֵּין דִּינֵי נַפְשׁוֹת לְדִינֵי מְמוֹנוֹת, ומפרש דְּאִית
 מֵאן דְּפָרַע בְּמִמוּנֵיהּ כי יש מי שפורע מעונותיו בזמנו, וְאִית מֵאן דְּפָרַע בְּנַפְשֵׁיהּ
 ויש מי פורע צנפשו, ועל ידי זה נטהרת הנשמה.

ומה שכתוב וּבֵין גִּנְע לְגִנְע פִּירוּשׁוּ פְּמָה דְאוּקְמוּהוּ כמו שאמרו החזנים אִיכָה יִשְׁבָּה
 בְּדָד פִּי אִי"ך ה' של השכינה ישבה צדד, דהיינו דְּאִיְהִי חֻשְׁבָּא שְׁכִינְתָּא בְּגִלוּתָא
 פְּמִצּוּרַע כי השכינה נחשבת בגלות כמזורע, דְּאִתְמַר בֵּיהּ שְׁנֵאמַר צִמְצוּרַע בְּדָד יִשָּׁב.
 וממה שכתוב מַחוּץ לְמַחְנָה היינו מַחוּץ וְדַאי, דָּא גְלוּתָא מַחוּץ וְדַאי הכונה על הגלות,
 דְּאִיְהִי לְבָר מֵאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל דְּאִיְהִי מוֹתְבָא דָּאת ה' שהשכינה היא צחן מארץ
 ישראל שהיא מושבה של אות ה' האחרונה של השם הו"ה שהיא השכינה. (הגר"א ומפרשים)

ואמר עוד רבי שמעון וְאִי מְקוּרָא ואם המקור שהיא היסוד דמלכות, הָּהּ יְכִיל לְמַפְתַּח
 אינו יכול להפתח כדי לקבל מימי החסד להטהר, מלד עונות ישראל, עַד דִּיפְתַּח לִיהּ
 הֵוּא דְסָגִיר לִיהּ עד שיפתח אותו זה שסגר אותו, דהיינו היסוד דז"ל צעלמו הנקרא

הקדמה

ענין יונה הנביא ונבואתו

יונה הנביא היה אחרי דוד ושמואל (מס' תענית דף יז ע"א). וחי בשנת ג' אלפים נ"ה (סדר הדורות). אביו היה משבט זבולון ואמו היתה משבט אשר (ירושלמי מס' סוכה פרק ה ה"א).

יונה מעולי רגלים היה, ונכנס לשמחת בית השואבה, ושרתה עליו רוח הקודש (ירושלמי מס' סוכה פרק ה ה"א). אלישע הנביא משחו לנבואה, ויונה משח את יהוא בן נמשי למלך בצווי אלישע שנצטווה מאליהו על ידי הקב"ה (ספרי זוטא במדבר יד א).

יונה נביא אמת היה (ירושלמי מס' סנהדרין פרק יא ה"ח), אכן פעם ראשונה שלחו הקב"ה להשיב את גבול ישראל ועמדו דבריו, שנאמר (מ"ב יד כה) והוא השיב את גבול ישראל וגו'. ופעם שניה שלחו הקב"ה לירושלים להחריבה, כיון שעשו תשובה, הקב"ה ניחם על הרעה ולא חרבה, והיו ישראל קוראים אותו נביא שקר. בשלישית ברח יונה מפני אלהי"ם, ולמה ברח, יונה דן דין בינו לבין עצמו, אמר אני יודע שזה הגוי קרובי תשובה הם, עכשיו עושים תשובה, והקב"ה שולח רוגזו על ישראל, ולא די שישאל כבר קוראים אותי נביא שקר, אלא אף עתה יקראוני כך אנשי נינוה הגוים (תנחומא ויקרא ח).

קריאת הפטרת יונה הנביא בתפלת מנחה של יום הכפורים, והמעמים לכך

הנה במנחה קורין בעריות ומפטירין ביונה (מס' מגילה דף לא ע"א, ומשם נפסק בשולחן ערוך או"ח סימן תרכא סעיף ב). והטעם: כדי לעורר את העם אל התשובה כמו שעשו אנשי נינוה, כי השם יתברך רחמיו על כל מעשיו ואפילו על אומות העולם, ומכל שכן על ישראל עם קרובו, ומקבל בתשובה כל פושעים ומורדים, ואפילו אם הם רבים שאז מפורסם העון יותר.

ועוד טעם: כדי ללמד לבני אדם שאין ביכולת לברוח מאת השם יתברך, כמו שכתוב (תהלים קלט ז) אנה אלך מרוחך ואנה מפניך אברח (אלף המגן על המטה אפרים שם).

והוסיף וביאר המשנה ברורה (בשער הציון שם) את הענין שאין יכולת לברוח מהקב"ה, בזה הלשון:

כי האדם חושב כמה פעמים לייאש את עצמו שאין יכול לתקן בשום אופן, ועל כן יתנהג תמיד באופן אחד, ואם יגזור עליו הקב"ה למות, ימות, אבל טעות הוא, שסוף דבר יהיה כל מה שהקב"ה רוצה מנפשו שיתקן מוכרח הוא לתקן, ויבוא עוד פעם ופעמים לעולם הזה, ובעל כרחו יוכרח לתקן, ואם כן למה לו כל העמל למות ולסבול חיבוט הקבר ושאר צרות ולחזור עוד הפעם, וראיה מיונה שהקב"ה רצה מאתו שילך וינבא, והוא מיאן בזה ונס לים מקום שלא ישרה עליו עוד השכינה לנבאות, וראינו שנטבע בים ונבלע בדג והיה שם במעיו כמה ימים, ולפי הנראה בודאי לא יוכל להתקיים דברי השם יתברך, ומכל מקום ראינו שסוף דבר היה שרצון השם יתברך נתקיים, וילך וינבא. כן הוא האדם בעניניו, וזהו שאמרו באבות (ד כב) ואל יבטיחך יצרך שהשאל בית מנוס לך, שעל כרחך אתה נוצר, ועל כרחך אתה חי, ועל כרחך אתה מת, ועל כרחך אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה.

יונה בן אמתו היה בן הצרפית שהחיה אליהו

(ג) מִי עָלָה שָׁמַיִם (משלי ל ד), דָּא אֱלִיָּהוּ. וַיֵּרֶד, דָּא יוֹנָה, דְּנָחַת לִיה נּוֹנָא גּוּ תְהוּמֵי לְעַמְקֵי יַמָּא, יוֹנָה מְחִילָא דְאֱלִיָּהוּ קָא אָתָא, אֱלִיָּהוּ סְלִיק, יוֹנָה נְחִית, דָּא שְׁאִיל נְפִשְׁיָה לְמִימַת, וְדָא שְׁאִיל נְפִשְׁיָה לְמִימַת, וּבְגִין פְּךָ אֶקְרִי בֶן אֲמַתִּי, וּכְתִיב (מ"א י ב) וַדְבַר יְהוָה בְּפִיךָ אָמַת.

במעשה יונה הנביא יש משל לכל עניני האדם מיום היוולדו עד תחית המתים

(ד) פְּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר, (יונה ב יא) וַיֹּאמֶר יְהוָה לְדָג, וְכִי בָּאן אָתָּר אָמַר לִיה, אָלָא בְּשַׁעְתָּא דְבְרָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלָמָא בְּעוֹבְדָא דְבְּרָאשִׁית, בְּיוֹמָא חֲמִישָׁאָה בְּרָא נוּנֵי יַמָּא, פְּדִין פְּקִיד וְאָמַר,

מתוק מדבש

(מקור המאמר זוהר פרשת ויקהל דף קל"ז ע"א, וצנזאורינו מתוק מדבש כרך ס עמ' ר"א)
מה שכתוב מי עלה שמים, דָּא אֱלִיָּהוּ זָכוֹר לטוב, ומה שכתוב וַיֵּרֶד, דָּא יוֹנָה דְּנָחַת לִיה נּוֹנָא גּוּ תְהוּמֵי לְעַמְקֵי יַמָּא זהו יונה הנביא שהוריד אותו הדג בתוך התהומות לעמקי הים, ומפרש מה שייכות יש ליונה הנביא עם אליהו, ואמר כי יוֹנָה מְחִילָא דְאֱלִיָּהוּ קָא אָתָּא יונה בא מכחו של אליהו, כי הוא בן הצרפית שהחיהו אליהו במה שנתן לו חלק מנשמתו, לפיכך היו להם כמה דברים שווים, והיינו אֱלִיָּהוּ סְלִיק יוֹנָה נְחִית אליהו עלה לשמים, ויונה ירד לעמקי התהומות, דָּא שְׁאִיל נְפִשְׁיָה לְמִימַת אליהו שאל את נפשו למות, כמו שנאמר בו (מ"א יט ד) וישאל את נפשו למות, וְדָא שְׁאִיל נְפִשְׁיָה לְמִימַת ויונה שאל את נפשו למות, כמו שנאמר בו (יונה ד ט) וישאל את נפשו למות, וּבְגִין פְּךָ אֶקְרִי בֶן אֲמַתִּי ובשביל שאליהו החיה את יונה לכן נקרא יונה בן אמתו, כלומר כאילו היה בן אליהו וכתיב שכתוב בו וַדְבַר יְהוָה בְּפִיךָ אָמַת.

(מקור המאמר זוהר פרשת ויקהל דף קל"ח ע"ב - קל"ט ע"ג, וצנזאורינו מתוק מדבש כרך ס עמ' רכז-לט)

פְּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר לפרש מה שכתוב ביונה הנביא וַיֹּאמֶר יְהוָה לְדָג ויקא את יונה אל היבשה, ושואל וְכִי בָּאן אָתָּר אָמַר לִיה וכי באיזה מקום אמר הקב"ה לְדָג, ומשיב אָלָא בְּשַׁעְתָּא דְבְרָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלָמָא בְּעוֹבְדָא דְבְּרָאשִׁית אלא בשעה שברא הקב"ה את העולם במעשה בראשית, בְּיוֹמָא חֲמִישָׁאָה בְּרָא נוּנֵי יַמָּא ביום החמישי ברא את דגי הים, פְּדִין פְּקִיד וְאָמַר דִּיהָא זְמִין חַד נּוֹנָא לְמַבְלַע

דִּיהָ זְמִין חַד נּוֹנָא לְמַבְלַע לְיוֹנָה, וְיִהְיֶה בְּמַעוֹי תְּלַתָּא יוֹמִין וְתַלְתָּ לִּילֹן, וְלִבְתַּר דִּירְמִי לִיהָ לְבַר.

וְלֹא דָא בְּלַחֲדוּדִי, אֲלֵא כֹּל מַה דְּעַבַּד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעוֹבְדָא דְבְּרֵאשִׁית, בְּכֹלֵא אֲתַנִּי עִמִּיהָ.

בְּיוֹמָא קְדָמָאָה בְּרָא שְׁמִיא, אֲתַנִּי עִמָּהוֹן דִּיסְלָקוּ לְאַלְיָהוּ הַשְּׁמִימָה בְּגוֹ סַעְרָה, וְכֵן הָוָה, דְּכְתִיב (מ"ב ב יא) וַיַּעַל אֱלֹהִים בְּסַעְרָה הַשְּׁמַיִם, בְּהָוָא יוֹמָא בְּרָא נְהוּרָא, וְאֲתַנִּי עִמִּיהָ דִּיחֻשִׁיף לְשִׁמְשָׁא בְּמַצְרִים תְּלַתָּא יוֹמִין, דְּכְתִיב (שמות י כב) וַיְהִי חֹשֶׁף אֶפְלָה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים.

בְּיוֹמָא תַנְיִנָּא בְּרָא רְקִיעָא, דִּיהָ מְפָרִישׁ בֵּין מִיָּא לְמִיָּא, כְּדְכְתִיב (בראשית א 1) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וַיְהִי מְבַדֵּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם, וְאֲתַנִּי עִמָּהוֹן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּמִיָּא יְהוֹן מְפָרִישִׁין לְיִשְׂרָאֵל בֵּין טוּמְאָה לְטַהֲרָה, לְאַתְדַּכָּאָה בְּהוּ, וְכֵן הָוָה.

מתוק מדבש

לְיוֹנָה אַז צוּהָ הַקַּב"ה לְדַגִּי הַיָּם וְאִמַר לְהֵם שִׁיחִיהָ מְזוּמָן דַּג אַחַד לְבַלּוּעַ אַת יוֹנָה, וְיִהְיֶה בְּמַעוֹי תְּלַתָּא יוֹמִין וְתַלְתָּ לִּילֹן וַיְהִיהָ בְּמַעוֹי שְׁלֹשָׁה יָמִים וְשְׁלֹשָׁה לַיְלוֹת, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב וַיְהִי יוֹנָה בְּמַעֵי הַדָּג שְׁלֹשָׁה יָמִים וְשְׁלֹשָׁה לַיְלוֹת, וְלִבְתַּר דִּירְמִי לִיהָ לְבַר וְאַחַר כֵּן יִשְׁלַיֵךְ אוֹתוֹ לַחוּץ, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב וַיִּקַּא אַת יוֹנָה אַל הַיַּבְשָׁה.

וְלֹא דָא בְּלַחֲדוּדִי וְלֹא זֶה בְּלַבְדְּ, אֲלֵא כֹּל מַה דְּעַבַּד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעוֹבְדָא דְבְּרֵאשִׁית אֵלֵא כֹּל מַה שְׁעֵשָׂה וּבְרָא הַקַּב"ה בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, בְּכֹלֵא אֲתַנִּי עִמִּיהָ כֹּל דְּבַר שְׁבַרָא הַתְּנָה עִמוֹ שִׁיעֵשָׂה רְצוּנוֹ כְּשִׁיגִיעַ הַזְּמָן.

וּמְפָרֵשׁ וְאִמַר בְּיוֹמָא קְדָמָאָה בְּרָא שְׁמִיא, אֲתַנִּי עִמָּהוֹן דִּיסְלָקוּ לְאַלְיָהוּ הַשְּׁמִימָה בְּגוֹ סַעְרָה, וְכֵן הָוָה בְּיוֹם הַרְאֻשׁוֹן בְּרָא הַקַּב"ה אַת הַשְּׁמַיִם וְהַתְּנָה עִמָּהֶם שִׁיעֵלוּ אַת אֱלֹהִים בְּסַעְרָה הַשְּׁמִימָה, וְכֵן הִיהָ דְּכְתִיב וַיַּעַל אֱלֹהִים בְּסַעְרָה הַשְּׁמַיִם, וְעוֹד בְּהָוָא יוֹמָא אֲתַנִּי עִמִּיהָ (ה"ג נַפְּוֹס לַאֲשׁוֹן) בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם הַתְּנָה עִם הַשְּׁמַיִם דִּיחֻשִׁיף לְשִׁמְשָׁא בְּמַצְרִים תְּלַתָּא יוֹמִין שִׁיחֻשִׁיךְ לְשִׁמְשׁ בְּמַצְרִים שְׁלֹשָׁה יָמִים דְּכְתִיב וַיְהִי חֹשֶׁף אֶפְלָה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים.

בְּיוֹמָא תַנְיִנָּא בְּרָא רְקִיעָא בְּיוֹם הַשְּׁנִי בְּרָא הַקַּב"ה אַת הַרְקִיעַ דִּיהָ מְפָרִישׁ בֵּין מִיָּא לְמִיָּא שִׁיחִיהָ מְבַדֵּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם כְּדְכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וַיְהִי מְבַדֵּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם, וְאֲתַנִּי עִמָּהוֹן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּמִיָּא יְהוֹן מְפָרִישִׁין לְיִשְׂרָאֵל בֵּין טוּמְאָה לְטַהֲרָה, לְאַתְדַּכָּאָה בְּהוּ, וְכֵן הָוָה וְהַתְּנָה

בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה אַפִּיק אַרְעָא מִגּוּ מִיָּא, וְאַכְנִישׁ לְמִיָּא, וְעֵבֵד מֵהָהוּא
 פְּנִישׁוּ דְאַתְפְּנָשׁוּ לְאַתְרַּחְדָּ, יִמָּא, וְאַתְנִי בְּיִמָּא לְמַעְבַּר לְיִשְׂרָאֵל
 בְּגוּיָה בִּיפְשָׁתָא, וְלִמְטַבַּע לְמַצְרָאִי, וְכֶךְ הָוָה, דְּכְתִיב (שמות יד כו) וַיֵּשֶׁב
 הָיִם לַפְּנֹת בְּקָר לְאַיתְנֹו, אֶל תִּקְרִי לְאַיתְנֹו, אֶלֹא לַתְּנָאוּ, לְמָה דְאַתְנִי
 עֲמִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעוֹבְדָא דְבְּרָאשִׁית.

תו אַתְנִי בְּאַרְעָא, דְּתַפְתַּח ית פּוּמְהָא בְּמַחְלוּקְתָא דְקַרְח, וְתַבְלַע לְקַרְח
 וְלִכְל פְּנִישְׁתִּיה, וְכֶךְ הָוָה, דְּכְתִיב (במדבר טו לב) וַתַּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת
 פִּיהָ וְתַבְלַע אוֹתָם וְאֶת קַרְח.

בְּיוֹמָא רְבִיעָאָה בְּרָא שְׁמָשָׁא וְסִיְהָרָא, דְּכְתִיב (בראשית א יד) יְהִי מְאֹרֶת
 בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם, וְאַתְנִי עִם שְׁמָשָׁא, לְמַהוּי קָאִים בְּפִלְגּוּ שְׁמִיָּא
 בְּיוֹמֵי דִיהוֹשֻׁעַ, דְּכְתִיב (יהושע י ג) וַיַּעֲמֹד הַשֶּׁמֶשׁ בַּחֲצֵי הַשָּׁמַיִם,

מתוק מדבש

הקב"ה עם המים שיהיו מפרישין לישראל בין טומאה לטהרה להטהר על ידם, וכן היה,
 והגם שהמים הם למטה במקום טמא, עם כל זה הטביע בהם הקב"ה הפך טבעם שיעבירו
 את הטומאה הדקה מן הנפשות העליונות ומגופים הגסים.

בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה אַפִּיק אַרְעָא מִגּוּ מִיָּא בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי הוּצִיא הַקַּב"ה אֶת הָאָרֶץ מִתּוֹךְ
 הַמַּיִם, וְאַכְנִישׁ לְמִיָּא וְעֵבֵד מֵהָהוּא פְּנִישׁוּ דְאַתְפְּנָשׁוּ לְאַתְרַּחְדָּ חַד יִמָּא וְהַקּוּה
 אֶת הַמַּיִם וְעֵשָׂה אֶת הַיָּם מֵהַמַּיִם הַנְּקוּיִם שֶׁנִּקְוּוּ לַמְּקוֹם אֶחָד, וְאַתְנִי בְּיִמָּא לְמַעְבַּר
 לְיִשְׂרָאֵל בְּגוּיָה בִּיפְשָׁתָא, וְלִמְטַבַּע לְמַצְרָאִי, וְכֶךְ הָוָה וְהַתְּנָה עִם הַיָּם לְהַעֲבִיר אֶת
 יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכּוֹ בִּיבְשָׁה, וְלַהֲטַבִּיעַ אֶת הַמַּצְרִיִּם, וְכֵן הָיָה דְכְתִיב וַיֵּשֶׁב הָיִם לַפְּנֹת בְּקָר
 לְאַיתְנֹו, אֶל תִּקְרִי לְאַיתְנֹו אֶלֹא לַתְּנָאוּ דְהֵינְנוּ לְמָה דְאַתְנִי עֲמִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא בְּעוֹבְדָא דְבְּרָאשִׁית לְמָה שֶׁהַתְּנָה עִמוֹ הַקַּב"ה בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית.

תו אַתְנִי בְּאַרְעָא דְתַפְתַּח ית פּוּמְהָא בְּמַחְלוּקְתָא דְקַרְח עוֹד הַתְּנָה הַקַּב"ה עִם הָאָרֶץ
 שֶׁתַּפְתַּח אֶת פִּיהָ בְּמַחְלוּקַת שֶׁל קַרְח, וְתַבְלַע לְקַרְח וְלִכְל פְּנִישְׁתִּיה וְכֶךְ הָוָה וְתַבְלַע
 אֶת קַרְח וְאֶת כָּל עַדְתּוֹ, וְכֵן הָיָה דְכְתִיב וַתַּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וְתַבְלַע אוֹתָם וְאֶת
 קַרְח.

בְּיוֹמָא רְבִיעָאָה בְּרָא שְׁמָשָׁא וְסִיְהָרָא בְּיוֹם הַרְבִּיעִי בְּרָא הַקַּב"ה אֶת הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת הַיָּרֵחַ
 דְּכְתִיב יְהִי מְאֹרֶת בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם וַיַּעַשׂ אֱלֹהִיִּם אֶת שְׁנֵי הַמְּאֹרוֹת הַגְּדוֹלִים,
 אֶת הַמְּאֹר הַגְּדוֹל לְמַשְׁלַת הַיּוֹם וְאֶת הַמְּאֹר הַקָּטָן לְמַשְׁלַת הַלַּיְלָה, וְאֶת הַכּוֹכָבִים, וְאַתְנִי
 עִם שְׁמָשָׁא לְמַהוּי קָאִים בְּפִלְגּוּ שְׁמִיָּא בְּיוֹמֵי דִיהוֹשֻׁעַ וְהַתְּנָה עִם הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁיַּעֲמֹד
 בַּחֲצֵי הַשָּׁמַיִם בְּיַמֵּי יְהוֹשֻׁעַ, דְּכְתִיב וַיַּעֲמֹד הַשֶּׁמֶשׁ בַּחֲצֵי הַשָּׁמַיִם הַיּוֹם טַבְעָם, כִּי
 הַקַּב"ה צוּה עַל מַעֲרַכַת הַשָּׁמַיִם שֶׁלֹא יִשְׁנוּ אֶת תַּפְקִידָם, וְבֵא יְהוֹשֻׁעַ וְשִׁינָה אוֹתָם. וְכֵן

אֲתַנִּי בְּכּוֹכְבֵיָא לְמַעַבְד קְרָבָא בְּסִיסְרָא, דְּכְתִיב (שׁוֹפְטִים ה ב) הַפּוֹכְכִים מִמְּסֻלוֹתֵם נִלְחַמוּ עִם סִיסְרָא.

בְּיוֹמָא חֲמִישָׁאָה בְּרָא נוּנִי יַמָּא וְעוֹפִי דְשְׁמִיָּא, אֲתַנִּי בְּעוֹפֵי לְמִיּוֹן עוֹרְבִים לְאַלְיָהוּ בּוֹזְמָנָא דְעַצֵּר לְשְׁמִיָּא, דְּכְתִיב (מ"א י ד) וְאַתְּ הָעוֹרְבִים צוּיְתִי לְכַלְפֵּלְךָ שָׁם, צוּיְתִי דִיִּיקָא, וְאַתְנִי בְּנוּנִי יַמָּא, לְאַזְדַּמְנָא נוּנָא חַד לְמַבְלַע לִיָּה לְיוֹנָה, וְלֹאֲשַׁדָּאָה לִיָּה לְבַר.

בְּיוֹמָא שְׁתִּיתָאָה בְּרָא לְאַדָּם, וְאַתְנִי עַמִּיָּה, דְּתַפּוּק מַנִּיָּה אֲתַתָּא דְתִיּוֹן לְאַלְיָהוּ, דְּכְתִיב (שׁם פסוק ט) הִנֵּה צוּיְתִי שָׁם אֲשֶׁה אֶלְמָנָה לְכַלְפֵּלְךָ, הִנֵּה צוּיְתִי, מִיּוֹמָא דְאַתְבְּרִי עֲלָמָא.

וְכֵן בְּכָל עוֹבְדָא וְעוֹבְדָא דְאַתְחַדַּשׁ בְּעֲלָמָא, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא פְּקִיד

מתוק מדבש

אֲתַנִּי בְּכּוֹכְבֵיָא לְמַעַבְד קְרָבָא בְּסִיסְרָא הַתְנָה הַקב"ה עִם הַכּוֹכְבִים שִׁיעֶשׂוּ מִלַּחְמָה עִם סִיסְרָא דְכְתִיב הַפּוֹכְכִים מִמְּסֻלוֹתֵם נִלְחַמוּ עִם סִיסְרָא הַגַּם שִׁסִּידֵר הַקב"ה אֶת הַכּוֹכְבִים עַל מִשְׁמֵרוֹתֵיהֶם, אִמְנָם אִז צִיּוּם שִׁילַחְמוּ עִם סִיסְרָא שֶׁהוּא הִפְךָ טַבְעָם.

בְּיוֹמָא חֲמִישָׁאָה בְּרָא נוּנִי יַמָּא וְעוֹפִי דְשְׁמִיָּא בְּיוֹם הַחֲמִישִׁי בְּרָא הַקב"ה אֶת דְּגֵי הַיָּם וְעוֹפוֹת הַשָּׁמַיִם, אֲתַנִּי בְּעוֹפֵי לְמִיּוֹן עוֹרְבִים לְאַלְיָהוּ בּוֹזְמָנָא דְעַצֵּר לְשְׁמִיָּא הַתְנָה עִם הָעוֹפוֹת שֶׁהָעוֹרְבִים יִזוּנוּ אֶת אֲלִיָּהוּ בּוֹזְמָן שֶׁעַצֵּר אֶת הַשָּׁמַיִם מִלְרַדְתָּ מִטֵּר וְנִעֲשֶׂה רֶעֶב בָּאָרֶץ, דְּכְתִיב וְאַתְּ הָעוֹרְבִים צוּיְתִי לְכַלְפֵּלְךָ שָׁם, צוּיְתִי דִיִּיקָא דִּהִינּוּ בִשְׁשַׁת יָמֵי בְּרָאשִׁית. וְאַתְנִי בְּנוּנִי יַמָּא לְאַזְדַּמְנָא נוּנָא חַד לְמַבְלַע לִיָּה לְיוֹנָה וְכֵן הַתְנָה עִם דְּגֵי הַיָּם שִׁיזְמִינוּ דָּג אֶחָד לְבִלְעוֹת אֶת יוֹנָה הַנְּבִיא, וְלֹאֲשַׁדָּאָה לִיָּה לְבַר וְאַחַר כֵּךְ לְהַקִּיאוֹ וְלִהְשַׁלִּיכוֹ לַחוּץ עַל הַיַּבְשָׁה.

בְּיוֹמָא שְׁתִּיתָאָה בְּרָא לְאַדָּם בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי בְּרָא הַקב"ה אֶת הָאָדָם, וְאַתְנִי עַמִּיָּה דְתַפּוּק מַנִּיָּה אֲתַתָּא דְתִיּוֹן לְאַלְיָהוּ וְהַתְנָה עִמוֹ שֶׁתִּצָּא מִמֶּנּוּ אֲשֶׁה שְׁתִּזוֹן אֶת אֲלִיָּהוּ דְכְתִיב הִנֵּה צוּיְתִי שָׁם אֲשֶׁה אֶלְמָנָה לְכַלְפֵּלְךָ, הִנֵּה צוּיְתִי פִירוּשׁוֹ מִיּוֹמָא דְאַתְבְּרִי עֲלָמָא מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם כִּכֵּר צוּיְתִי, הַגַּם שֶׁדֶּרֶךְ הַשְּׁפַעַת הַשְּׁפַע שֶׁהִזְכֵּר יוֹזֵן אֶת הַנִּקְבָּה, וְכֵאֵן בְּאַלְיָהוּ נִתְהַפֵּךְ הַדְּבַר עַל פִּי צוּי הַקב"ה שֶׁהָאֲשֶׁה תַּכְלֵל אֹתוֹ.

וְכֵן בְּכָל עוֹבְדָא וְעוֹבְדָא דְאַתְחַדַּשׁ בְּעֲלָמָא וְכֵן בְּכָל מַעֲשֶׂה וּמַעֲשֶׂה שֶׁמִּתְחַדַּשׁ בְּעוֹלָם, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא פְּקִיד הַהוּא עוֹבְדָא מִיּוֹמָא דְאַתְבְּרִי עֲלָמָא הַקב"ה צוּה אֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, כִּי כָל שִׁינוּי הַטַּבַּע הַנִּעֲשֶׂה לְכַמָּה גְּדוּלֵי הַדּוֹר הַכֹּל הוּא מָה

ההוא עובדא מיומא דאתברי עלמא, אוף הכא, ויאמר יהו"ה לדג, ויאמר, משית יומין דבראשית קאמר ליה.

הכא אית לן סמך בעלמא על עובדין דבני נשא בהאי עלמא, יונה דנחת לספינה, דא איהי נשמתא דבר נש, דנחתא להאי עלמא למהוי בגופא דבר נש, אמאי אתקרי יונה, בגין דכיון דאשתתפת בגופא, פדין איהי יונה בהאי עלמא, פמה דאתמר (ויקרא כה יז) ולא תונו איש את עמיתו, וכדין בר נש אזיל בהאי עלמא פספינה בגו ימא רבא דחשיבת לאתברא, פמה דאת אמר (יונה א ד) והאניה חשבה להשבר.

מתוק מדבש

שהקב"ה התנה במעשה בראשית, ומסיק דבריו ואמר כי אוף הכא גם כאן מה שכתוב ויאמר יהו"ה לדג פירושו ויאמר משית יומין דבראשית קאמר ליה עוד מששת ימי בראשית אמר לו הקב"ה. (רמ"ק ומפרשים)

הכא אית לן סמך בעלמא על עובדין דבני נשא בהאי עלמא כאן בענין יונה הנביא יש לנו סמך בעולם על מעשה בני האדם בעולם הזה, כי ודאי אין מקרא יוצא מדי פשוטו, אלא שבפסוקים אלו נרמזים כל עניני האדם משיצא לעולם עד תחיית המתים כדמפרש ואזיל, וזה שאמר יונה דנחת לספינה מה שיונה ירד לספינה, דא איהי נשמתא דבר נש זה רמזו על נשמת האדם הנקראת יונה, דנחתא להאי עלמא למהוי בגופא דבר נש שירדה לעולם הזה הנדמה לים להיות מלובשת בגוף של אדם הנדמה לאניה, ושואל אמאי אתקרי יונה למה נקראת הנשמה בשם יונה, ואמר בגין דכיון דאשתתפת בגופא פדין איהי יונה בהאי עלמא לפי שכיון שהנשמה משתתפת ומתלבשת בגוף היא מרומה בעולם הזה, כי הגוף מרמה אותה, כי יונה היא מלשון אונאה ורמיה פמה דאתמר ולא תונו איש את עמיתו, כי הנשמה היא עשוקה מעולם העליון בתוך הגוף, והיא משועבדת אל טינופי החומר, והגוף מאנה ומרמה אותה תמיד, וכדין בר נש אזיל בהאי עלמא פספינה בגו ימא רבא דחשיבת להשבר פמה דאת אמר והאניה חשבה להשבר כהנהגותיה, ולכך חשבה להשבר.

וְכַר נָשׁ כַּד אִיהוּ בְּהַאי עֲלָמָא חֲטִי, וְחָשִׁיב דְּעֶרְק מִקְמִי מְאַרִיָּה, וְלֹא אֲשַׁגַּח בְּהֵוּא עֲלָמָא, וְכַדִּין אֲטִיל קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא רוּחַ סְעֵרָה תְּקִיפָא, דָּא אִיהִי גְזִירַת דִּינָא, דְּקִימָא תְּדִיר קְמִי קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא, וּבְעָאֵת דִּינָא דְּכַר נָשׁ מִקְמִיָּה, וְדָא אִיהוּ דְּקָא מְטִי לְסַפִּינָה, וְאַדְכַּר חוּבּוּי דְּכַר נָשׁ לְאַתְפָּסָא לִיָּה.

כִּינּוּן דְּאַתְפָּס בְּר נָשׁ עַל יָדָא דְּהֵהִיא סְעֵרָה בְּכִי מְרַעִיָּה, מַה פְּתִיב וְיוֹנָה יָרַד אֶל יַרְפְּתִי הַסְפִּינָה וַיִּשְׁכַּב וַיִּרְדָּם, אָף עַל גַּב דְּכַר נָשׁ בְּכִי מְרַעִיָּה, נִשְׁמָתָא לֹא אֲתַעֲרַת לְאַתְבָּא קְמִי מְאַרִיָּה לְמַפְרָק חוּבּוּי.

מתוק מדבש

וְכַר נָשׁ כַּד אִיהוּ בְּהַאי עֲלָמָא חֲטִי והאדם כשהוא בעולם הזה חוטא, ואינו מעלה בדעתו עת עמדו לפני ה' אלהיו, וְחָשִׁיב דְּעֶרְק מִקְמִי מְאַרִיָּה וחושב שיכול לברוח מלפני קונו, כי האדם מעלה בדעתו כי כמו שהוא אינו רואה את הקב"ה כך הקב"ה אינו רואה אותו והוא בורח ממנו, וְלֹא אֲשַׁגַּח בְּהֵוּא עֲלָמָא ואינו משגיח בעולם העליון להתבונן שהוא עתיד ליתן דין וחשבון על כל מעשיו, וְכַדִּין אֲטִיל קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא רוּחַ סְעֵרָה תְּקִיפָא אז מטיל הקב"ה רוח סערה חזקה, כמו שכתוב וה' הטיל רוח גדולה על הים, ויהי סער גדול בים, והיינו שהקב"ה מוריד כח דין חזק המסעיר את האדם לפעמים על ידי חלאים לפעמים על ידי רעב ולפעמים על ידי עוני, דָּא אִיהִי גְזִירַת דִּינָא דְּקִימָא תְּדִיר קְמִי קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא זו היא גזרת הדין העומדת תמיד לפני הקב"ה, והוא הנחש הקדמוני שהוא קליפה הראשונה מד' קליפות הטמאות הנקראת רוח סערה, והוא הס"מ והוא המלאך המות, כל אלו נקראים גזירת דינא לפי שעל ידם נגזר הדין על האדם, וּבְעָאֵת דִּינָא דְּכַר נָשׁ מִקְמִיָּה ותובע גזר דין של אדם מלפני הקב"ה, ואז הקב"ה גוזר עליו יסורין רח"ל, וְדָא אִיהוּ דְּקָא מְטִי לְסַפִּינָה וזהו ענין רוח סערה המגיע אל הספינה שהוא גופו של אדם, וְאַדְכַּר חוּבּוּי דְּכַר נָשׁ לְאַתְפָּסָא לִיָּה ומזכיר עונותיו של אדם כדי לתפוס אותו.

והנה כִּינּוּן דְּאַתְפָּס בְּר נָשׁ עַל יָדָא דְּהֵהִיא סְעֵרָה בְּכִי מְרַעִיָּה כיון שנתפס האדם על ידי אותה הסערה בבית חליו מַה פְּתִיב וְיוֹנָה יָרַד אֶל יַרְפְּתִי הַסְפִּינָה הנשמה ירדה למרגלותיו של הרשע, שהשכיבה לעפר במעשיו הרעים, וַיִּשְׁכַּב וַיִּרְדָּם בשכרות החומר, ובא לרמוז אָף עַל גַּב דְּכַר נָשׁ בְּכִי מְרַעִיָּה אף על פי שהאדם הוא בבית חליו, נִשְׁמָתָא לֹא אֲתַעֲרַת לְאַתְבָּא קְמִי מְאַרִיָּה לְמַפְרָק חוּבּוּי הנשמה עדיין אינה מתעוררת לשוב לפני קונו לפדות את עונותיו.

מֵה פְּתִיב, וַיִּקְרַב אֵלָיו רַב הַחֹבֶל, מֵאֵן רַב הַחֹבֶל, דָּא יִצַר טוֹב,
 דְּאִיהוּ מְנַהֵג פְּלֵא, וַיֹּאמֶר לוֹ מַה לָּךְ נִרְדָּם קוּם קְרֵא אֶל אֱלֹהֵי־יָךְ
 וַגּוֹ', לָאוּ שְׁעָתָא הוּא לְמַדְמָךְ, דְּהָא סְלִקִין לָךְ לְדִינָא עַל כּל מַה
 דְּעַבְדַת בְּהַאי עֲלָמָא, תוּב מְחוּבָךְ.

אֶסְתַּפַּל בְּמַלְיִן אֵלִין וְתוּב לְמַאֲרָךְ, מַה מְלֹאכְתָךְ דְּאִתְּ עֲסַקְתָּ בְּהַאי בְּהַאי
 עֲלָמָא, וְאוּדִי עֲלֵה קַמִּי מְאֲרָךְ, וּמֵאֵין תְּבוּא, אֶסְתַּפַּל מֵאֵין
 בָּאת, מְטַפְּה סְרוּחָה, וְלֹא תַתְּגַאי קַמִּיה. מַה אֲרַצְךָ, אֶסְתַּפַּל דְּהָא
 מְאֲרַעָא אַתְּבְּרִיאַת וְלֹאֲרַעָא תִיתוּב. וְאִי מְזַה עִם אַתְּה, אֶסְתַּפַּל אִי אִית
 לָךְ זְכוּ דְאַבְהֵן דִּיגִין עֲלָךְ.

פִּיּוֹן דְּסְלִקִין לִיה לְדִינָא בְּבִי דִינָא דְלַעֲלִיא, הֵהִיא סְעָרָה דְּאִיהִי גְזֵרַת
 דִּינָא דְסְעִיר עֲלֵיה דְּבַר נֶשׁ, תְּבַעַת מִן מְלֶפָא לְמִידָן אֵינוּן תְּפִיסִין

מתוק מדבש

מַה פְּתִיב וַיִּקְרַב אֵלָיו רַב הַחֹבֶל וְשׂוֹאל מֵאֵן רַב הַחֹבֶל מִי הוּא רַב הַחֹבֶל כְּלוּמַר
 עַל מִי הוּא רוּמוּ, וְאִמַר דָּא יִצַר טוֹב דְּאִיהוּ מְנַהֵג פְּלֵא זְהוּ הִיצַר טוֹב שְׁהוּא
 מְנַהֵג אַת כֹּל הַגּוֹף, וַיֹּאמֶר לוֹ מַה לָּךְ נִרְדָּם בְּשִׁכְרוּת הַחוּמַר, קוּם קְרֵא אֶל אֱלֹהֵי־יָךְ
 וַגּוֹ' כְּלוּמַר לָאוּ שְׁעָתָא הוּא לְמַדְמָךְ אֵין הַשְׁעָה עַתָּה לְרֵדוּם, דְּהָא סְלִקִין לָךְ לְדִינָא
 עַל כּל מַה דְּעַבְדַת בְּהַאי עֲלָמָא כִּי מַעֲלִים אוּתְךָ לְדִין עַל כּל מַה שְׁעִשִׂית בְּעוֹלָם
 הַזֶּה, תוּב מְחוּבָךְ שׁוּב מַעוֹנוּתִיךְ.

וְאִמַר לוֹ עוּד אֶסְתַּפַּל בְּמַלְיִן אֵלִין וְתוּב לְמַאֲרָךְ תַּסְתַּכַּל בְּאֵלוּ הַדְּבָרִים וְשׁוּב לְקוֹנְךָ,
 וְהַתְּשׁוּבָה צְרִיכָה שְׁלֵשָׁה עֵינַיִם, א' תַּסְתַּכַּל וְתַתְּבוּנָן מַה מְלֹאכְתָךְ דְּאִתְּ עֲסַקְתָּ
 בְּהַאי עֲלָמָא וְאוּדִי עֲלֵה קַמִּי מְאֲרָךְ בְּמַה עֲסַקְתָּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְתַתְּרוּדָה עֲלֵיהֶם לְפָנֵי
 קוֹנְךָ, ב' תַּתְּבוּנָן וּמֵאֵין תְּבוּא דְּהֵיִינוּ אֶסְתַּפַּל מֵאֵין בָּאת מְטַפְּה סְרוּחָה וְלֹא תַתְּגַאי
 קַמִּיה תַּסְתַּכַּל שְׁבַאת מְטַפְּה סְרוּחָה וְלֹא תַתְּגַאי אֵלָא תַכְנִיעַ עַצְמְךָ לְפָנֵינוּ, ג' תַּתְּבוּנָן מַה
 אֲרַצְךָ דְּהֵיִינוּ אֶסְתַּפַּל דְּהָא מְאֲרַעָא אַתְּבְּרִיאַת וְלֹאֲרַעָא תִיתוּב תַּסְתַּכַּל כִּי מַעֲפֵר נְבִרַאת
 וְלַעֲפֵר תְּשׁוּב, לְכֵן תַּתְּחַרֵּט בְּעוּד מוּעַד עַל כֹּל עוֹנוּתִיךָ, וְאִמַר עוּד וְאִי מְזַה עִם אַתְּה
 דְּהֵיִינוּ אֶסְתַּפַּל אִי אִית לָךְ זְכוּ דְאַבְהֵן דִּיגִין עֲלָךְ תַּתְּבוּנָן אִם יֵשׁ לָךְ זְכוּת אַבוּת
 שְׁתַּגֵּן עֲלִיךָ, כִּי בַעַת הַדִּין אוּמְרִים לְאָדָם הַבָּא זְכוּת וְהַפְּטֵר, וְזְכוּת אַבוּת מוּעִילָה הַרְבֵּה
 אִם הוּלֵךְ בְּדִרְכֵיהֶם.

פִּיּוֹן דְּסְלִקִין לִיה לְדִינָא בְּבִי דִינָא דְלַעֲלִיא כִּיּוֹן שְׁמַעֲלִין אוּתוּ לְדוֹן בְּבֵית דִּין
 שֶׁל מַעֲלָה, הֵהִיא סְעָרָה דְּאִיהִי גְזֵרַת דִּינָא דְסְעִיר עֲלֵיה דְּבַר נֶשׁ אוּתָה
 הַסְעָרָה שְׁהִיא גְזֵרַת הַדִּין הַסּוּעֵר עַל הָאָדָם, תְּבַעַת מִן מְלֶפָא לְמִידָן אֵינוּן תְּפִיסִין

דְּמַלְפָּא, וְכִלְהוּ אֶתְיִין חַד חַד קַמִּיה, בִּיה שְׁעָתָא אֶתְקַרְיָבוּ בִּי דִינָא, אֵית מְנַהוּן דְּפִתְחֵי בְּזִכּוּת, וְאֵית מְנַהוּן דְּפִתְחֵי בְּחֻבָּה, וּגְזַרְת דִּינָא תְּבַעַת דִּינָא. וְאֵי הָהוּא בַר נָשׁ לָא זָכִי בְּדִינָא, מַה פְּתִיב וַיַּחְתְּרוּ הָאֲנָשִׁים לְהָשִׁיב אֶל הַיַּבְשָׁה וְלֹא יָכֻלוּ, מִשְׁתַּדְּלִין אֵינּוֹן דְּאִוְרוּ זְכוּתִיהָ לְאַתְבָּא לִיה לְהֵאֵי עֲלֵמָא, וְלֹא יָכֻלוּ, מְאִי טַעְמָא, פִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסוּעַר עֲלֵיהֶם, גְּזַרְה דִּינָא אָזִיל וְסַעִיר בְּחֻבּוּבֵי דְבַר נָשׁ, וְאַתְגַּבַּר עֲלֵיהוּ.

פְּדִין נַחְתִּין עֲלֵיהָ תְּלַת שְׁלִיחֵן מְמַנָּן, חַד דְּכְתִיב פֶּל זְכוּוֹן וְכָל חוּבִין דְּעַבְד בַּר נָשׁ בְּהֵאֵי עֲלֵמָא, וְחַד דְּעַבִּיד חוּשְׁבָן יוֹמוֹי, וְחַד דְּהוּה אָזִיל עֲמִיה פֶּד הָוָה בְּמַעֵי אֲמִיה.

מתוק מדבש

דְּמַלְפָּא תּוּבַעַת מִן הַמֶּלֶךְ לְדוֹן אַת אֱלוֹ הַתְּפוּסִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ כְּלוּמַר אֱלוֹ שַׁכְּבַר נַחֲלָאוּ וְנַפְלוּ לַמַּטָּה, כִּי כַךְ דְּרַכּוּ שֶׁל הַמְּקַטְרֵג תַּחֲלִילָה תּוּבַעַת לְהַתִּיסַר לְבַד וְאַחַר כַּךְ תּוּבַעַת לְהַמִּיתוּ, לְכַן אִמְרוּ חֲזוּ"ל לְעוֹלָם יִתְפַּלֵּל הָאָדָם שְׁלֹא יַחֲלֶה, כִּי אִז תְּפַלְתּוּ נִשְׁמַעַת יוֹתֵר מִפְּנֵי שְׁאִין כַּח גְּזַרְת הַדִּין לְהַשְׁטִין כָּל כַּךְ, וְכִלְהוּ אֶתְיִין חַד חַד קַמִּיה וְכוּלָם בְּאִים לְפָנָיו אַחַד אַחַד כְּבַנֵי מְרוֹן מִמֶּשׁ כִּיוֹם הַדִּין, בִּיה שְׁעָתָא אֶתְקַרְיָבוּ בִּי דִינָא בְּשַׁעָה הָהִיא נִקְרְבִים הַדֵּינִים שֶׁל בֵּית דִּין הָעֲלוּיִן, וּמִסְתַּכְּלִים בְּמַעֲשֵׂיו אִם רַבּוּ זְכוּיוֹתָיו אוֹ עוֹנוֹתָיו, וְאִז אֵית מְנַהוּן דְּפִתְחֵי בְּזִכּוּת יֵשׁ מֵהֶם שְׁפוּתָחִים בְּזִכּוּת, וְאֵית מְנַהוּן דְּפִתְחֵי בְּחֻבָּה וְיֵשׁ מֵהֶם שְׁפוּתָחִים בְּחֻבָּה, וּגְזַרְת דִּינָא תְּבַעַת דִּינָא וּגְזַרְת הַדִּין בְּאֵה לְשֵׁם וּמְקַטְרֵג וְתוּבַעַת לְעִשׂוֹת דִּין. וְאֵי הָהוּא בַר נָשׁ לָא זָכִי בְּדִינָא וְאִם זֶה הָאָדָם לֹא זָכָה בְּדִין מַה פְּתִיב וַיַּחְתְּרוּ הָאֲנָשִׁים לְהָשִׁיב אֶל הַיַּבְשָׁה וְלֹא יָכֻלוּ דְהֵינּוּ מִשְׁתַּדְּלִין אֵינּוֹן דְּאִוְרוּ זְכוּתִיהָ לְאַתְבָּא לִיה לְהֵאֵי עֲלֵמָא וְלֹא יָכֻלוּ אֱלוֹ שְׁלַמְדוּ עֲלֵיו זְכוּת מִשְׁתַּדְּלִים לְהָשִׁיב אוֹתוֹ לְזֶה הָעוֹלָם אֲבָל אֵינֶם יְכוּלִים, מְאִי טַעְמָא מְהוּ טַעַם, פִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסוּעַר עֲלֵיהֶם דְהֵינּוּ גְזַרְה דִּינָא אָזִיל וְסַעִיר בְּחֻבּוּבֵי דְבַר נָשׁ וְאַתְגַּבַּר עֲלֵיהוּ גְזַרְת הַדִּין הוֹלֵךְ וְסוּעַר בְּכַח עוֹנוֹתָיו שֶׁל הָאָדָם וּמִתְגַּבַּר עַל הַמַּלְמָדֵי זְכוּת.

פְּדִין נַחְתִּין עֲלֵיהָ תְּלַת שְׁלִיחֵן מְמַנָּן אִז יוֹרְדִים וּבְאִים אֱלֵיו ג' שְׁלוּחִים מִמוּנִים, חַד דְּכְתִיב פֶּל זְכוּוֹן וְכָל חוּבִין דְּעַבְד בַּר נָשׁ בְּהֵאֵי עֲלֵמָא אַחַד שְׁכוּתַב אַת כָּל הַזְכוּיוֹת וְכָל הָעוֹנוֹת שַׁעָה הָאָדָם בּוֹה הָעוֹלָם, וְחַד דְּעַבִּיד חוּשְׁבָן יוֹמוֹי וְאַחַד שַׁעוּשָׁה חֲשׁוּבֵן יַמִּי, רַצָּה לוֹמַר שַׁעוּשָׁה חֲשׁוּבֵן בֵּן כְּמַה הִיא כְּשַׁעָה אַת מְצוּה זֹו אוֹ עֲבִירָה זֹו, כְּגוֹן רוּוק שְׁלֹא טַעַם טַעַם אִיסוּר אוֹ זֶקֶן נוֹאֵף, כִּי דְנִים אַת הָאָדָם כְּפִי הַתְּגַבְּרוּת יִצְרוּ וְכְפִי כַחוּ וּמוּחוּ, וְעוֹד כְּמַה וְכְמַה פְּרִטִים אֲשֶׁר שׁוֹקֵלִים וְחוּשְׁבִים אַת כָּל מַעֲשֵׂיו שֶׁל הָאָדָם בַּעַת הַדִּין, וְחַד דְּהוּה אָזִיל עֲמִיה פֶּד הָוָה בְּמַעֵי אֲמִיה וְאַחַד שְׁהִיה הוֹלֵךְ עִמּוֹ כְּשֶׁהִיה בְּמַעֵי אֲמוֹ, וְכִמּוֹ שְׁלוּוָה אוֹתוֹ בְּכוּאוֹ לְעוֹלָם כֵּן יְלוּוְהוּ בְּצַאֲתוֹ מִן הָעוֹלָם.

וְהָא אוֹקִימָנָא, דְּגִזְרַת דִּינָא לָא שְׁכִיף, עַד הָהוּא זְמַנָּא דְּכְתִיב וַיִּשְׂאוּ
 אֶת יוֹנָה, וַיִּשְׂאוּ, פַּד נָטְלִי לִיה מִבֵּיתִיה לְבִי קִבְרִי, פְּדִין מְכַרְזִי
 עֲלוּי, אִי אִיהוּ זַפְאָה מְכַרְזִי עֲלִיה, וְאִמְרִי הָבוּ יָקָר לְדִיוֹקְנָא דְּמִלְפָּא,
 (ישעיה נז ב) יבא שְׁלוֹם יְנוּחוּ עַל מְשֻׁכְבוֹתָם הַלֵּךְ נִכְחוּ, מְנָא לָן, דְּכְתִיב
 (שם נח ח) וְהֵלֶךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָה כְּבוֹד יְהוָה יֶאֱסֹפֶךָ, וְאִי חֲיִיבָא אִיהוּ,
 מְכַרְזִי עֲלִיה וְאִמְרוּ, וּוִי לִיה לְפִלְנֵינָא, טַב לִיה דְּלֹא יִתְבַּרִי.

פְּדִין מַה פְּתִיב, וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם וַיַּעֲמֹד הַיָּם מִזְעָפוּ, פַּד עֲאֲלִין לִיה
 לְבִי קִבְרִי, דְּאִיהוּ אַתְר דְּדִינָא, פְּדִין גִּזְרַת דִּינָא דִּהְוָה סְעִיר
 שְׁכִיף מִזְעָפִיה, וְנוֹנָא דְּבָלַע לִיה דָּא אִיהוּ קִבְרָא.

מתוק מדבש

וְהָא אוֹקִימָנָא דְּגִזְרַת דִּינָא לָא שְׁכִיף עַד הָהוּא זְמַנָּא וּכְבַר בִּיאָרְנוּ שְׁגֹרַת הַדִּין
 שְׁהוּא הַמְקַטְרַג אִינוּ שׁוֹקֵט עַד זְמַן הָהוּא דְּכְתִיב וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה מַה שְׁכַתּוּב
 וַיִּשְׂאוּ הֵיינוּ פַּד נָטְלִי לִיה מִבֵּיתִיה לְבִי קִבְרִי כְּשִׁנוּשָׁאִים אוֹתוּ מִבֵּיתוּ לְבֵית הַקְּבֻרוֹת,
 פְּדִין מְכַרְזִי עֲלוּי אוּ מְכַרְזִים עֲלוּי, אִי אִיהוּ זַפְאָה מְכַרְזִי עֲלִיה וְאִמְרִי הָבוּ יָקָר
 לְדִיוֹקְנָא דְּמִלְפָּא אִם הוּא צְדִיק מְכַרְזִים עֲלוּי וְאוֹמְרִים תְּנוּ כְּבוֹד לְדִיוֹקָן הַמֶּלֶךְ, לְפִי
 שְׁלֹא נִפְגַּם הַצֶּלֶם אֱלֹהִיִּם שְׁעַל פְּנִיו, וְאוֹמְרִים עוֹד יָבֹא שְׁלוֹם פִּי יֶאֱסֹף הַצְּדִיק וַיִּבֹא
 בְּשִׁלוֹם אֵל הַקֶּבֶר, יְנוּחוּ עַל מְשֻׁכְבוֹתָם וַיִּשְׁכְּבוּ הַצְּדִיקִים בְּמִנוּחָה עַל מְשֻׁכְבוֹתָם שְׁבַקְבַר,
 הַלֵּךְ נִכְחוּ לְפִי שְׁכַל אַחַד הִיָּה הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ הַנְּכוּחָה, מְנָא לָן מְנִין לְנוּ שְׁמְכַרְזִים לְפָנֵינוּ
 אֵת מַעֲשֵׂיו הַטּוֹבִים דְּכְתִיב וְהֵלֶךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָה פִּי יִכְרִיזוּ לְפָנֶיךָ זְכוֹת הַצְּדָקָה שְׁעֲשִׂית
 כְּדִי הַהוֹלִיכְךָ אֵל הַגֵּן עֲדוֹן, כְּבוֹד יְהוָה יֶאֱסֹפֶךָ אֵל הַמְקוֹם אֲשֶׁר שֵׁם גְּנוּזוֹת נִפְשוֹת
 הַצְּדִיקִים, וְאִי חֲיִיבָא אִיהוּ וְאִם הוּא רִשְׁעֵי מְכַרְזִי עֲלִיה וְאִמְרוּ וּוִי לִיה לְפִלְנֵינָא
 מְכַרְזִים עֲלוּי וְאוֹמְרִים אוּי לוּ לְפִלוּנִי, טַב לִיה דְּלֹא יִתְבַּרִי טוֹב הִיָּה לוּ שְׁלֹא הִיָּה נִבְרָא
 לְפִי שְׁפַגַּם אֵת צוּרְתוֹ הַקְּדוּשָׁה.

פְּדִין מַה פְּתִיב אוּ מַה כְּתוּב וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם וַיַּעֲמֹד הַיָּם מִזְעָפוּ דִּהֵיינוּ פַּד עֲאֲלִין
 לִיה לְבִי קִבְרִי דְּאִיהוּ אַתְר דְּדִינָא כְּשִׁמְכַנְסִים אוֹתוּ לְקִבְרָה שְׁהוּא מְקוֹם הַדִּין,
 כִּי מִיד בְּסִתְמַת הַגּוֹלָל מִתְחִיל דִּין חִיבוּט הַקֶּבֶר הַנִּמְשָׁךְ עַד שְׁהַגּוֹף מִתְחִיל לְהַתְּלִיעַ, פְּדִין
 גִּזְרַת דִּינָא דִּהְוָה סְעִיר שְׁכִיף מִזְעָפִיה אוּ גִזְרַת הַדִּין שְׁהוּא הַמִּלְאָךְ הַמוֹת שְׁהִיָּה סוּעַר
 וּמְקַטְרַג עֲלוּי נִשְׁקֵט מְכַסּוֹ, כִּי כְּבַר עֲשָׂה אֵת שְׁלוֹ, וּמִשֵּׁם וְאִילָךְ נִמְסַר לְמִלְאָךְ שְׁנֵי לְדוּנוּ
 בְּחִיבוּט הַקֶּבֶר וּבְדִין אֲכִילַת הַתּוֹלְעִים עַד עֵיכוּל הַבֶּשֶׂר, וְאַחַר עֵיכוּל הַבֶּשֶׂר אֵין עוֹד עַל
 הַגּוֹף שׁוֹם תְּבִיעָה כְּלָל, וְאִמְרֵי כִי וְנוֹנָא דְּבָלַע לִיה, דָּא אִיהוּ קִבְרָא הַדְּגָ שְׁבַלַע אֵת
 יוֹנָה רוּמוֹ עַל בְּלִיעַת גּוֹף הָאָדָם בְּקִבְרָה.

מֵה פְּתִיב, וַיְהִי יוֹנָה בְּמַעֲי הַדָּג, מְעוֹי דְדָג דָּא אִיהוּ בְּטָן שְׂאוּל,
מְנַלְן דְּכְתִיב (יוֹנָה ב ג) מְבַטָן שְׂאוּל שְׁוַעְתִּי, וְאִיהוּ בְּמַעֲי דְנוּנָא
הָהּ, וְקֹאֲרִי לִיה בְּטָן שְׂאוּל.

שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לַיְלוֹת, אֲלִין תְּלַת יוֹמִין דְּבַר נָשׁ בְּקִבְרָא וְאַתְּבַקְעוּ
מְעוֹי, לְבַתַּר תְּלַתָּא יוֹמִין הֵהוּא טְנוּפָא אַתְּהַפֵּךְ עַל אַנְפוּי,
וְאוֹמַר לוֹ טוּל מַה דִּיהִבְתָּ בִּי, אַכְלַת וְשְׁתִית פֶּל יוֹמָא וְלֹא יְהִבְתָּ
לְמַסְפְּנִי, וְכֹל יוֹמָךְ הוּוּ פְּחֻגִין וְכְמוֹעַדִין, וּמַסְפְּנִי הוּוּ פְּפִנִין דְּלֹא אֲכַלוּ
בְּהַדְרָךְ, טוּל מַה דִּיהִבְתָּ בִּי, הֲדָא הוּא דְכְתִיב (מְלָאכִי ב ג) וְזִרְתִּי פִרְשׁ
עַל פְּנִיכֶם וְגו', וְהָא אוֹקִימָנָא.

לְבַתַּר דָּא, מִתְּלַתָּא יוֹמִין וְלַהֲלָאָה, פְּדִין אַתְדָן בַּר נָשׁ, מְעִינוּי, מִידוּי,
וּמְרַגְלוּי, וְאוֹקְמוּהָ עַד תְּלַתִין יוֹמִין, פֶּל אֵינוֹן תְּלַתִין יוֹמִין

מתוק מדבש

מֵה פְּתִיב אַחַר כֵּךְ וַיְהִי יוֹנָה בְּמַעֲי הַדָּג הֵנָּה מְעוֹי דְדָג דָּא אִיהוּ בְּטָן שְׂאוּל מְעוֹי
שֶׁל הַדָּג הוּא בְטָן הַשְּׂאוּל, מְנַלְן מְנִין לְנוּ זֶה דְכְתִיב מְבַטָן שְׂאוּל שְׁוַעְתִּי, וְאִיהוּ
בְּמַעֲי דְנוּנָא הָהּ וְקֹאֲרִי לִיה בְּטָן שְׂאוּל וַיּוֹנָה הִיָּה בְּמַעֲי הַדָּג וְקֹאֲרָ אוֹתוֹ בְטָן שְׂאוּל.

מֵה שְׁכַתוּב שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לַיְלוֹת שֶׁהִיָּה יוֹנָה בְּמַעֲי הַדָּג, הוּא רוּמוֹ עַל אֲלִין
תְּלַת יוֹמִין דְּבַר נָשׁ בְּקִבְרָא וְאַתְּבַקְעוּ מְעוֹי אֵלוּ הַשְּׁלֹשָׁה יָמִים שֶׁהָאָדָם
בְּקִבְרָ וּנְבַקְעִים מְעוֹי, לְבַתַּר תְּלַתָּא יוֹמִין הֵהוּא טְנוּפָא אַתְּהַפֵּךְ עַל אַנְפוּי וְאַחַר
שְׁלֹשָׁה יָמִים אוֹתוֹ טְנוּף וְצוּאָה שְׁנִשְׂאָר בְּמַעֲי מִתְּהַפֵּךְ עַל פְּנִיו וְאוֹמַר לוֹ טוּל מַה
דִּיהִבְתָּ בִּי קַח מַה שֶׁנִּתְּתָ בִּי, אַכְלַת וְשְׁתִית פֶּל יוֹמָא וְלֹא יְהִבְתָּ לְמַסְפְּנִי אַכְלַת
וְשְׁתִית כֹּל יוֹם וְלֹא נִתְּתָ לְעַנְיִים, וְכֹל יוֹמָךְ הוּוּ פְּחֻגִין וְכְמוֹעַדִין וְכֹל יַמִּיךְ הִיוּ
כְּחֻגִים וְכְמוֹעַדִים, וּמַסְפְּנִי הוּוּ פְּפִנִין דְּלֹא אֲכַלוּ בְּהַדְרָךְ וְהַעַנְיִים הִיוּ רַעֲבִים וְלֹא אֲכַלוּ
עִמְךָ, טוּל מַה דִּיהִבְתָּ בִּי קַח מַה שֶׁנִּתְּתָ בִּי, הֲדָא הוּא דְכְתִיב זֶהוּ שְׁכַתוּב וְזִרְתִּי
פִרְשׁ עַל פְּנִיכֶם פִּי אִפְזוֹר הַפִּרְשׁ וְהַזְבַּל עַל פְּנִיכֶם כְּדִי לְבוֹזוֹת אַתְכֶם, פִּרְשׁ חֲגִיכֶם, פִּי
הַזְבַּל שְׁבַמְעִיכֶם מֵאֲכִילַתְכֶם שְׁעִשִׂיתֶם יַמִּיכֶם כְּחֻגִים, וְהָא אוֹקִימָנָא וְהִרִי כְּבַר פִּירְשָׁנוּ עֵינִין
זֶה. (ע"י מַס' שְׁנַת דָּף קִנָּא ע"ב)

לְבַתַּר דָּא מִתְּלַתָּא יוֹמִין וְלַהֲלָאָה פְּדִין אַתְדָן בַּר נָשׁ מְעִינוּי מִידוּי וּמְרַגְלוּי אַחַר
כֵּךְ מִשְׁלֹשָׁה יָמִים וְלַהֲלָאָה נְדוּן הָאָדָם מְעִינוּי אִם הִסְתַּכַּל בְּעִרְיוֹת וְכַדוּמָה, מִידוּי
אִם מִשְׁמָשׁוּ בְּעִרְיוֹת וְהוּצֵאת זֶרַע לְבַטְלָה וְגוֹל וְהִרְמַת יָד וְכִיּוּצָא, וּמְרַגְלוּי עַל שְׁרַגְלֵיו לְרַע
רְצוֹ וְהִלְכוּ לְמִקּוּם שְׂאִסוּר, שְׁכוּלָם נְדוּנִים בְּצַעַר תּוֹלַעַת וְכַאֲשֶׁה וְצַחְנָה, וְאוֹקְמוּהָ עַד
תְּלַתִין יוֹמִין וּבִיאָרוּ הַחֲבֵרִים שְׁזֵה הַדִּין נִמְשַׁךְ עַד שְׁלִשִׁים יוֹם, פֶּל אֵינוֹן תְּלַתִין יוֹמִין

אֲתַדְנוּ נַפְשָׁא וְגוֹפָא פְּחָדָא, וּבְגִינֵי כֶּךָ אֲשַׁתְּכַח נִשְׁמַתָּא לְתַתָּא בְּאַרְעָא,
דְּלֹא סִלְקַת לְאַתְרָהּ, כְּפִאתָתָא דִּיתְבַּת לְבַר כֹּל יוֹמֵי מְסֻאֲבוּתָא.

לְבַתֵּר נִשְׁמַתָּא סִלְקָא, וְגוֹפָא אֲתַבְּלֵי בְּאַרְעָא, עַד הֵהוּא זְמַנָּא דִּיתַעֵר
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִיתֵיִיא.

וְזַמְינָא קְלָא חֲדָא לְאַתְעֵרָא בְּבֵי קְבָרֵי, וְיֵימָא (ישעיה כו יט) הֶקִּיצוּ וְרַנְּנוּ
שׁוֹכְנֵי עֶפֶר, פִּי טַל אֹרֹת טַלְף, וְאַרְץ רְפָאִים תְּפִיל, אֵימַתִּי
יְהֵא דָא, בְּזַמְנָא דִּיתַעֵבֵר מְלֶאךָ הַמּוֹת מְעֻלְמָא, דְּכְתִיב (שם כה ח) בְּלַע
הַמּוֹת לְנֹצַח וְגו', פִּיּוֹן דְּבִלְעַת הַמּוֹת לְנֹצַח, לְבַתֵּר וּמְחָה אֲדַנִּי אֱלֹהִים
דְּמַעָּה מְעַל כֹּל פְּנִים, וְחֲרַפְתָּ עִמּוֹ יִסִּיר מְעַל כֹּל הָאָרֶץ, כְּדִין פְּתִיב
וַיֹּאמֶר יְהוָה לְדָג, וַיִּקָּא אֶת יוֹנָה אֶל הַיַּבְשָׁה.

מתוק מדבש

אֲתַדְנוּ נַפְשָׁא וְגוֹפָא פְּחָדָא כֹּל אֱלוֹ הַשְּׁלֵשִׁים יָמִים נְדוּנִים הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוֹף יַחַד, וּבְגִינֵי
כֶּךָ אֲשַׁתְּכַח נִשְׁמַתָּא לְתַתָּא בְּאַרְעָא דְּלֹא סִלְקַת לְאַתְרָהּ וּלְפִיכְךָ נִמְצְאָת הַנִּשְׁמָה
לְמַטָּה בְּאַרְץ וּמִצְטַעֲרַת בְּצַעַר הַגּוֹף וְאֵינָה עוֹלָה עֵדִיין לְמַקּוּמָהּ, וְצַעַר זֶה הוּא דִּין הַנִּשְׁמָה
בְּזוּלַת מַה שִּׁידוּנוּ אוֹתָהּ אַחַר כֵּךְ לְבַדָּה, וְהִיא כְּפִאתָתָא דִּיתְבַּת לְבַר כֹּל יוֹמֵי מְסֻאֲבוּתָא
כְּמוֹ אִשָּׁה שְׂיוֹשֶׁבֶת בַּחוּץ כֹּל יְמֵי טוּמְאָתָהּ.

לְבַתֵּר נִשְׁמַתָּא סִלְקָא אַחַר כֵּךְ הַנִּשְׁמָה עוֹלָה לְהַתְּלַבֵּן וּלְיִטְהַר עַל יְדֵי מְלֶאךָ טְהִירָא"ל,
וְגוֹפָא אֲתַבְּלֵי בְּאַרְעָא וְהַגּוֹף נִבְלָה וְנִרְקַב בְּאַרְץ עַד שְׁנַעֲשֵׂה עֶפֶר, עַד הֵהוּא
זְמַנָּא דִּיתַעֵר קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִיתֵיִיא עַד אוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁהַקִּב"ה יַעֲוֹרֵר אֶת הַמֵּתִים
בְּתַחֲיִית הַמֵּתִים.

וְזַמְינָא קְלָא חֲדָא לְאַתְעֵרָא בְּבֵי קְבָרֵי וְעֵתִיד קוֹל אֶחָד לְהַתְּעוֹרֵר בְּבֵית הַקְּבֻרוֹת, וְיֵימָא
וַיֹּאמֶר הֶקִּיצוּ וְרַנְּנוּ שׁוֹכְנֵי עֶפֶר אַתֶּם שׁוֹכְנֵי עֶפֶר הֶקִּיצוּ מִשֵּׁנִית הַמִּיתָה, פִּי טַל
אֹרֹת טַלְף כִּי טַל שֶׁל הַתַּחֲיָה שְׁאֵנִי מוֹרִיד עֲלֶיךָ הוּא טַל מְאוֹרוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, וְאַרְץ
רְפָאִים תְּפִיל וְהָאָרֶץ תְּפִיל וְתַשְׁלִיךְ לְחוּץ אֶת הַמֵּתִים הַקְּבוּרִים בָּהּ, אֵימַתִּי יְהֵא דָא
מִתִּי יִהְיֶה זֶה בְּזַמְנָא דִּיתַעֵבֵר מְלֶאךָ הַמּוֹת מְעֻלְמָא בְּזַמֵּן שִׁיתְּבַטֵּל הַמְּלֶאךָ הַמּוֹת מִן
הָעוֹלָם דְּכְתִיב בְּלַע הַמּוֹת לְנֹצַח וְגו' שִׁיתְּבַטֵּל הַמּוֹת לְעוֹלָם כִּי לֹא יִהְיֶה עוֹד מְלֶאךָ
הַמִּיתָה, פִּיּוֹן דְּבִלְעַת הַמּוֹת לְנֹצַח כִּיּוֹן שִׁיתְּבַטֵּל הַמִּיתָה מִן הָעוֹלָם, לְבַתֵּר אַחַר כֵּךְ יִתְקַיֵּים
מַה שְׁכָּתוּב וּמְחָה יְהוָה אֱלֹהִים דְּמַעָּה מְעַל כֹּל פְּנִים כִּי לֹא יִהְיֶה עוֹד עַל מִי
לְבַכּוֹת, וְחֲרַפְתָּ עִמּוֹ יִסִּיר מְעַל כֹּל הָאָרֶץ כִּי לֹא יִמְצָא עוֹד מִי שִׁיַּחֲרֹף אֶת יִשְׂרָאֵל,
כְּדִין פְּתִיב עַל זֶה רוּמוֹ מַה שְׁכָּתוּב וַיֹּאמֶר יְהוָה לְדָג, וַיִּקָּא אֶת יוֹנָה אֶל הַיַּבְשָׁה
דְּהֵיִינוּ שֶׁהָאָרֶץ יִקָּא אֶת הַגּוֹף מִן הַקֶּבֶר.

פִּיּוֹן דְּאֲתַעַר הֵהוּא קָלָא בִּינֵי קִבְרֵי, פְּדִין פֶּל קִבְרֵיִיא יִקִּיאוּ לְאִינּוֹן
 מִתֵּיִיא דְּבַהּוֹן לְבַר, הֲדָא הוּא דְּכְתִיב וְאֶרְץ רְפָאִים תְּפִיל, מַה
 תְּפִיל, דִּיקִיא לּוֹ לְבַר. רְפָאִים, מַהוּ רְפָאִים, דְּקִבְּלוּ אֶסּוּתָא פְּמִלְקֶדְמִין,
 וְאֲתַסִּיאוּ גְרַמִּין בְּגַרְמִין, וְאֶלִּין אֶקְרוּן רְפָאִים.

וְאִי תִימָא, הָא כְּתִיב (שם כו יד) רְפָאִים בַּל יִקּוּמוּ, אֶלָּא וְדֵאֵי פֶל עֲלֵמָא
 יִתְסוּן גְרַמִּין בְּבֵי קִבְרֵי, אֶבְל מְנַהוֹן יִקּוּמוּן, וּמְנַהוֹן לָא יִקּוּמוּן,
 וְעַל דָּא כְּתִיב רְפָאִים בַּל יִקּוּמוּ, זְפָאָה חוּלְקִיהוֹן דִּישְׂרָאֵל, דְּכְתִיב בְּהוּ
 נְבִלְתֵי יִקּוּמוּן.

וּבַהֲאֵי נוֹנָא אֲשַׁפְחָנָא מְלִין לְאֶסּוּתָא דְּכָל עֲלֵמָא, הֵאֵי נוֹנָא פִּיּוֹן

מתוק מדבש

פִּיּוֹן דְּאֲתַעַר הֵהוּא קָלָא בִּינֵי קִבְרֵי כִּיּוֹן שִׁיתְעוּרֹר קוּל הֵהוּא בִּין הַקְּבָרִים, פְּדִין פֶּל
 קִבְרֵיִיא יִקִּיאוּ לְאִינּוֹן מִתֵּיִיא דְּבַהּוֹן לְבַר אִז כַּל הַקְּבָרִים יִקִּיאוּ וּפִלְטוּ לַחוּץ
 אֶת הַמֵּתִים שְׂבַחַם, הֲדָא הוּא דְּכְתִיב זֶהוּ שְׂכָתוּב וְאֶרְץ רְפָאִים תְּפִיל וְשׁוֹאֵל מַה תְּפִיל
 מַה פִּירוּשׁוֹ, וְאִמַר דִּיקִיא לּוֹ לְבַר שְׂתַקִּיא אֶת הָאֶרֶץ אֶת הַמֵּתִים לַחוּץ, וְמַה שְׂכָתוּב רְפָאִים
 שׁוֹאֵל מַהוּ רְפָאִים לְמַה קּוּרָא אֶת הַמֵּתִים רְפָאִים, וְאִמַר שֶׁהוּא לְשׁוֹן רְפוּאָה, כְּלוּמַר
 דְּקִבְּלוּ אֶסּוּתָא פְּמִלְקֶדְמִין לְפִי שְׂקִבְלוּ רְפוּאָה וְנִתְרַפְּאוּ וְהִיוּ כְּמוֹ טְרַם שְׂמָתוֹ, וְאֲתַסִּיאוּ
 גְרַמִּין בְּגַרְמִין וְנִתְרַפְּאוּ וְנִתְחַבְּרוּ הַעֲצָמוֹת עִם הַעֲצָמוֹת הַשֵּׁיכִים זֶה לְזֶה, וְאֶלִּין אֶקְרוּן
 רְפָאִים וְאִלוּ נִקְרָאִים רְפָאִים עַל שֵׁם שְׂנִתְרַפְּאוּ.

וְאִי תִימָא הָא כְּתִיב וְאִם תֹּאמַר הֲרִי כְּתוּב מֵתִים בַּל יִחִיו רְפָאִים בַּל יִקּוּמוּ הֲרִי אִין
 פִּירוּשׁוֹ שֶׁל רְפָאִים מִלְשׁוֹן רְפוּאָה, וְאִמַר אֶלָּא וְדֵאֵי פֶל עֲלֵמָא יִתְסוּן גְרַמִּין בְּבֵי
 קִבְרֵי אִלָּא וְדֵאֵי כַּל בְּנֵי הָעוֹלָם יִתְרַפְּאוּ עֲצָמוֹתָם בְּקִבְרָם וְיַעֲלוּ עַל הַעֲצָמוֹת בְּשֶׁר גִּידִים
 וְעוֹר, אֶבְל מְנַהוֹן יִקּוּמוּן אֲבַל יֵשׁ מֵהֶם דֵּהֵינּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקּוּמוּ לְתַחִיָּה, וּמְנַהוֹן לָא
 יִקּוּמוּן וְיֵשׁ מֵהֶם דֵּהֵינּוּ הָאוּמוֹת הָעוֹלָם לָא יִקּוּמוּ לְתַחִיָּה, אֲבַל יִתְרַפְּאוּ כְּדִי שִׁירִיגִישׁוּ
 צַעַר גְּדוּל שְׂאִין לְהֵם תַּחִּיָּה, וְגַם יִחֲזְרוּ אַחַר כֵּךְ לְדִין הַקְּבָר, וְאִז יִשְׂרָאֵל יִשְׂמַחוּ בְּרֵאוּתָם
 נִקְמוּת בְּנְבוּכַדְנֶצַּר וְטִיטוּס וּבְכַל צוּרִיָּהֶם, וְעַל דָּא כְּתִיב וְעַל אִלוּ שְׂלָא יִקּוּמוּ כְּתוּב
 רְפָאִים בַּל יִקּוּמוּ הֵגַם שְׂנִתְרַפְּאוּ עֲצָמוֹתָם בְּקִבְרָם עִם כַּל זֶה אִינֵם קָמִים בְּתַחִיַּת הַמֵּתִים,
 זְפָאָה חוּלְקִיהוֹן דִּישְׂרָאֵל אֲשֶׁרֵי חִלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל דְּכְתִיב בְּהוּ שְׂכָתוּב בְּהֵם נְבִלְתֵי
 יִקּוּמוּן אִלוּ שְׂהֵם מֵתִים שֶׁל הַקְּבָ"ה כְּלוּמַר שְׂהֵם בְּכַלֵּל יִשְׂרָאֵל יִקּוּמוּ בְּתַחִיַּת הַמֵּתִים.

וּמִסִּיק דְּבִרְיוֹ וְאִמַר כִּי וּבַהֲאֵי נוֹנָא אֲשַׁפְחָנָא מְלִין לְאֶסּוּתָא דְּכָל עֲלֵמָא וּבְעַנִּין דַּג
 הַזֶּה שְׂבַלַע אֶת יוֹנָה הַנְּבִיא אֲנוּ מוֹצִאִים עוֹד רְמִזִּים לְרְפוּאָת הָעוֹלָם, כִּיצַד הֵאֵי נוֹנָא
 פִּיּוֹן דְּבַלַע לְיוֹנָה מֵיַת דַּג הַזֶּה כִּיּוֹן שְׂבַלַע אֶת יוֹנָה מֵת, הַרּוּמוֹז עַל מֵיַת הָעוֹלָם מַחְמַת

דְּבַלַע לְיוֹנָה מִיֵּת, וַיְבִיֵה הָיָה יוֹנָה תִּלְתָּא יוֹמִין, לְבַתֵּר אֶתְקַיֵּים פִּמְלֶקְדָּמִין,
וְאָקִי לְיוֹנָה לְבַר וְהָא אוֹקְמוּוּה, דְּכְתִיב וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל יְהוָה אֱלֹהֵי־וֹ
מִמְעֵי הַדְּגָה, פְּתִיב הֶכָּא הַדְּגָה, וְכְתִיב הָתָם (שמות ז כא) וְהַדְּגָה אֲשֶׁר
בַּיָּאֹר מֵתָה, וְהָא אוֹקְמוּוּה, פְּגוּוֹנָא דָּא זְמִינַת אַרְעָא דִּישְׂרָאֵל לְאַתְעָרָא
בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבַתֵּר וְאַרְיָן רְפָאִים תְּפִיל.

וְהָא אוֹקְמִנָּא, דְּשַׁבְעָה דִּינִין יַחְלְפוּן עֲלֵיהּ דְּבַר נֶשׁ, פִּד נְפִיק מֵהָא
עֲלָמָא, חַד הַהוּא דִּינָא עֲלָאָה פִּד נְפִיק רוּחָא מִן גּוּפָא, ב' פִּד
עוֹבְדוּי וּמְלוּי אֲזֵלִין קַמֵּיהּ וּמְכַרְזֵי עֲלוּי, ג' פִּד עֲזִיל לְקַבְרָא, ד' דִּינָא

מתוק מדבש

שנכנס בזוהמת הנחש וקליפותיו וקללותיו, וַיְבִיֵה הָיָה יוֹנָה תִּלְתָּא יוֹמִין וכו' היה יונה
שלשה ימים, הרומו שאחר תחיית המתים יעמדו לדין בעמק יהושפט החיים והמתים שחיו,
ושם יגזור הקב"ה עליהם שכולם ימותו פעם שנית והיו מתים שלשה ימים, ואחר כך
יקומו בגוף נקי וטהור מזוהמת הנחש, לְבַתֵּר אֶתְקַיֵּים פִּמְלֶקְדָּמִין אחר כך חזר הדג
לתחיה כמקודם, הרומו לעפר העולם שגם הוא יתרפא מעכירתו, וְאָקִי לְיוֹנָה לְבַר והקיא
את יונה לחוץ על היבשה הרומו על תחיית המתים, וְהָא אוֹקְמוּוּה דְּכְתִיב והרי ביארו
החברים מה שכתוב וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל יְהוָה אֱלֹהֵי־וֹ מִמְעֵי הַדְּגָה, הנה פְּתִיב הֶכָּא
הַדְּגָה, וְכְתִיב הָתָם במצרים במכת דם וְהַדְּגָה אֲשֶׁר בַּיָּאֹר מֵתָה, וְהָא אוֹקְמוּוּה והרי
ביארו ש כמו ששם הדגה מתה, אף כאן ביונה גם כן מתה הדגה, פְּגוּוֹנָא דָּא זְמִינַת
אַרְעָא דִּישְׂרָאֵל לְאַתְעָרָא בְּקַדְמֵיתָא כעין זה עתידה ארץ ישראל להתעורר בתחילה,
דהיינו שתזדכך ותתקן מתשע קללות שנתקללה הארץ, וּלְבַתֵּר ואחר כך וְאַרְיָן רְפָאִים
תְּפִיל דהיינו שוכני עפר ארץ ישראל תפיל אותם הארץ ויקומו בלבושי אורה המאירים
יותר מאור השמש, במהרה בימינו אמן. (רמ"ק ומפרסיס)

וְהָא אוֹקְמִנָּא והנה ביארנו דְּשַׁבְעָה דִּינִין יַחְלְפוּן עֲלֵיהּ דְּבַר נֶשׁ פִּד נְפִיק מֵהָא
עֲלָמָא כי שבעה דינים יעברו על האדם כשיוצא ונפטר מזה העולם, כי יש עבירות
שנטהרות על ידי דין הראשון, ויש בדין השני ויש על ידי כל השבעה דינים, לכן צריכים
לעבור על האדם כל אלו הדינים, כי כל דין ודין סגולתו עמו ומטהר ומנקה מה שסגולתו
לנקות עד שנטהר האדם מכל וכל, ומפרש ואמר חַד הַהוּא דִּינָא עֲלָאָה פִּד נְפִיק
רוּחָא מִן גּוּפָא דִּין א', אותו דין הגדול כשיוצא הרוח מן הגוף, ב' פִּד עוֹבְדוּי וּמְלוּי
אֲזֵלִין קַמֵּיהּ וּמְכַרְזֵי עֲלוּי דִּין ב', כשמעשיו ודבריו הולכים לפניו ומכריזים עליו, ג'
פִּד עֲזִיל לְקַבְרָא דִּין ג', כשמכניסים אותו לקבר, ד' דִּינָא דְּקַבְרָא דִּין ד', הוא דִּין

דְּקַבְרָא, ה' דִּינָא דְתוֹלְעָתָא, ו' דִּינָא דְגִיְהֵנָם, ז' דִּינָא דְרוּחָא דְאִזְלָא וְשֹׁאטַת בְּעֵלְמָא, וְלֹא אֲשַׁפַּחַת אֲתֵר נִיחָא, עַד דִּישְׁתְּלִים עוּבְדוּי, בְּגִין דָּא בְּעֵי בְר נֶשׁ לְאִסְתַּפְּלָא תְדִיר בְּעוּבְדוּי, וְיִתוּב קָמִי מְרִיָּה.

וְכַד אִסְתַּפַּל דְּוֹד מְלַפָּא בְּדִינִין אֲלִין דְּבֵר נֶשׁ, אַקְדִּים וְאַמֵּר, (תהלים קד «) בְּרַכִּי נַפְשִׁי אֶת יְהוָה, עַד לֹא תִפּוֹק מִן עֲלְמָא, בְּעוֹד דְּאֵנַת אֲשַׁתְּפַחַת עִם גּוּפָא. וְכָל קְרַבִּי אֶת שֵׁם קְדָשׁוֹ, אֵינּוֹן שִׁיפִי גּוּפָא דְמִשְׁתַּתְּפִי פְּחָדָא בְּרוּחָא, הַשְׁתָּא דְתִשְׁתַּפְּחוֹן עִמָּה, אַקְדִּימוּ לְבִרְכָא שְׁמָא קְדִישָׁא, עַד לֹא יִמְטִי זְמַנָּא דְלֹא תִיכְלוּן לְבִרְכָא וְלֹא תִבְתָּא, וְעַל דָּא אָמַר בְּרַכִּי אֶת יְהוָה הַלְלוּיָהּ, אֲתוּ אֵינּוֹן חֲבַרְיָיא וְנִשְׁקוּ רִישֵׁיהּ.

מתוק מדבש

ועונש חיבוט הקבר, ה' דִּינָא דְתוֹלְעָתָא דִּין ה', הדין של התולעים האוכלים את בשרו, ו' דִּינָא דְגִיְהֵנָם דִּין ו', הוא דין הגיהנם, ז' דִּינָא דְרוּחָא דְאִזְלָא וְשֹׁאטַת בְּעֵלְמָא דִּין ז', הוא דין הרוח כשהולך ומשוטט בעולם וְלֹא אֲשַׁפַּחַת אֲתֵר נִיחָא ואינו מוצא מקום מנוחה, עַד דִּישְׁתְּלִים עוּבְדוּי עד שישתלמו העונשים של כל חטאיו, יש מהם בצער גלגול, ויש מהם בצער עולם התהו, עד שיצרוך ויוטהר נשמת האדם מכל פגמיה, בְּגִין דָּא בְּעֵי בְר נֶשׁ לְאִסְתַּפְּלָא תְדִיר בְּעוּבְדוּי בשביל זה צריך האדם להסתכל תמיד במעשיו, כי יש מעשים שנראים כאילו הם טובים ויש בהם חטא ועון, וְיִתוּב קָמִי מְרִיָּה וישוב לפני קונו על כל מה שעשה היפך רצונו.

וְכַד אִסְתַּפַּל דְּוֹד מְלַפָּא בְּדִינִין אֲלִין דְּבֵר נֶשׁ וכאשר הסתכל דוד המלך באלו הדינים של האדם, אַקְדִּים וְאַמֵּר הקדים ואמר בְּרַכִּי נַפְשִׁי אֶת יְהוָה כלומר תברכי את ה' עַד לֹא תִפּוֹק מִן עֲלְמָא עד שלא תצא מזה העולם, בְּעוֹד דְּאֵנַת אֲשַׁתְּפַחַת עִם גּוּפָא בעוד שאת נמצאת עם הגוף, ומה שכתוב וְכָל קְרַבִּי אֶת שֵׁם קְדָשׁוֹ פִּירוּשׁוֹ אֵינּוֹן שִׁיפִי גּוּפָא דְמִשְׁתַּתְּפִי פְּחָדָא בְּרוּחָא אלו הם אברי הגוף המשתתפים יחד עם הרוח, הַשְׁתָּא דְתִשְׁתַּפְּחוֹן עִמָּה אַקְדִּימוּ לְבִרְכָא שְׁמָא קְדִישָׁא עתה שאתם נמצאים עם הנפש תקדימו לברך את שם הקדוש, עַד לֹא יִמְטִי זְמַנָּא דְלֹא תִיכְלוּן לְבִרְכָא וְלֹא תִבְתָּא בְּתִיבְתָּא עד שלא יגיע הזמן שלא תוכלו לברך ולשוב בתשובה, וְעַל דָּא אָמַר ועל זה אמר דוד בְּרַכִּי נַפְשִׁי אֶת יְהוָה הַלְלוּיָהּ תברך נפשי את ה' וגם אתם כולכם הללו יי, אֲתוּ אֵינּוֹן חֲבַרְיָיא וְנִשְׁקוּ רִישֵׁיהּ באו החברים ונשקו ראשו של רבי אבא על שדרש לפניו כל המאמר הנזכר.

ענין תפלת יונה ממעי הדג

(ה) רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר, (יונה ב ב) וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל יְהוָה אֱלֹהֵיָיו מִמְּעֵי הַדָּגָה, מִה פְּתִיב לְעֵילָא (שם פסוק א) וַיִּמַן יְהוָה דָּג גְּדוֹל, וַיִּמַן כְּמָה דְאֵת אָמַר (דניאל א ה) וַיִּמַן לָהֶם הַמֶּלֶךְ דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ, (שם פסוק ו) אֲשֶׁר מְנָה אֶת מְאָכְלָכֶם, אֲבָל הָאֵי קָרָא הָכִי מִבְּעֵי לִיָּה, וַיִּמַן יְהוָה אֶת יוֹנָה לְדָג, דְּהָא מְנָה הוּא דְמִשְׁדַּר לִיָּה, אֲלָא וּדְאֵי הַהוּא דָּג הוּא הָוָה מְנָה לְיוֹנָה, לְנִטְרָא לִיָּה מִן שְׂאָר נוּנֵי יַמָּא וַיְהִי גְנִיז בְּגוּיָה.

וְכִיּוֹן דְּאֵעֲלִיָּה בְּגוּיָה, חָמָא יוֹנָה בְּמִעוּי פּוֹתִיָּא דְאֵתֵר דְּמִעוּי כְּמוֹ הֵיכְלָא רַבְרַבָּא, וְתַרְיִן עֵינױי דְּהַהוּא נוּנָא דְּנַהֲרִין כְּשִׁמְשָׁא, וְאֲבָן טְבָא הָוָה בְּמִעוּי דְּנַהֲרִין לִיָּה, וְהָוָה חָמֵי כָּל מַה דִּי בִּימָא וּבִתְהוּמוּי.

מתוק מדבש

(מקור המאמר צהר פרשת בשלח דף מז ע"ג - מה ע"א, וצניאוריטו ממוק מדבש כרך ה עמ' תקכז-תקכו)

רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר לַפְרֵשׁ מַה שִּׁכְתוּב וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל יְהוָה אֱלֹהֵיָיו מִמְּעֵי הַדָּגָה, הִנֵּה מַה פְּתִיב לְעֵילָא לַפְנֵי פְסוּק זֶה וַיִּמַן יְהוָה דָּג גְּדוֹל, מֵלֵת וַיִּמַן פִּירוּשׁוֹ כְּמָה דְאֵת אָמַר וַיִּמַן לָהֶם הַמֶּלֶךְ דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ שֶׁהִזְמִין לָהֶם הַמֶּלֶךְ מִנֵּה שֶׁל מִזוֹן דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ, וְכֵן מַה שִּׁכְתוּב אֲשֶׁר מְנָה אֶת מְאָכְלָכֶם גַּם כֵּן פִּירוּשׁוֹ שֶׁהִזְמִין מִנֵּה לְמֵאכְלָכֶם, אֲבָל הָאֵי קָרָא הָכִי מִבְּעֵי לִיָּה אֲבָל פְּסוּק זֶה כֵּן הִיָּה צְרִיךְ לְכַתּוּב וַיִּמַן יְהוָה אֶת יוֹנָה לְדָג, דְּהָא מְנָה הוּא דְמִשְׁדַּר לִיָּה שֶׁהוּא הִיָּה מִנֵּה וְדוּרוּן שֶׁשִּׁלַּח לוֹ הַקַּב"ה, כִּי אַחַר שִׁזְכָּה אוֹתוֹ הַדָּג שֶׁצָּדִיק זֶה יִהְיֶה בְּמִעוּי וּדְאֵי הוּא לוֹ לְזַכּוֹת, וּמִתְרַץ אֲלָא וּדְאֵי הַהוּא דָּג הוּא הָוָה מְנָה לְיוֹנָה לְנִטְרָא לִיָּה מִן שְׂאָר נוּנֵי יַמָּא אֲלָא וּדְאֵי דָּג זֶה הִיָּה מִנֵּה וּמִתְנַה לְיוֹנָה לְשִׁמּוֹר אוֹתוֹ מְכַל שְׂאָר דְּגֵי הַיָּם, וַיְהִי גְנִיז בְּגוּיָה וְשִׁיָּהִי גִנוּז בְּתוֹכּוֹ, כִּי כִּיּוֹן שֶׁהִיּוּ מִטִּילִין אוֹתוֹ לִים הִיּוּ הַדְּגִים אוֹכְלִים אוֹתוֹ וְלֵהֲצַלְתּוֹ נִדְמֵן לוֹ אוֹתוֹ הַדָּג.

וְכִיּוֹן דְּאֵעֲלִיָּה בְּגוּיָה חָמָא יוֹנָה בְּמִעוּי פּוֹתִיָּא דְאֵתֵר דְּמִעוּי כְּמוֹ הֵיכְלָא רַבְרַבָּא וְכִיּוֹן שֶׁהַכְּנִיס הַקַּב"ה אֶת יוֹנָה בְּתוֹךְ הַדָּג רָאָה בְּמִעוּי שֶׁל הַדָּג רוּחַב מְקוּם כְּמוֹ הֵיכַל גְּדוֹל, וְתַרְיִן עֵינױי דְּהַהוּא נוּנָא דְּנַהֲרִין כְּשִׁמְשָׁא וְשִׁתֵּי עֵינױוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הַדָּג הִיּוּ מֵאִירִים כְּשִׁמְשׁ, וְאֲבָן טְבָא הָוָה בְּמִעוּי דְּנַהֲרִין לִיָּה וְאֲבָן טוֹבָה הִיָּתָה בְּמִעוּי שֶׁל הַדָּג שֶׁהֵאִירָה לוֹ, וְהָוָה חָמֵי כָּל מַה דִּי בִּימָא וּבִתְהוּמוּי וְעַל יְדֵי שִׁתֵּי עֵינֵי הַדָּג הִיָּה רוּאָה כָּל מַה שִׁישׁ בֵּינָם וּבִתְהוּמוֹת.

וְאִי תִימָא, אִי הָכִי מְאִי דְכְתִיב, (יונה ב ג) קָרָאתִי מְצָרָה לִי, הָא לֹא
 אֲתַחְזִי דְכָל הָאִי רוּחָא הָוָה לִיה, אֶלֶא וְדָאִי פִיּוֹן דְאַחְמִי לִיה
 הֵהוּא נוּנָא פֶל מָה דִי בְיַמָּא וּבִתְהוּמוֹי מִית, דְלֹא יָכִיל תְּלַת יוֹמִין
 לְמַסְבַּל, פְּדִין עֶקֶת לִיה לְיוֹנָה, דְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, פִּיּוֹן דְחָמָא יוֹנָה
 פֶל הֵהוּא רוּחָא הָוָה חֲדִי, אָמַר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא וּמָה תְּבַעֵי יַתִּיר,
 לְהָא אֶעֱלֵנָא לָךְ הֶכָּא, מָה עֶבֶד קָטַל לְהֵהוּא נוּנָא וּמִית, וְכָל שְׂאָר
 נוּנֵי יַמָּא הָווּ סַחְרֵי סַחְרֵינִיה דְהֵהוּא נוּנָא, דָּא נְשִׁיף לִיה מְהַאי גִיסָא
 וְדָא נְשִׁיף לִיה מְהַאי גִיסָא, פְּדִין חָמָא יוֹנָה גְרַמּוֹי בְּעָקוּ, מִיָּד וַיִּתְפַּלֵּל
 יוֹנָה אֶל יְהוָה.

בְּקַדְמֵיתָא דַּג וְהִשְׁתָּא דָּגָה, פְּמָה דָּאֲתָּ אָמַר (שמות ז יח) וַהֲדַגָּה אֲשֶׁר

מתוק מדבש

במדרש תנחומא (סוף פ' ויקרא, ופקדי רבי אליעזר פרק י' וזילקוט יונה) מובא, על הפסוק וימן ה'
 דג גדול לבלוע את יונה, נכנס בפיו כאדם שהוא נכנס בבית כנסת הגדולה, והיו שתי עיניו
 של דג כחלונות מפותחות מאירות ליונה, רבי מאיר אומר מרגלית אחת היתה תלויה במעיו של דג
 ומאירה ליונה כשמש הזה שהוא מאיר בצהריים, ומראה לו כל מה שבים ובתהומות, עיי"ש באריכות.

וְאִי תִימָא אִי הָכִי מְאִי דְכְתִיב ואם תאמר מאחר שהיה ליונה כל אותה הרוחה אם כן
 מהו שכתוב קָרָאתִי מְצָרָה לִי, הָא לֹא אֲתַחְזִי דְכָל הָאִי רוּחָא הָוָה לִיה הֲרִי
 לא משמע שכל אותה הרוחה היתה לו, ומתרץ אֶלֶא וְדָאִי פִיּוֹן דְאַחְמִי לִיה הֵהוּא נוּנָא
 פֶל מָה דִי בְיַמָּא וּבִתְהוּמוֹי מִית אלא ודאי כיון שהראה לו הדג כל מה שיש בים
 ובתהומות מת, דְלֹא יָכִיל תְּלַת יוֹמִין לְמַסְבַּל שלא היה יכול הדג לסבול את יונה במעיו
 יותר משלשה ימים, פְּדִין עֶקֶת לִיה לְיוֹנָה אז נעשה צר ליונה והתפלל להקב"ה שיצילו.
 דְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, פִּיּוֹן דְחָמָא יוֹנָה פֶל הֵהוּא רוּחָא הָוָה חֲדִי כִיּוֹן שְׂרָאָה יוֹנָה
 את כל אותה הרוחה היה שמת, אָמַר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא וּמָה תְּבַעֵי יַתִּיר לְהָא אֶעֱלֵנָא
 לָךְ הֶכָּא אמר הקב"ה ליונה ומה אתה צריך יותר וכי לכך הכנסתיך לכאן, מָה עֶבֶד קָטַל
 לְהֵהוּא נוּנָא וּמִית מה עשה הקב"ה הרג לאותו הדג ומת, וְכָל שְׂאָר נוּנֵי יַמָּא הָווּ
 סַחְרֵי סַחְרֵינִיה דְהֵהוּא נוּנָא וְכָל שְׂאָר דְגֵי הַיָּם הָיוּ מְסַבְּבִים סָבִיב אוֹתוֹ הַדָּג לֹאכְלוּ, דָּא
 נְשִׁיף לִיה מְהַאי גִיסָא וְדָא נְשִׁיף לִיה מְהַאי גִיסָא זה נשך אותו מצד זה וזה נשך
 אותו מצד זה, פְּדִין חָמָא יוֹנָה גְרַמּוֹי בְּעָקוּ אז ראה יונה את עצמו בצרה, מִיָּד וַיִּתְפַּלֵּל
 יוֹנָה אֶל יְהוָה שיצילו מן הדגים ונדר נדר לזכוח קרבן תודה כשיעלה מן הים.

וראיה לדבר שמת הדג כי בְּקַדְמֵיתָא דַּג בתחילה כתוב וימן ה' "דג" גדול לבלוע את
 יונה, וְהִשְׁתָּא דָּגָה ועתה שמת כתוב ויתפלל יונה אל ה' אלהיו ממעי "הדגה",

המורה שמת דג פְּמָה דָּאֲתָּ אָמַר וַהֲדַגָּה אֲשֶׁר בִּיאֹר מִתָּה הֲרִי אַחַר שֶׁמֶת קִרְאוּ

בִּיאֹר מֵתָהּ, וּכְדִין כְּתִיב קְרָאתִי מִצָּרָה לִי, וְלֹא כְתִיב הָיִיתִי בַּצָּרָה אוֹ יִשְׁבְּתִי בַּצָּרָה, אֲלֵא קְרָאתִי, מֵהֵהוּא עָקוּ דְעֶאֱקוּן לִי נוּנִי יִמָּא, מִבְּטָן שְׂאוּל שׁוּעָתִי דְהָא מִית, וְלֹא כְתִיב מִבְּטָן חֵי אוֹ מִבְּטָן דְג, אֲלֵא דְוִדְאֵי הָוָה מִית.

פִּינָן דְצִלִּי צְלוֹתִיָּה קַבִּיל לִיָּה קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְאַחֲיִיָּה לִיָּה לְהֵאֵי נוּנָא, וְאַפִּיק לִיָּה לִיבְשָׁתָא לְעִינֵיהוֹן דְכֻלָּא, דְכְתִיב וַיֹּאמֶר יְהוָה לְדָג וַיִּקַּא אֶת יוֹנָה, וְחָמוּ פְלָהוּ עַבְדֵּי דְתָא דְקְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא.

פנימיות שאלות המלחים ליונה, וסופם כגרים חכמים

(1) פְּתַח וְאָמַר, (יונה א לח) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַגִּידָה נָא לָנוּ בְּאֲשֶׁר לָמִי הִרְעָה הַזֹּאת לָנוּ וְגו', הַאִי קְרָא אֵית לְאִסְתַּפְּלָא בֵּיה, פְּלָהוּ בְרִזָּא דְחֻכְמָתָא שְׂאִילוּ, דְכְתִיב הַגִּידָה נָא לָנוּ.

מתוק מדבש

הכתוב דגה. וכדין כתיב קראתי מצרה לי ומפרש לי ולא כתיב הייתי בצרה, או ישבתי בצרה, שפירושו שהיה יושב במקום צר ודחוק, כי ודאי ישב במקום ריוח גדול, אלא קראתי שפירושו מההוא עקו דעאקוון לי נוני ימא שקראתי והתפללתי מתוך אותה הצרה שהצירו אותי דגי הים, ומה שכתוב מבטן שאוּל שועתי, דהא מית לפי שמת הדג אמר מלת שאול כי שאול מורה על מקום המיתה, ולא כתיב מבטן חי, או מבטן דג, אלא דודאי הוה מית אלא שודאי היה הדג מת לכן כתוב מבטן שאול. פינן דצילי צלותיה קביל ליה קדשא בריך הוא כיון שהתפלל תפלתו קבל הקב"ה את תפלתו, ואחיייה ליה להאי נוּנָא והחיה לאותו הדג לפי שכתוב אחר כך ויאמר ה' לדג ולא כתוב לדגה, ואפיק ליה ליבשתא לעיניהון דכלא והוציא את יונה ליבשה לעיני כל האנשים שהיו באותה האניה, דכתיב ויאמר יהוה לדג ויקא את יונה אל היבשה, וחמו פלהו עבדי דתא דקדשא בריך הוא וכולם ראו את מעשיו של הקב"ה.

(מקור המאמר זהו פרשת פקודי דף רל ע"ג - ללא ע"א, וצנזאוריו ממוק מדבש ככך ט עמ' קטו-קל) פתח רבי שמעון לדרוש בסתרי תורה ואמר והתחיל לפרש מה שכתוב ויאמרו אליו אנשי הספינה אמרו אל יונה הנביא הגידה נא לנו באשר למי הרעה הזאת לנו וגו' פי' מה חטאת ולמי חטאת שבסיבתו באה לנו רעת הסכנה הזאת, האי קרא אית לאסתפללא ביה בפסוק זה יש להסתכל ולהתבונן בו, כי פלהו ברזא דחכמתא שאילו כל מה ששאלו הכל היה בסוד החכמה, דכתיב "הגידה" נא לנו וכל לשון הגדה שבמקרא מורה על סוד החכמה, והנה אנשים האלו היו סמוכים לנינוה וידעו כל מעשה הנסים שהיו במצרים, לכן שאלו בחכמה כל הדברים דלהלן.

בַּאֲשֶׁר לְמִי, "בַּאֲשֶׁר" רָזָא דְחֻכְמָתָא שְׁאִילוּ, הֲכָא שְׁאִילוּ רָזָא דְאִיהוּ
 בְּאַתְגְּלִיָּיא, לְמַנְדַּע אִי מְזַרְעָא דְיוֹסֶף קְאָתִי, דִּימָא פִּיּוֹן דְחָמָא
 אַרוּנָא דִּילִיָּה, מִיד אַתְבָּקַע וְהוּה יבְשָׁתָא, דְכְתִיב (תהלים קי"ד ג) הַיִּם רָאָה
 וַיִּנּוֹס, הַיִּם רָאָה, הֵהוּא דְכְתִיב בֵּיה (בראשית ל"ט טו) וַיִּנָּס וַיֵּצֵא חֲחוּצָה,
 מִיד הִירְדֵן יְסוּב לְאַחֹר, וְעַל דָּא שְׁאִילוּ לִיָּה "בַּאֲשֶׁר", דְכְתִיב בֵּיה
 בְּיוֹסֶף (שם פסוק ט) "בַּאֲשֶׁר" אַתְּ אֲשַׁתּוּ, אִם מֵהֵהוּא זְרַעָא קָא אֲתִית,
 צְלִי דִישְׁתּוֹק יִמָּא מִיָּנָן.

"לְמִי", וְאִי מְזַרְעָא דִיעֵקֵב קָא אֲתִית, דְכְתִיב בֵּיה (שם ל"ב יח) "לְמִי"
 אַתְּהָ וְאַנְהָ תִלְךְ, וְאִינוֹן הוּוּ מְלֶאכִינ קְדִישִׁין דְשֻׁדְר בְּשְׁלִיחוּתִיָּה,
 וְאֲשַׁתְּזִיב מֵהֵהוּא עָאקוּ, צְלִי לְמֶרְךָ וַיִּשְׁדֵּר מְלֶאכִיָּה וְנִשְׁתְּזִיב מֵהֵהוּא
 עָאקוּ.

מתוק מדבש

הנה מה שכתוב בַּאֲשֶׁר לְמִי במה שאמרו מלת "בַּאֲשֶׁר", רָזָא דְחֻכְמָתָא שְׁאִילוּ סוד
 החכמה שאלו ממנו, והיינו הֲכָא שְׁאִילוּ רָזָא דְאִיהוּ בְּאַתְגְּלִיָּיא כאן שאלו אותו
 סוד עניניו שהוא בגלוי, והיינו לְמַנְדַּע אִי מְזַרְעָא דְיוֹסֶף קְאָתִי שרצו לדעת אם הוא
 בא מזרעו של יוסף, שכיון שהתגבר על יצרו והכניע את טבעו, נכנע הטבע מפניו, והיינו
 דִּימָא פִּיּוֹן דְחָמָא אַרוּנָא דִּילִיָּה מִיד אַתְבָּקַע וְהוּה יבְשָׁתָא שהים כיון שראה את
 ארונו מיד נבקע ונעשה יבשה, דְכְתִיב הַיִּם רָאָה וַיִּנּוֹס שפירושו הַיִּם רָאָה הֵהוּא
 דְכְתִיב בֵּיה הִים רָאָה את זה שכתוב בו וַיִּנָּס וַיֵּצֵא חֲחוּצָה, מִיד הִירְדֵן יְסוּב לְאַחֹר
 פי' שגם הירדן נבקע כשראה את ארונו של יוסף, וְעַל דָּא שְׁאִילוּ לִיָּה ועל כן שאלו
 אותו במלת "בַּאֲשֶׁר", דְכְתִיב בֵּיה בְּיוֹסֶף כי כתוב אצל יוסף "בַּאֲשֶׁר" אַתְּ אֲשַׁתּוּ,
 ולכן שאלו אותו אִם מֵהֵהוּא זְרַעָא קָא אֲתִית אם מזרעו הוא אתה בא, אם כן צְלִי
 דִישְׁתּוֹק יִמָּא מִיָּנָן תתפלל שישתוק הים מעלינו.

ובמה שאמרו "לְמִי" הרעה הזאת לנו, שאלו אותו וְאִי מְזַרְעָא דִיעֵקֵב קָא אֲתִית ואם
 מזרעו של יעקב אתה בא שהיה צדיק כמלאך ועבד את קונו כראוי, לכן דין הוא
 שיבואו מלאכים וישמשו אותו, דְכְתִיב בֵּיה שכתוב בו, כי יפגשך עשו אחי ושאלך לאמר
 "לְמִי" אַתְּהָ וְאַנְהָ תִלְךְ, ואמר כי וְאִינוֹן הוּוּ מְלֶאכִינ קְדִישִׁין דְשֻׁדְר בְּשְׁלִיחוּתִיָּה,
 וְאֲשַׁתְּזִיב מֵהֵהוּא עָאקוּ ואלו השליחים היו מלאכים קדושים ששלח יעקב בשליחותו,
 וניצל מצרה ההיא של עשו, אם כן צְלִי לְמֶרְךָ וַיִּשְׁדֵּר מְלֶאכִיָּה וְנִשְׁתְּזִיב מֵהֵהוּא
 עָאקוּ התפלל גם אתה לקונך שישלח מלאכו ונצל מצרה הזאת.

וְאִי לְאוֹ, מָה מִלְאכְתְּךָ, בְּמָה אֲשַׁתְּדֹלְוֶתְךָ בְּכֹל יוֹמָא, וּמַאֲיִן תְּבֵא, מֵאֵן
 אֵינֹנְךָ אֲבַהֲתְךָ, מָה אֲרַצְךָ, אִי הִיא אֲרַעָא דְאֲתַחְזִיִּיא לְאֲתַעְנֶשָׂא,
 וְאִי מְזַה עִם אֲתָה, אִי הוּא עֲמֻלְךָ, אוֹ חַד מִשְׁבַּעָה עֲמֻמִּין דְאֲתַחְזִוּן
 לְאֲתַעְנֶשָׂא, פִּלְא שְׂאִילוֹ לִיָּה פְדָקָא יָאוֹת.

מָה אָתִיב לֹוֹן, וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עֲבָרִי אָנְכִי, מַה־הוּא זִרְעָא דְאֲבַרְהָם
 הָעֲבָרִי, דְאֲקִדִּישׁ שְׂמָא דְמֵאֲרִיָּה בְּכֹל יוֹמָא בְּעֲלָמָא, וְאֵת יְהוָה
 אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אָנִי יֵרָא וְגו', אֵינֹנְךָ לֹא שְׂאִילוֹ לִיָּה אֱלָא מְלָה בְּאֲתַגְלִיא,
 וּבְאֲתַפְסִיא לְמַנְדַּע בִּיָּה, וְאִיָּהוּ אָתִיב לֹוֹן פִּלְא בְּאֲתַגְלִיא.

מָה פְתִיב, וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים יֵרָאָה גְדוּלָּה, פִּינֹן דְשִׁמְעוּ שְׂמָא דְקִדְשָׁא

מתוק מדבש

וְאִי לְאוֹ וְאִם אֵינְךָ מְזַרַע יַעֲקֹב וְיוֹסֵף וְאֵינְךָ לֶךְ זְכוֹת אֲבוֹת, אוֹ יֵשׁ לָנוּ לַחֲקוֹר אֲצֻלְךָ ד'
 דְּבָרִים, א' אִמּוֹר לָנוּ "מָה מִלְאכְתְּךָ" כְּלוֹמַר בְּמָה אֲשַׁתְּדֹלְוֶתְךָ בְּכֹל יוֹמָא בְּמָה
 אֲתָה עוֹסֵק כָּל הַיּוֹם, שְׂמָא לִיסְטִים אֲתָה וְעוֹנוֹתֶיךָ גּוֹרְמִים לָנוּ אֵת הַצֵּרָה הַזֹּאת, ב' "וּמַאֲיִן
 תְּבֵא" דְּהֵינּוּ מֵאֵן אֵינֹנְךָ אֲבַהֲתְךָ מִי הֵם אֲבוֹתֶיךָ, שְׂמָא אֲבוֹתֶיךָ הֵיוּ חַיִּיבִים כִּרְת וּכְדוּמָה
 וְאֲתָה סוֹבֵל עוֹנוֹתָם וְאִנּוּ נִתְפַסִּים עִמְךָ, ג' "מָה אֲרַצְךָ" אִי הִיא אֲרַעָא דְאֲתַחְזִיִּיא
 לְאֲתַעְנֶשָׂא אוֹלֵי הִיא אֲרִץ הָרְאוּיָה לְעוֹנֵשׁ וְאֲתָה נְכַלֵּל בְּאוֹתָהּ הַגְּזֵרָה, ד' "וְאִי מְזַה עִם
 אֲתָה" אִי הוּא עֲמֻלְךָ אוֹ חַד מִשְׁבַּעָה עֲמֻמִּין דְאֲתַחְזִוּן לְאֲתַעְנֶשָׂא אוֹלֵי אֲתָה מַעֲמוֹ
 שֶׁל עֲמֻלְךָ אוֹ מֵאֲחַד מִשְׁבַּעָה עַמִּים הָרְאוּיִם לְעוֹנֵשׁ וְאֲתָה נִדּוֹן אַחֵר עִמְךָ, פִּלְא שְׂאִילוֹ
 לִיָּה פְדָקָא יָאוֹת הַכֹּל שָׂאלוּ אוֹתוֹ כִּרְאוּיָה.

מָה אָתִיב לֹוֹן מָה הָשִׁיב לָהֶם יוֹנָה הַנְּבִיא, דְּכַתִּיב וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עֲבָרִי אָנְכִי כְּלוֹמַר
 מַה־הוּא זִרְעָא דְאֲבַרְהָם הָעֲבָרִי אֵינִי מֵאוֹתוֹ הַזֶּרַע שֶׁל אֲבַרְהָם הָעֲבָרִי, דְאֲקִדִּישׁ
 שְׂמָא דְמֵאֲרִיָּה בְּכֹל יוֹמָא בְּעֲלָמָא שְׂקִידֵשׁ אֵת שְׁמוֹ שֶׁל קוֹנֹו בְּעוֹלָם כְּכֹל יוֹם, וּמִסֵּר
 נַפְשׁוֹ עַל קְדוּשַׁת בּוֹרְאוֹ תָמִיד, וְלֹא הִחְשִׁיב אֵת חַיּוֹ לְכֹלּוֹם נִגְד רְצוֹן קוֹנֹו, וְאֵת יְהוָה
 שֶׁהוּא בְּעַל הַנְּסִים הַמְּשֻׁדָּד הַטְּבַע וְכַחוֹת הַתַּחַתּוֹנִים הַבְּאִים מִשֵּׁם אֱלֹהִים הַכּוֹשׁ תַּחַת
 הַשֵּׁם הַיְיָ, שֶׁהוּא אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם מִמֶּנּוּ אָנִי יֵרָא וְגו' וְעַבְדִּיתִי לֵאלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר
 בִּידוֹ הַתְּשׁוּעָה, וְהוּא מֵהַפֶּךְ מַעֲרַכַת הַשָּׁמַיִם כְּרַצוֹנֹו, וְאִמַּר כִּי אֵינֹנְךָ לֹא שְׂאִילוֹ לִיָּה אֱלָא
 מְלָה בְּאֲתַגְלִיא הֵם לֹא שָׂאלוּ אוֹתוֹ אֲלֵא דְבָרִים שְׁבַגְלוּי, וְשָׂאלוּ עַל צַד הַחֲכָמָה וְהַחֲסִתָּה
 שֶׁלֹא פָרְטוּ לוֹ הַעֲנִינִים אֲלֵא בְּדֶרֶךְ רְמוֹ, וּבְאֲתַפְסִיא לְמַנְדַּע בִּיָּה וּבַהֲגָדָה מְכוּסָה וְנִסְתָּרָה
 שִׁיעֲנָה לָהֶם, יִדְעוּ מָה עֲנִינֵי, וְאִיָּהוּ אָתִיב לֹוֹן פִּלְא בְּאֲתַגְלִיא וְהוּא הָשִׁיב לָהֶם הַכֹּל
 בְּגִלוּי וּבְמִפּוֹרֵשׁ שֶׁלֹא יִסְתַּפְּקוּ בְּדַבְרֵיוֹ.

מָה פְתִיב, וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים יֵרָאָה גְדוּלָּה טַעַם יִרְאָתָם הִיָּה, פִּינֹן דְשִׁמְעוּ שְׂמָא

בְּרִיף הוּא, מִיַּד דְּחִילוֹ, בְּגִין דְּכֻלְהוּ הוּוּ יַדְעִין נְסִין וּגְבוּרָאן דְּעֶבֶד
 קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּיַמָּא, וְכִיּוֹן דְּאָמַר לֹון שְׁמָא דְּקִדְשָׁא בְּרִיף הוּא,
 מִיַּד דְּחִילוֹ קִמְיָה דְּחִילוֹ סְגִיא.

תו אָמַר לֹון, דְּאִיהוּ עֶרְק מְקַמֵּי קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא, וְעַל דָּא אָמְרוּ לִיה
 מַה זֹאת עֲשִׂיתָ, דְּאֲנָתְ עֶרְקַת מְקַמְיָה, וְלֹא עֲבַדַת פְּקוּדוּי, וּבְגִין כְּפָ
 מַה זֹאת עֲשִׂיתָ, דְּאֲנָתְ עֲבַרְתָּ עַל פְּקוּדֵי דְּמֶאֲרָךְ.

וְתָא חֲזִי, כֹּל אֲלִין אֲתַגְיִירוּ לְבַתֵּר, כִּד חֲמוּ נְסִין וּגְבוּרָן דְּעֶבֶד לִיה
 קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא לְיוֹנָה בְּיַמָּא, וְכֻלְהוּ חֲמוּ לִיה כִּד נְפַל בְּיַמָּא,
 וְהָהוּא נוֹנָא דְּסָלִיק וּבִלַּע לִיה קִמְיָהוּ, וְכִד אָתָא הָהוּא נוֹנָא רְבָא

מתוק מדבש

דְּקִדְשָׁא בְּרִיף הוּא כִיּוֹן שְׁשַׁמְעוּ שְׁמוּ שֶׁל הַקִּבְיָה שְׁנִקְרָא הוּיָיָה שְׁהוּא עוֹשֶׂה וּפּוֹעֵל אֵת
 כֹּל הַנְּסִים, מִיַּד דְּחִילוֹ מִיד נְתִירָאוּ, בְּגִין דְּכֻלְהוּ הוּוּ יַדְעִין נְסִין וּגְבוּרָאן דְּעֶבֶד
 קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּיַמָּא לְפִי שְׁכוֹלִם הִיוּ יוֹדְעִים הִיוּ וְהַגְּבוּרוֹת שְׁעִשָׂה הַקִּבְיָה בִּים
 סוּף בְּצִאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וְכִיּוֹן דְּאָמַר לֹון שְׁמָא דְּקִדְשָׁא בְּרִיף הוּא וְכִיּוֹן שְׁהִזְכִּיר
 לְהֵם שְׁמוּ שֶׁל הַקִּבְיָה שְׁהוּא שֶׁם הוּיָיָה, מִיַּד דְּחִילוֹ קִמְיָה דְּחִילוֹ סְגִיא מִיד נְתִירָאוּ
 מִלְּפָנָיו יִרְאֶה גְדוּלָּה.

תו אָמַר לֹון, דְּאִיהוּ עֶרְק מְקַמֵּי קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא עוֹד אָמַר לְהֵם, שְׁהוּא בּוֹרַח מִלְּפָנָיו
 הַקִּבְיָה, כְּלוֹמַר שְׁבוֹרַח לַחוּץ לְאֶרֶץ כְּדִי שְׁלֹא תִשְׁרַח עֲלָיו הַנְּבוּאָה, כְּמוּ שְׁכָתוּב כִּי יִדְעוּ
 הָאֲנָשִׁים כִּי מִלְּפָנָיו ה' הוּא בּוֹרַח, כִּי הִגִּיד לְהֵם, וְעַל דָּא אָמְרוּ לִיה וְעַל זֶה אָמְרוּ לוֹ
 מַה זֹאת עֲשִׂיתָ פִּי לְמַה אֲתָה עוֹשֶׂה כֹּזֵאת, דְּאֲנָתְ עֶרְקַת מְקַמְיָה וְלֹא עֲבַדַת פְּקוּדוּי
 שְׁאֲתָה בּוֹרַח מִלְּפָנָיו כְּלוֹמַר מִהַנְּבוּאָה, וְאִינַךְ עוֹשֶׂה מִצְוֹתָ שְׁצוּהָ לְךָ לְנִבְאוֹת, (כִּי אִין הַכּוֹנֵה
 שְׁשָׂאוּ אוֹתוֹ מַה זֹאת עֲשִׂיתָ לְבוֹרַח מַה, כִּי אִי אֲפֻשֶׁר לְבוֹרַח מִמֶּנּוּ, אֲבָל בְּעִינֵי הַנְּבוּאָה אֲפֻשֶׁר לְבוֹרַח
 לְמִקּוּם אִין שֶׁם שְׁפַע לְנִבְאוֹת, וְזֶה הִיָּה מִחֻמְתָּם), וּבְגִין כְּפָ וּבִשְׁבִיל כֶּךָ אָמְרוּ לוֹ מַה זֹאת
 עֲשִׂיתָ פִּירוּשׁ דְּאֲנָתְ עֲבַרְתָּ עַל פְּקוּדֵי דְּמֶאֲרָךְ שְׁאֲתָה עוֹבֵר עַל מִצְוֹת קוֹנֵךְ.

וְתָא חֲזִי כֹּל אֲלִין אֲתַגְיִירוּ לְבַתֵּר בָּא וְרָאָה שְׁכָל אֲלוּ אֲנָשִׁי הַסְּפִינָה שְׁהִיו עִם יוֹנָה
 הַנְּבִיא נְתַגִּירוּ אַחַר כֶּךָ, כִּד חֲמוּ נְסִין וּגְבוּרָן דְּעֶבֶד לִיה קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא
 לְיוֹנָה בְּיַמָּא כְּשִׂרָאוּ הַנְּסִים וְהַגְּבוּרוֹת שְׁעִשָׂה הַקִּבְיָה לְיוֹנָה בִּים, וְכֻלְהוּ חֲמוּ לִיה כִּד
 נְפַל בְּיַמָּא וְכוֹלִם רָאוּ אוֹתוֹ כְּשִׁנְפַל בִּים, וְהָהוּא נוֹנָא דְּסָלִיק וּבִלַּע לִיה קִמְיָהוּ וְרָאוּ
 אֵת הַדָּג שְׁעֵלָה וּבִלַּע אוֹתוֹ לְפָנֵיהֶם, וְכִד אָתָא הָהוּא נוֹנָא רְבָא לְעִינֵיהוֹן דְּכֻלָּא וּפְלַט
 לִיה לְיִבְשֶׁתָא וְגַם רָאוּ כְּשָׂבָא אוֹתוֹ הַדָּג הַגְּדוֹל לְעִינֵי כּוֹלִם וּפְלַט וְהִקִּיא אוֹתוֹ לִיבְשָׁה,

לְעֵינֵיהוֹן דְּכֹלָא וּפְלִט לִיה לִיבְשָׁתָא, אָתוּ לְגַבְיָה וְאִתְגִּיירוּ פְּלָהוּ, הֲדָא הוּא דְכִתְיב (יונה ב ט) מְשֻׁמְרִים הַבְּלִי שׁוֹא חֲסָדָם יַעֲזֹבוּ.

וְתָא חֲזִי, פְּלָהוּ אֲלִין הוּוּ גְרִי צְדָק, וְאִתְחַפְּמוּ בְּאוּרִייתָא, וְהוּוּ חֲפִימִין עֲלָאִין, בְּגִין דְּהָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרַעֵי בְּהוּ, וּבְכָל אֵינוֹן דְּמִקְרָבֵי לְגַבְיָה, וּמִקְדָּשֵׁין שְׁמִיָּה בְּאִתְגַּלְיָא, דְּכַד אִתְקַדַּשׁ שְׁמִיָּה בְּאִתְגַּלְיָא, שְׁמִיָּה דְּאִתְפְּסִיָּא אִסְתְּלִיק עַל כּוּרְסֵי יִקְרִיָּה, דְּכִתְיב (ויקרא כב לב) וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

כל המעשה של יונה הנביא וספרו הוא רמז על ביטול הדינים ותיקון השכינה, ועל עניני הגלות והנאולה (ז) וְאִם אֲבָרִין דְּגוּפָא דְּאֵינוֹן מְאָרֵי סְפִינָה דְּאֵינוֹן עֲמָא קְדִישָׁא, לָא

מתוק מדבש

לכן אתו לגביה ואתגייירו פלהו באו אצל יונה הנביא ונתגייירו כולם הֲדָא הוּא דְכִתְיב זהו שנאמר, שאמר יונה מְשֻׁמְרִים הַבְּלִי שׁוֹא פִי אוֹתָם שֶׁהִיוּ עִמִּי בִּסְפִינָה שֶׁהִיוּ מִשְׁמֵרִים וּמִצְפִּים לְעֹזֶרֶת הַבְּלִי שׁוֹא שֶׁהוּא הֶעֱבֹדָה זֶרָה, חֲסָדָם יַעֲזֹבוּ עֲזָבוּ אֶת חֲסָדָם שֶׁהִיוּ מְטִיבִים לְעֶבְדָּה זָרָה, וְגִיירוּ עִצְמָם לְשֵׁם שָׁמַיִם.

וְתָא חֲזִי פְּלָהוּ אֲלִין הוּוּ גְרִי צְדָק וּבָא וּרָאָה כִּי כּוֹלָם נַעֲשׂוּ גִירֵי צְדָק, וְאִתְחַפְּמוּ בְּאוּרִייתָא וְנִתְחַכְּמוּ בְּתוֹרָה לְפִי שֶׁהִיוּ חֲכָמִים הַמוֹכְנִים לְחַכְמָה, וְהוּוּ חֲפִימִין עֲלָאִין וְנַעֲשׂוּ חֲכָמִים גְּדוּלִים, כִּי הִיוּ מְקוּדָם חֲכָמֵי שְׁכָל וְתוֹבֹנָה, לְכֵן כִּשְׁנַכְנִסוּ תַּחַת כְּנָפֵי הַשְּׂכִינָה זָכוּ מֵאוֹתָהּ הַהִבְנָה, שֶׁנִּתְחַכְּמוּ בְּתוֹרָה בְּחַכְמָה יְתִירָה, בְּגִין דְּהָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרַעֵי בְּהוּ לְפִי שֶׁהִקְבִּיָּה חֲפֵץ בָּהֶם וּבִעֲבוּדָתָם, וּבְכָל אֵינוֹן דְּמִקְרָבֵי לְגַבְיָה וּמִקְדָּשֵׁין שְׁמִיָּה בְּאִתְגַּלְיָא וְחֲפֵץ בְּכָל אֵלוֹ שֶׁמִּתְקָרְבִים אֵלָיו וּמִקְדָּשִׁים שָׁמוּ בְּגִלוּי, דְּכַד אִתְקַדַּשׁ שְׁמִיָּה בְּאִתְגַּלְיָא כִּי כִשְׁמִתְקַדַּשׁ שָׁמוּ בְּגִלוּי, שְׁמִיָּה דְּאִתְפְּסִיָּא אִסְתְּלִיק עַל כּוּרְסֵי יִקְרִיָּה אִזְ שָׁמוּ הִנְסִתָּר שֶׁהוּא הַשֵּׁם הַיְיָ מִתְעַלָּה עַל כֹּסֵא כְבוֹדוֹ שֶׁהוּא שֵׁם אֲדֹנָי וְנַעֲשֶׂה בֵּינֵיהֶם יְחֻד קָבִ"ה וְשִׁכְנִיתִיהּ, דְּכִתְיב וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל פִּי שְׁמִי מִתְקַדַּשׁ עַל יְדֵי אֵלוֹ שֶׁמִּתְגִּיירִים וְנִכְלָלִים בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. (רמ"ק וּמְקַדַּשׁ מֶלֶךְ וּמְפָרְשִׁים)

(מאמר זה נמצא על פי הסוד, ומקורו הוא בתקוני זוהר מ' כ"א דף נג ע"א-ב, ונציאורינו מתוק

מדבש כרך 3 עמ' קס-קס"ט)

וְאִם אֲבָרִין דְּגוּפָא וְאִם אֲזַרֵי הַגּוֹף שֶׁל הַשְּׂכִינָה, דְּאֵינוֹן מְאָרֵי סְפִינָה שֶׁהֵם נַעֲלֵי הַסְפִינָה, דְּאֵינוֹן עֲמָא קְדִישָׁא שֶׁהֵם עִם הַקְדוּשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַשְּׂכִינָה מִתְנַהֶגֶת עַל יְדֵי לִימוּד תּוֹרָתָם וְקִיּוּם מַלְוָתָם, לָא מִתְנַהֶגִין בְּאוּרִייתָא דְּאִיהִי נְשֻׁמְתָא אִם הֵם

מִתְנַהֲגִין בְּאוֹרֵייתָא דְאִיהִי נִשְׁמַתָּא וּבִמְצוּהָ דְאִיהִי נִפְשָׁא, פָּרַח רוּחָא מִבִּינֵיהוּ, בְּהֵוּא זְמַנָּא (יונה א ד) וַיהוּ"ה הִטִּיל רוּחַ גְּדוּלָּה אֶל הַיָּם, דְאִיהִי רוּחַ סַעְרָה, דְאִיהִי גְזֵרַת דִּינָא קִשְׂיָא, דְסַעְרָה גּוֹפִיָּה דְבַר נִשְׁ דְאִינוּן יִשְׂרָאֵל, וַיִּשְׂרָאֵל אִינוּן בְּסַעְרָה, וְהֶאֱנִיָּה דְאִיהִי גּוֹפָא חֲשֻׁבָּה לְהַשְׁבֵּר.

בֵּיהּ זְמַנָּא (שם פסוק ה) וַיּוֹנֶה יָרֵד אֶל יִרְפְּתֵי הַסְּפִינָה, דָּא שְׂכִינְתָּא תַתְּאָה, דְאִתְמַר בָּהּ (רות ג ז) וַתִּגַּל מַרְגְּלוֹתָיו וַתִּשְׁכַּב, שְׂכִיבַת לְעַפְרָא, וְדָא אִיהוּ (יונה א ה) וַיִּשְׁכַּב וַיִּרְדָּם, וְאַמְאֵי נִפְלְתָא, בְּגִין דְּפָרַח מִינָהּ רוּחָא דְאִיהוּ עֲמוּדָא דְאִמְצָעִיתָא דְסַמִּיךְ לָהּ, וְאִיהִי נִפְלְתָא.

וּבְהֵוּא זְמַנָּא אִתְמַר בָּהּ (איכה א א) אֵיכָה יִשְׁבָּה בְּדָד, וַיִּמָּאן גְּרִים

מתוך מדבש

לא מתנהגים בצורה שהיא מוון נשמטם, ובמצוה דאיהי נפשא וצקיום המנות שהיא קיום הנפש שלהם, פרח רוחא מביניהו או רוח הקודש של השכינה מסתלקת מהם, ביהוה זמנא צלותו הזמן כמות ויהוה הטיל רוח גדולה אל הים ומפרש שרות גדולה דאיהי רוח סערה היא רוח סערה, ומפרש דאיהי גזרת דינא קשיא שהיא גזרת דין קשה מגזרה של ז"א, דסערה גופיה דבר נש שמסעיר ומחריד את גוף האדם, דאינון ישראל שהם ישראל שהם האזרים של השכינה כזכר, וישראל אינון בְּסַעְרָה וְאִינוּן יִשְׂרָאֵל הֵם בְּסַעְרָה דֵּהֵינּוּ בְּסַעְרָה, וְהֶאֱנִיָּה דְאִיהִי גּוֹפָא חֲשֻׁבָּה לְהַשְׁבֵּר וְהֵאֱנִיָּה שֶׁהוּא גּוֹף הַשְּׂכִינָה חֲשֻׁבָּה לְהַשְׁבֵּר וְהֵאֱנִיָּה שֶׁהוּא גּוֹף הַשְּׂכִינָה חֲשֻׁבָּה לְהַשְׁבֵּר וְהֵאֱנִיָּה שֶׁהוּא גּוֹף הַשְּׂכִינָה חֲשֻׁבָּה לְהַשְׁבֵּר (זכרון מנחם וצאר יחזק ומפרשים)

בֵּיהּ זְמַנָּא צָלוּתוֹ הַזְּמַן כְּשֶׁנִּמְעָרָה לִינִים קָשִׁים עַל צַנִי יִשְׂרָאֵל, נִאֲמַר וַיּוֹנֶה יָרֵד אֶל יִרְפְּתֵי הַסְּפִינָה וּמִפְּרֵשׁ דָּא שְׂכִינְתָּא תַתְּאָה יוֹנֶה הִיא הַשְּׂכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה שִׁירְדָּה לַמַּטָּה מִנְּחָא וְהוּד דו"א הַנִּקְרָאִים יִרְכִּים צָלוּד נִקּוּדָה תַּחַת הַיְסוּד, וְהוּוּ יִרְכְּמֵי הַסְּפִינָה, דְאִתְמַר בָּהּ שְׂנֵאֲמַר צֵה וַתִּגַּל מַרְגְּלוֹתָיו שְׂגַלְתָּהּ לַמַּטָּה תַּחַת רַגְלֵי ז"א שֶׁהֵם נִחַח וְהוּד, וְעוּד יוֹתֵר וַתִּשְׁכַּב הֵינּוּ שְׂכִיבַת לְעַפְרָא שֶׁהִיא שְׂכֻבָּה לְעַפְרָא, דֵּהֵינּוּ שִׁירְדָּה לְעוֹלָם הַצְּבִירָה הַנִּקְרָא עַכְרָא, וְדָא אִיהוּ וְהוּוּ מֵהַ שְׂכֻבָּה וַיִּרְדָּם הֵינּוּ סוּד שִׁינָה תַרְדָּמָה שֶׁהִיא עֵינִן הַסְּתַלְקוֹת הַמוֹחִין שְׁלֵה, וְאַמְאֵי נִפְלְתָא וְלִמָּה נִפְלָה לַמַּטָּה, בְּגִין דְּפָרַח מִינָהּ רוּחָא דְאִיהוּ עֲמוּדָא דְאִמְצָעִיתָא דְסַמִּיךְ לָהּ לְפִי שְׂפָרַח וּנְפַרְדָּ מִמֶּנָּה הַרוּחַ שֶׁהוּא ז"א שְׂעֵמוּד הַאֲמַלְעִי שֶׁהִיא סוּמְךָ אֹתָהּ, וְאִיהִי נִפְלְתָא לְכֵן הִיא נִפְלָה לַמַּטָּה.

וּמִמְשִׁיךְ וְאִמְרַר וּבְהֵוּא זְמַנָּא אִתְמַר בָּהּ וְצָלוּתוֹ הַזְּמַן כְּשִׁירְדָּה הַמַּלְכוּת לַמַּטָּה נִאֲמַר צֵה אֵיכָה יִשְׁבָּה בְּדָד פִּירוּשׁוֹ כִּי מַלְתָּ אִיכ"ה, הִיא אֹתוּיֹת אִי"ךְ ה' שֶׁל הַמַּלְכוּת

נחיתו דילה, בגין דבטילו ישראל אורייתא ומצוה, בההוא זמנא דאיהי נחתת בין רגלין, ישראל בנהא אינון מהודקין בין רגלין, ואינון במרעין במכתשין, בההוא זמנא דגופא בבי מרעין דאינון ישראל, ושכינתא עמהון דאיהי יונה, מה פתיב ביה (יונה א ו) ויקרב אליו רב החובל, ההוא דחביל בשרא בבי מרעא.

ועוד מאן רב החובל, ההוא דאתמר ביה (שמות כב כח) אם חבול תחבול שלמת רעך, חבול בבית ראשון, תחבול בבית שני, ואיהו רב דכל מנהיגי ספינה.

ומה אמר ליה (יונה א ו) קום קרא אל אלהיך, דהא דינין קא אתיין

מתוק מדבש

ישנה דד, ומאן גרים נחיתו דיצה ומי גרם הירידה שלה, ואמר בגין דבטילו ישראל אורייתא ומצוה לפי שישראל צטלו את למוד התורה וקיום המצות, שעל ידי זה הם מעלין מין וממשיכים לה מוחין חדשים, אבל על ידי צטול תורה ומצות יורדת השכינה למטה, ואז בבההוא זמנא דאיהי נחתת בין רגלין צאטו הזמן שהיא יורדת בין הרגלים, דהיינו תחת נחש והוד דז"א, אז ישראל בנהא אינון מהודקין בין רגלין גם ישראל צנייה מהדוקים צין הרגלים דהיינו שהם צגלות אדום וישמעאל שהם יונקים מסיוס הקצוות של נחש והוד דז"ן, ועל ידי זה הם מתגברים על ישראל, ואינון במרעין במכתשין והם צחלאים וצנגעים, ואמר בבההוא זמנא דגופא בבי מרעין דאינון ישראל צאטו הזמן כשהגוף הוא צצית חליו, דהיינו צני ישראל סצוצלים חלאים רח"ל, ושכינתא עמהון דאיהי יונה והשכינה הנקראת יונה היא עמהם צצרתם כנ"ל, מה פתיב ביה אז מה כתוב צישראל ויקרב אליו רב החובל ומפרש ההוא דחביל בשרא בבי מרעא הוא הס"מ שמחבל ומשחית את הצער של גוף האדם צצית חליו. (זכרון מנחם)

ועוד יש לדרוש מאן רב החובל מי הוא רב החובל, ואמר ההוא דאתמר ביה זה שנאמר צו, אם חבול תחבול שלמת רעך פי' רב החובל הוא מלאך מט"ט, שאומר לישראל אם תגרום צעונותיך למשכן את שלמת רעך שהוא צית המקדש שצו מתכסית ונסתרת השכינה כמו צשלמה, ומפרש חבול בבית ראשון שנתמשכן צית הראשון צעונות ישראל, תחבול בבית שני שגם הוא נתמשכן צעונות ישראל, ואמר ואיהו רב דכל מנהיגי ספינה והמלאך מט"ט הוא הראש של כל מנהיגי הספינה, דהיינו לכל ישראל שהם מנהיגי הספינה כנ"ל.

וממשיך ואמר ומה אמר ליה ומה אמר מט"ט להשכינה, צשעה שצני ישראל אינם עוסקים צתורה וצמצות כראוי, שאז אינם ממשיכים את המוחין מאימא למלכות, קום קרא אל אלהיך ותצקשי רחמים על צני ישראל, דהא דינין קא אתיין צצך

עֲלֶיךָ וְעַל בְּנֵיךָ, הָא מְאֲרֵי דְחֻבִּין מִתְּפַנְשִׁין, דְּאֵינוּן סְחָרִין לְסַפִּינָה
 דִּילָךְ דְּאֵינוּן רוּחִין בִּישִׁין, אִסְתַּפַּל בְּזַכּוּן דִּילָךְ, בְּאֵלִין אַבְרָם דְּמִשְׁתַּדְּלִין
 בְּאוּרֵייתָא וּבְפַקוּדֵין טָבִין, וַיַּחְזִירוּן שְׂכִינְתָא עַלְאָה דְּאִיהִי תִּיּוּבְתָא עַלְךָ,
 וְאִיהִי אַגִּינַת עַלְךָ, דְּעַלְאָה אֶתְמַר (דְּבָרִים ל"א) כְּנֶשֶׁר יַעִיר קִנּוּ דָּא יְרוּשָׁלַם,
 עַל גּוֹזְלֵיו יִרְחַף דְּאֵינוּן יִשְׂרָאֵל, יִפְרוּשׁ כְּנֶפְיוֹ עַלְיָהּוּ בְּשַׁבְתָּא וַיִּמִּין
 טָבִין, וּבְגִינָה מְבָרְכִין בְּהוּן בְּרוּךְ אַתָּה יְהו"ה הַפּוֹרֵס סֶפֶת שְׁלוֹם.

וּבְזַמְנָא דְּפְרִישַׁת גְּדַפְהָא עַל יִשְׂרָאֵל אֶתְמַר יִקְחָהּוּ יִשְׂאָהוּ עַל אַבְרָתוֹ,

מתוק מדבש

וְעַל בְּנֵיךָ כִּי דֵינִים זָחִים עֲלֶיךָ וְעַל זַיִךְ, וּמִפְרַשׁ הָא מְאֲרֵי דְחֻבִּין מִתְּפַנְשִׁין כִּי זַעֲלֵי
 הַחוּצוֹת מִתְקַצְצִים, שְׁהִם זַעֲלֵי דֵינִים הַרוּמִים לַעֲנוּשׁ אֶת זַנִּי יִשְׂרָאֵל, דְּאֵינוּן סְחָרִין לְסַפִּינָה
 דִּיִּיךָ שְׁהִם מִסְנַצִּים אֶת הַסַּפִּינָה שְׁלֵךְ, דְּהֵינּוּ אֶת אַזְרֵי הַשְּׂכִינָה שְׁהִם זַנִּי יִשְׂרָאֵל, וְרַחַ
 לוֹמַר שְׁהִם מִקִּיפִים אֶת יִשְׂרָאֵל צִיסוּרִים רַח"ל, דְּאֵינוּן רוּחִין בִּישִׁין וְהַמְסַצִּים הֵם רוּחוֹת
 רַעוּת שֶׁל הַסַּטְרָא אַחֲרָא, לִכְן אֲמַר מַט"ט אֶל הַשְּׂכִינָה אִסְתַּפַּל בְּזַכּוּן דִּיִּיךָ תַּמְזוּנִי
 וְתַחֲפְשֵׁי זַמַּעַט הַזְכוּיוֹת שְׁלֵךְ, דְּהֵינּוּ בְּאֵלֵין אַבְרָם בְּזוּכוּיוֹת שֶׁל הַאֲזַרִּים שְׁהִם הַלְדִיקִים
 שְׂזַנְנֵי יִשְׂרָאֵל, דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוּרֵייתָא וּבְפַקוּדֵין טָבִין שְׁעוּסְקִים צַתוּרָה וּצְקִיּוֹס מַלְוֹת
 הַטּוּצוֹת, שְׁעַל יְדֵי זֶה הֵם מַעֲלִים מִן לַהֲשַׁכְּנָה וְגוֹרְמִים לָהּ הַמַּשְׁכַּת הַמוּחִין מֵאִימָא,
 וְהֵינּוּ וַיַּחְזִירוּן שְׂכִינְתָא עַלְאָה דְּאִיהִי תִּיּוּבְתָא, עַלְךָ וַיַּחְזִירוּ אֶת הַמוּחִין מִן הַשְּׂכִינָה
 הַעֲלוּנָה שְׁהִיא הַצִּינָה הַנִּקְרָאת תְּשׁוּבָה, אֶל הַמַּלְכוּת, וְאִיהִי אַגִּינַת עַלְךָ וְהִיא מַגֵּנַת עֲלֶיךָ,
 כִּי כַּשֵּׁיט לַמַּלְכוּת מוּחִין מֵאִימָא הֵם מַגִּינִים עֲלֵיהּ מֵאֲחִיזוֹת הַחַיּוֹנוּסִים, דְּעַלְיָה אֶתְמַר כִּי
 עַל הַצִּינָה נֹאמַר, כְּנֶשֶׁר יַעִיר קִנּוּ כִּי הַצִּינָה הַנִּקְרָאת נֶשֶׁר מַעוּרַת אֶת קִנּוּ, וּמִפְרַשׁ
 דָּא יְרוּשָׁלַם זֶה צִיַּת הַמַּקְדֵּשׁ שְׂצִירוּשָׁלַם, שְׁשֵׁם הַקֵּן וְהַצִּיַּת שֶׁל הַשְּׂכִינָה, וְהַצִּינָה מֵאִירָה
 אֶלִּיהּ אֶת הַמוּחִין שְׁלֵה, עַל גּוֹזְלֵיו יִרְחַף וּמִפְרַשׁ דְּאֵינוּן יִשְׂרָאֵל גּוֹזְלֵיו הֵם זַנִּי יִשְׂרָאֵל
 שְׁהֵאֲרַת אִימָא שׁוּמַרַת אֹתוֹם, יִפְרוּשׁ כְּנֶפְיוֹ עַלְיָהּוּ דְּהֵינּוּ בְּשַׁבְתָּא וַיִּמִּין טָבִין זַשְׁתּוֹת
 וַיִּמִּים טוּצִים, צַסוּד נִשְׁמָה יִתִּירָה, וּבְגִינָה מְבָרְכִין בְּהוּן וּצַצִּיל הַנְּשָׁמָה יִתִּירָה שְׁמַקְצִלִים
 זַנִּי יִשְׂרָאֵל, מְזַרְכִּים זַשְׁתּוֹת וַיִּמִּים טוּצִים בְּרוּךְ אַתָּה יְהו"ה הַפּוֹרֵס סֶפֶת שְׁלוֹם
 "עֲלוּנוּ" שְׁאִימָא עֲלָהּ פּוֹרַסַת סוֹכַת שְׁלוֹמָה עַל יִשְׂרָאֵל צַסוּד נִשְׁמָה יִתִּירָה, "וְעַל כֹּל
 יִשְׂרָאֵל" שְׁהֵאֲרַת אִימָא שׁוּמַרַת עֲלֵיהֶם תַּמִּיד מִן הַמוּזִיקִים, "וְעַל יְרוּשָׁלַם" הֵינּוּ הֵאֲרַת
 אִימָא הַמֵּאִירָה עַל צִיַּת הַמַּקְדֵּשׁ שְׂצִירוּשָׁלַם. (מִפְרַשִּׁים)

וּבְזַמְנָא דְּפְרִישַׁת גְּדַפְהָא עַל יִשְׂרָאֵל וּצְוִן שְׁהַצִּינָה פּוֹרַסַת כַּסְפִּיָה עַל יִשְׂרָאֵל, לְשׁוּמַרַם
 מִן הַמוּזִיקִים, אֶתְמַר נֹאמַר זֶה־הוּא יִקְחָהּוּ יִשְׂאָהוּ עַל אַבְרָתוֹ שְׁהַנְּשֵׁר שְׁהוּא

כִּמְהָ דְאוֹקְמוּהוּ (שמות יט ד) וְאִשָּׂא אֶתְכֶם עַל פְּנֵי נְשָׂרִים וְגוֹמֵר, וּבְגִין דָּא קוּם קָרָא אֶל אֱלֹהֵי"ךְ דְּאִיהִי שְׂכִינְתָּא עֲלָאָה, דְּאִיהִי תִּיּוּבְתָא דִּילָךְ, וְתוּב בְּהָ לְמֵאֲרָךְ דְּאִיהִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אֶסְתַּבֵּל דְּשִׁפְחָה בִּישָׂא שְׁלֵטָא עֲלֵךְ דְּאִיהִי טְפָה סְרוּחָה, וְעֲלָה אֲתָמֵר (אויב א ז) וַיֹּאמֶר יְהו"ה אֶל הַשָּׁטָן מֵאִין תְּבֵא, דְּכָל חוּבִין אֵינּוּן מֵאֲבָרִין דְּטְפָה סְרוּחָה, דְּבְגִינָה אֲתָמֵר לְגַבֵּי חַיִּיבֵיא מֵאִין בָּאתָ מִטְפָּה סְרוּחָה.

וַיַּחְתְּרוּ הָאֲנָשִׁים לְהָשִׁיב אֶל הַיַּבְשָׁה (יונה א יג) בְּתִיּוּבְתָא, וְלֹא יָכוּלוּ פִי הַיָּם, דְּאִיהִי גֹזֶרֶת דִּינָא, הוּלָךְ וְסוּעֵר עֲלֵיהֶם.

מתוק מדבש

הַצִּינָה נוֹטֶלֶת אֶת נִשְׁמוֹת צַנִי יִשְׂרָאֵל עַל כַּנְפֵיהָ וּמַעֲלָה אוֹתָם אֶל ז"א, כְּמֵה דְאוֹקְמוּהוּ כְּמוֹ שִׁפִּירוֹ שׁו"ל, שׁוֹה הַפְּסוֹק מוֹרָה עַל מַה שְׂכֵמוֹ וְאִשָּׂא אֶתְכֶם עַל פְּנֵי נְשָׂרִים וּפִירוֹשׁוֹ שֶׁהַצִּינָה הַעֲלֵתָה אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֶל ז"א, וּבְגִין דָּא וּצְשִׁיל זֶה אוֹמֵר מִלֵּאךְ מַט"ט אֶל הַשְּׂכִינָה צְשִׁיל נִשְׁמוֹת צַנִי יִשְׂרָאֵל, קוּם קָרָא אֶל אֱלֹהֵי"ךְ וּמִפְּרַשׁ דְּאִיהִי שְׂכִינְתָּא עֲלָאָה שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה הַעֲלִינָה שֶׁהִיא הַצִּינָה הַנִּקְרָאת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי תִּיּוּבְתָא דִּילָךְ שֶׁהִיא הַתְּשׁוּבָה שְׁלָךְ, כִּי הַצִּינָה הִיא צְחִינַת תְּשׁוּבָה, וְתוּב בְּהָ לְמֵאֲרָךְ דְּאִיהִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְתְשׁוּבָה צְחִינַת לְקוּךְ שֶׁהוּא הַקְּצָה, וְהֵינּוּ ז"א, וְרַחֵם לוֹמֵר עַל יְדֵי תְשׁוּבָת צַנִי יִשְׂרָאֵל תַּחֲזוֹר הַשְּׂכִינָה לְהַתִּיחַד עִם ז"א.

וְאִמֵּר עוֹד מִלֵּאךְ מַט"ט לְהַשְׂכִּינָה אֶסְתַּבֵּל דְּשִׁפְחָה בִּישָׂא תַסְתַּכְלִי שֶׁהַשְּׂפַחָה הַרְעָה שֶׁהִיא אֶתֶּת הַס"מ, שְׁשִׁטָּא עֲלָךְ הִיא רוּחָה לְשִׁלוֹט עֲלֵיךְ וְלֶאֱחֹזוּ בְךָ, דְּאִיהִי טְפָה סְרוּחָה כִּי הִיא טְפָה סְרוּחָה, כִּי הַשְּׂפַחָה הַרְעָה יֵשׁ לָהּ רִיחַ רַע וְהִיא מִסְרַחֶת תַּמִּיד, וְעֲלָה אֲתָמֵר וְעֲלִיהָ נֹאמֵר וַיֹּאמֶר יְהו"ה אֶל הַשָּׁטָן מֵאִין תְּבֵא אֵיךְ תִּלְמַד חוּב וּקְטָרוֹג עַל צַנִי יִשְׂרָאֵל, רַחֵם נָא דְבָרָךְ חוּבִין אֵינּוּן מֵאֲבָרִין דְּטְפָה סְרוּחָה שְׂכֵל הַעוֹנוֹת הַסּ מִן הָאֲצִרִים שֶׁל טְפָה סְרוּחָה, דְּהֵינּוּ מֵאֲצִרֵי הַשְּׂפַחָה הַטְּמָאָה, דְּבְגִינָה אֲתָמֵר לְגַבֵּי חַיִּיבֵיא שְׂשִׁינָה נֹאמֵר אֶל הַרְשָׁעִים, (צַמֵּס אֲצוֹת פ"ג מ"א) מֵאִין בָּאתָ לְהוֹיֹת רַשָּׁע, וּמִשִּׁיב בְּמִטְפָּה סְרוּחָה עַל יְדֵי הַתְּגַזְרוֹת הַשְּׂפַחָה הַטְּמָאָה.

וְאִמֵּר עוֹד כִּי מַה שְׂכֵמוֹ וַיַּחְתְּרוּ הָאֲנָשִׁים לְהָשִׁיב אֶל הַיַּבְשָׁה דְּהֵינּוּ בְּתִיּוּבְתָא פִי צְחִינַת תְּשׁוּבָה, וְרַחֵם לוֹמֵר שִׁיגְעוּ וְהַשְׁתַּלְּחוּ צַנִי יִשְׂרָאֵל צְחִינַת תְּשׁוּבָתָם לְהַחֲזִיר אֶת הַשְּׂכִינָה אֶל צְחִינַת "יְצֵה", שְׂנִקְרָאת כֵּן כְּשֶׁמִּתְצַטְטִים מִמֶּנָּה מִיַּם הַיּוֹדוּנִים, אֲצֵל יָרָא וְבֹדֵד וּמִפְּרַשׁ הַטַּעַם, בִּי הַיָּם, דְּאִיהִי גֹזֶרֶת דִּינָא שֶׁהוּא גֹזֶרֶת הַדִּין מִן הַגְּזוּרָה דְּז"א, הוּלָךְ וְסוּעֵר עֲלֵיהֶם צַחֵם גְּדוֹל, וְלִכְּן רַק צְחִינַת עֲלָאָה שְׂשׁוּרְשָׁה מֵהַצִּינָה יִכּוּלִים לְצַטֵּל אֶת גֹּזֶרֶת הַדִּין מִיִּשְׂרָאֵל, וְעַל יְדֵי זֶה יְצַטְלוּ אֶת אֲחִיזוֹת הַחֲלִינּוּם מִן הַשְּׂכִינָה. (זְכָרוּן מִנְחָם וּמִפְּרַשִּׁים)

בַּהֲהוּא זְמַנָּא (שם ב א) וַיִּמַן יְהו"ה דְּג גְדוּל לְבַלּוּעַ אֶת יוֹנָה, דָּא גְלוּתָא קְדַמָּא, דְּאִתְמַר בֵּיה (שם א ה) וַיּוֹנָה יָרַד אֶל יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה, וְדָא הוּא (בראשית מו ד) אֲנָכִי אֲרַד עִמָּךְ מִצְרַיִמָה, כְּמָה דְּאֻקְמוּהוּ בְּכָל אֶתְר דְּגָלוּ יִשְׂרָאֵל שְׂכִינְתָא עִמְהוֹן, קְלָקְלוּ יִשְׂרָאֵל עוֹבְדֵיהוֹן, בֵּיה זְמַנָּא אִתְמַר בְּהוֹן (שמות א ח) וַיִּקַּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם, וְדָא פְרַעֲה, עֲלֵיה אִתְמַר וַיִּמַן יְהו"ה דְּג גְדוּל לְבַלּוּעַ אֶת יוֹנָה, דְּבַעַא לְבַטְלָא יִשְׂרָאֵל מִעֲלָמָא, הָדָא הוּא דְכְתִיב (שם פסוק כב) כָּל הַבֶּן הַיְלֹוד הַיְאֹרָה תִשְׁלִיכוּהוּ.

לְקַבְּלֵיה וַיִּמַן יְהו"ה דְּג גְדוּל לְבַלּוּעַ אֶת יוֹנָה, לְקַטְלֵיה, לְבַלּוּעַ יוֹנָה לֹא כְתִיב, אֲלָא לְבַלּוּעַ אֶת יוֹנָה, אֶת אֶתָּא לְרַבּוּת רַעֲיָא מְהִימְנָא דְעֵתִיד לְאַתִּיחָבָא אוֹרִייתָא עַל יְדֵיה, דְּאִיהִי מְאֹלָף וְעַד תִּי"ו,

מתוק מדבש

בְּהוּא זְמַנָּא צְלוּתוֹ הַזְמַן שְׁנַגְרוּה גִזְרַת הַגְלוּת מַגְזוּרָה דְּז"א, אִז נֹאמַר וַיִּמַן יְהו"ה דְּג גְדוּל לְבַלּוּעַ אֶת יוֹנָה וּמִפְרַשׁ דָּא גְלוּתָא בְּדַמָּאָה זֶה רוּמּוֹ עַל גְלוּת הַרְאָשׁוֹן הֵינּוּ גְלוּת מַנְרִים, דְּאִתְמַר בֵּיה שְׁנֹאמַר צוּ וַיּוֹנָה יָרַד הֵינּוּ הַשְּׂכִינָה שִׁרְדָה עַס יִשְׂרָאֵל בְּגְלוּת, אִל יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה פִי צִין קְלִיפַת מַנְרִים, וְדָא הוּא וְהוּ מַה שְׂכַתּוּב אֲנָכִי אֲרַד עִמָּךְ מִצְרַיִמָה כִּי אֲנָכִי הִיא סוּד הַשְּׂכִינָה, כְּמָה דְּאֻקְמוּהוּ כְּמוֹ שְׁפִירְשׁוּ חו"ל (נמס' מגילה דף כט ע"א) בְּבֹלָ אֶתְר דְּגָלוּ יִשְׂרָאֵל שְׂכִינְתָא עִמְהוֹן צְכַל מַקּוּם שְׁגָלוּ יִשְׂרָאֵל הַשְּׂכִינָה גְלוּתָה עִמְהֶם, כְּדִי לְשַׁמּוֹר אוֹתָם שְׁלֹא יִטְמְעוּ צִין הַגּוֹיִם, וְשֶׁם בְּמַנְרִים קְדָקְדָו יִשְׂרָאֵל עוֹבְדֵיהוֹן קְלָקְלוּ יִשְׂרָאֵל אֶת מַעֲשֵׂיהֶם שְׁעַזְדוּ עַזְדוּה זֶרָה, בֵּיה זְמַנָּא אִתְמַר בְּהוֹן צְלוּתוֹ הַזְמַן נֹאמַר צֶהֱם וַיִּקַּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם וְהוּ אִתְמַלּוּ הַגְזוּרַת הַקְּשׁוּת, וְדָא פְרַעֲה וְהוּ פְרַעֲה שְׁנַקְרָא מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל שְׁנַתְחַדְשׁוּ גְרוּתֵיהוּ, עֲלֵיה אִתְמַר עֲלוּ נֹאמַר וַיִּמַן יְהו"ה דְּג גְדוּל לְבַלּוּעַ אֶת יוֹנָה וּמִפְרַשׁ דְּבַעַא לְבַטְלָא יִשְׂרָאֵל מִעֲלָמָא כִּי רַחַם לְצַטַּל אֶת יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם, הָדָא הוּא דְכְתִיב וְהוּ שְׂכַתּוּב כָּל הַבֶּן הַיְלֹוד הַיְאֹרָה תִשְׁלִיכוּהוּ וְשֶׁם לֹא יִהְיוּ זְכָרִים יִתְצַטְלוּ עַס יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם ח"ו.

וְאִמַר עוּד לְקַבְּלֵיה כְּנַגַד גְלוּת מַנְרִים נְרַמּוּ וַיִּמַן יְהו"ה דְּג גְדוּל לְבַלּוּעַ אֶת יוֹנָה שְׁהֶם צְנִי יִשְׂרָאֵל, דֵּהֵינּוּ לְקַבְּלֵיה לְהַרוּג אוֹתָם, וּמִפְרַשׁ לְבַלּוּעַ יוֹנָה לֹא כְתִיב, אִלָּא לְבַלּוּעַ "אֶת" יוֹנָה, וּמִלַת אֶת אֶתָּא לְרַבּוּת רַעֲיָא כְּהִימְנָא מִלַת "אֶת" צֶהֱה לְרַבּוּת אֶת מַשֶּׁה רַעֲיָא מְהִימְנָא, שְׁגַם עֲלוּ נַגּוֹר לְהַשְׁלִיכוּ צִאֹר, וְהֵינּוּ מִלַת "אֶת" דְּעֵתִיד לְאַתִּיחָבָא אוֹרִייתָא עַל יְדֵיה דְּאִיהִי מְאֹלָף וְעַד ת' שְׁעַמִּידָה לְהַנְטֵן הַסּוּרָה עַל יְדוּ

כָּל אֲלֵינ גִּלְגוּלֵינ עַל יְדִידָה הָווּ, וְדָא אִיהוּ דָּג גְּדוֹל, דְּאִתְמַר בֵּיה (עֵינ יחוקאל כט א) הַתַּנִּין הַגְּדוֹל, אִיהוּ דָּג מְצָרִים, וּבֵת זוּגִיָּה דָּגָה, (יונה ב ב) וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל יְהוָה אֱלֹהֵיוּ מִמַּעַי הַדָּגָה, מֵאֵן מַעַי הַדָּגָה, אֲלֵינ מְצָרָאֵי.

וְעוֹד וַיִּמָּן יְהוָה דָּג גְּדוֹל, דָּא סמא"ל, דָּגָה דָּא נח"ש לילי"ת בת זוּגִיָּה מִהֶהוּא רַב הַחוּבְל, טְחוּל, דְּאִיהוּ עָרְב רַב דְּאִתְמַר בֵּיה (שמות יב לח) וְגַם עָרְב רַב וְגוֹמֵר, וְטְחוּל אִיהוּ (קהלת ז ו) שְׂחוֹק הַפְּסִיל, עֲלִיָּה אִתְמַר (עֵינ שם פסוק ט) כִּי הַפֶּעַס בְּחִיק פְּסִילִים יְנוּחַ. לְבָלוּעַ אֶת יוֹנָה, דָּא נַפְשָׁא. מִסְטָרָא דִּילִיָּה (שמות ו ט) וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה מִקְצָר

מתוק מדבש

שהיא מא' ועד ת', ולכן נרמז משה במלת א"ת, כָּל אֲלֵינ גִּלְגוּלֵינ עַל יְדִידָה הָווּ כֵּל אֵלו גִּלְגוּלֵי הַגּוֹרֹת שֶׁל גֹּרֶת "הַצֵּה נַחֲמָה לֹ" הֵיוּ צִשְׁצִלוּ, כִּמוּ שֶׁפָּרַשׁ "נַחֲמָכֶם לְמוֹשֵׁעַן שֶׁל יִשְׂרָאֵל", וְדָא אִיהוּ דָּג גְּדוֹל וּפְרַעַה הוּא דַּג גְּדוֹל, דְּאִתְמַר בֵּיה שֶׁנֶּאֱמַר צו (לפנינו צפסוק) "הֲנִי עֹלֶיךָ פְרַעַה מֶלֶךְ מִנְרִים" הַתַּנִּים הַגְּדוֹלִים שֶׁהוּא דַּג גְּדוֹל, אִיהוּ דָּג הוּא סוּד הַזִּכָּר שֶׁל הַקְּלִיפָה הַנִּקְרָא דַּג, (ה"ג הגר"א) וְיִצְחָק בֵּית זוּגִיָּה דָּגָה וּמִנְרִים שֶׁהֵם כִּלְלוֹת הַמִּנְרִים הֵם צַחֲנַת צַח וּזְגוּ, שֶׁהֵם סוּד הַנוֹקְצָא דְקִלְיָפָה, וְאִזוּ נֶאֱמַר וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל יְהוָה אֱלֹהֵיוּ מִמַּעַי הַדָּגָה שֶׁעָקוּ צַח יִשְׂרָאֵל אֵל ה' אֱלֹהֵיהֶם מִמְּוֹקֵי הַגְּלוּת, וּמִפְּרַשׁ מֵאֵן מַעַי הַדָּגָה מִי הוּא מַעַי הַדָּגָה, וְאוֹמֵר אֲלֵינ מְצָרָאֵי אֵלו הֵם הַמִּנְרִים שֶׁהֵם סוּד הַנוֹקְצָא דְקִלְיָפָה, שֶׁהֵיוּ מִשְׁתַּעֲבָדִים צַח צַעֲזוּדָה קָשָׁה, וְהַשְׁלִיכוּ אֶת יַלְדֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹךְ הַיָּאֹר. וְלִכֵּן עָקוּ יִשְׂרָאֵל אֵל ה' מִמְּוֹקֵי שַׁעֲזוּד מִנְרִים, כִּי הַנוֹקְצָא דְקִלְיָפָה כַּחַס יוֹתֵר גְּדוֹל מִכַּח הַזִּכָּר, וְלִכֵּן נֶאֱמַר שֶׁעָקוּ מִמַּעַי הַדָּגָה שֶׁהֵם הַנוֹקְצָא דְקִלְיָפָה. (זכרון מִנְחַס וְצֹאֵר לְחַי רֹאֵי וּמִפְּרַשִׁים)

וְעוֹד יֵשׁ לְרִמּוֹ צַח שְׂכֵמוֹ וַיִּמָּן יְהוָה דָּג גְּדוֹל, דָּא סמא"ל שֶׁהוּא הו"א דְקִלְיָפָה, דָּגָה דָּא נח"ש לילי"ת בת זוּגִיָּה מִהֶהוּא רַב הַחוּבְל דַּגָּה הוּא הַנַּחֲשׁ שֶׁהוּא צַח וּזְגוּ שֶׁל רַב הַחוּבְל שֶׁהוּא הַס"מ, (ה"ג הגר"א) דְּאִיהוּ עָרְב רַב שֶׁנַּחֲשׁ הוּא שׁוֹרֵשׁ שֶׁל הַעֲרַב רַב, דְּאִתְמַר בֵּיה שֶׁנֶּאֱמַר צו וְגַם עָרְב רַב עֲלֵה אִתֶּם וְהֵם עָשׂוּ אֶת הַעֲגֹל וּגְרַמּוּ אֶת הַגְּלוּת וְכֵל הַנְּרוֹת לְיִשְׂרָאֵל, וְיִצְחָק שֶׁהֵם צַחֲנַת לֹאָה דְקִלְיָפָה, אִיהוּ שְׂחוֹק הַפְּסִילִים כִּי מִשֶׁם צַח הַלִּינְנוֹת, כִּמְאִמֵּר חז"ל (בַּמִּס' צַחֲנוֹת דף סא רע"ב) טְחוּל שׁוֹמֵק, עֲלִיָּה אִתְמַר עַל הַטְּחוּל נֶאֱמַר (לפנינו צפסוק) כִּי בַּעֲם בְּחִיק בְּסִילִים יְנוּחַ פִּירוּשׁוֹ, כִּי הַכֹּזֵב שֶׁהוּא הַס"מ כּוֹעֵם, וְהוּא מִתְחַצֵּר וְנַח צַחֲנַת צַח וּזְגוּ הַטְּחוּל שֶׁהוּא שְׁחוֹק הַכְּסִיל. וְמֵה שְׂכֵמוֹ דְּבָרְיוֹעַ אֶת יוֹנָה, דָּא נַפְשָׁא וְזוּ הַנַּפֵּשׁ, צַחֲנַת הַמַּלְכוּת, שֶׁהַטְּחוּל שֶׁהֵם מַלְכוּת דְקִלְיָפָה רוֹחֵה לְצַלְעָה. מִסְטָרָא דִּילִיָּה מִזֵּד הַטְּחוּל כְּמוֹ וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה מִקְצָר רֹחַם שֶׁלֹּא הֵימָּה

רוח, וּמַעְבוּדָה קָשָׁה מִסְטָרָא דְכָבֵד, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (שם ז יד) פְּבַד לֵב
 פְּרַעָה, (שם ה ט) תְּכַבֵּד הָעֲבוּדָה, מִסְטָרָא דְמָרָה (שם א יד) וַיִּמְרְרוּ אֶת
 חַיֵּיהֶם.

דָּג גָּדוֹל אִיהוּ עֶרְב רַב, דְּאִינוּן רַב הַחוּבְל, מֵאֵן חוּבְל, אֶלָּא רַב
 מְפֵל מְלֶאכִי חַפְלָה, אִיהוּ חוּבְל, וְאִיהִי חַפְלָה. עֶרְב רַב בְּנִין
 דְּלִילִי"ת חַיִּיבָא, דְּבַהוּן חָאבוּ יִשְׂרָאֵל וַחֲבִילוּ יָת בְּשַׁרְיֵיהוּ בְּאֵת בְּרִית,
 אִינוּן רַב עֲלֵייהוּ בְּגִלוּתָא, וְאִינוּן דְּגָה לְיִשְׂרָאֵל, וּבְגִין דָּא אָמְרוּ (במדבר
 י"א ה) זָכְרָנוּ אֶת הַדְּגָה וְגוֹמֵר.

וּבְזַמְנָא דְנַפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם קָטִיל מַנְיֵיהוּ סְגִיאיִן, וּבְגִלוּתָא בְּתַרְאָה

מתוק מדבש

להם התעוררות הרוח דקדושה לשמוע אל משה, וּמַעְבוּדָה קָשָׁה היינו מִסְטָרָא דְכָבֵד
 מֵאֵד הַכַּזָּד שֶׁהוּא הַס"מ המשעבד צנני ישראל צעזעה קשה, דְּאִתְמַר בֵּיהּ שְׁנֵאמַר צו
 פְּבַד לֵב פְּרַעָה, ועוד כתיב תְּכַבֵּד הָעֲבוּדָה שכל זה הוא לשון כזד, ואמר כי מִסְטָרָא
 דְּמָרָה מֵאֵד המרה שהיא הצנינה דקליפה, כְּמוֹ וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם צעזעה קשה, ורצה
 לומר כי הצנינה היא צחינת חיים צקדושה, וצסטרא אחרת מתהפך למרירות. (זכרון מנחם
 ובאר למי רואי)

ומפרש עוד דָּג גָּדוֹל אִיהוּ עֶרְב רַב דג גדול רומז על הערב רב, דְּאִינוּן רַב הַחוּבְל
 שהם תחת ממשלתו של הס"מ הנקרא רב החובל, כי מֵאֵן חוּבְל מי נקרא חובל,
 אֶלָּא רַב מְפֵל מְלֶאכִי חַפְלָה אלא מי שהוא הגדול והראש מכל מלאכים המהצלים
 ומשחיתים, והוא הס"מ, ועוד אִיהוּ חוּבְל הַס"מ נקרא חובל, וְאִיהִי חַפְלָה וצת זוג
 נקראת חבלה. עֶרְב רַב בְּנִין דְּלִילִי"ת חַיִּיבָא ערב רב המהצנים על ישראל הם הצנים
 של לילי"ת המרשעת, דְּבַהוּן חָאבוּ יִשְׂרָאֵל שעל ידם חטאו ישראל צעגל, וַחֲבִילוּ יָת
 בְּשַׁרְיֵיהוּ בְּאֵת בְּרִית וצבלו והשחיתו את צערם צאות צרית, כְּמוֹ שְׂכֻמוֹ (צמדצ י"א י)
 וישמע משה את העם צוכה למשפחותיו, ואמרו חז"ל (צספרי) על עסקי משפחות, דהיינו
 על עריות שנאסרו להם, וזה היה על ידי האספסוף שבקצרו שהם הערב רב, אִינוּן רַב
 עֲלֵייהוּ בְּגִלוּתָא והערב רב נעשו ראשים על ישראל צגלות מחמת ששמעו להם, וְאִינוּן
 דְּגָה לְיִשְׂרָאֵל והם מציאים דאגות לישראל צצער שמצירים להם, וּבְגִין דָּא אָמְרוּ וצציל
 זה אמרו ישראל זְכָרָנוּ אֶת הַדְּגָה שהוא לשון דאגה. (זכרון מנחם ומפרשים)

וּבְזַמְנָא דְנַפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וצומן שישראל ילאו ממצרים, וציררו והעלו משם את
 כל הנלווין הקדושים שנפלו צקליפת נוגה, קְטוֹיִם מַנְיֵיהוּ סְגִיאיִן אז הרג הקצ"ה
 מהם הרצה צשלשת ימי אפלה, שאז מתו הרשעים שהם היו הסוגים, וּבְגִלוּתָא בְּתַרְאָה

עֲתִיד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְקַטְלָא לֹוֹן, וְדָא אֵיהּוּ (שמות ז יח) וְהַדְגָּה אֲשֶׁר
בִּיאֹר מֵתָה.

וַיִּבְאֵשׁ הַיָּאֹר דָּא אֹרִייתָא, דְּאֶתְמַר בָּהּ (משלי ו כג) וְתוֹרָה אֹר, סְרַחַת
לְגַבְיִיהּוּ, וְאֶתְמַר בִּישְׂרָאֵל (שמות א כב) כֹּל הַבֵּן הַיְלֹוֹד הַיְאֹרָה
תִּשְׁלִיכוּהוּ, אֹר אֵיהּוּ ר"ז, הַיְאֹרָה בַּת זִוְגִיָּה דְּהַהוּא אֹר, דְּאֶתְמַר בָּהּ
(שם י כג) וּלְכֹל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אֹר בְּמוֹשְׁבוֹתָם.

כְּגֹוֹנָא דָּא בְּגֵלוֹתָא בְּתַרְאָה, הַזֹּהֵר בֵּיהּ הָהּ ר"ז, דְּאֵיהּוּ אֹר דְּפוּרְקָנָא
בְּתַרְיִיתָא, לְקַיִים (מיכה ו טו) פִּימִי צֵאתָךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאֵנוּ נִפְלְאוֹת,

מתוק מדבש

עֲתִיד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְקַטְלָא לֹוֹן וְכֵן עֲגֻלוֹת הַאֲחֵרוֹן לִפְנֵי צִיחַת הַמְּשִׁיחַ עִמִּיד
הַקְּצִיָּה לַהֲרוּג אֵת כֹּל הַרְשָׁעִים שֶׁהֵם הָעֵרֵב רַב, כִּי אִזּוּ חֲגִמֵר לַהֲעֲזֵר כֹּל הַקְּדוֹשָׁה מִמֶּנּוּ
הַקְּלִיפּוֹת, וְהֵרַע יִשְׂרָאֵל מִתְּצֹד בְּלַע הַמּוֹת לְנַפְשׁוֹ, וְדָא אֵיהּוּ וְהוּא שְׁכִמּוֹ וְהַדְּגָה אֲשֶׁר
בִּיאֹר מֵתָה כִּי אֵימֵן שֶׁל הָעֵרֵב רַב שֶׁהֵיחַ לִילִי"ת הַמְּרַשַׁעַת נִקְרָאת דָּגָה, וְצֵל לְרַמּוֹ כִּי
גַם הֵיא מֵתָה וְנִחְצְלָה.

וּמַה שְׁכִמּוֹ וַיִּבְאֵשׁ הַיָּאֹר מִפְּרַשׁ דָּא אֹרִייתָא הֵינּוּ הַתּוֹרָה הַנִּקְרָאת יָאֹר מִלְשׁוֹן אֹר
דְּאֶתְמַר בָּהּ שְׁנֵאמַר צֵה וְתוֹרָה אֹר, וְרַחֵם לֹוֹמֵר כִּי הַתּוֹרָה סְרַחַת לְגַבְיִיהּוּ
הֵיחָה מִצּוּחַ עֵינֵי הָעֵרֵב רַב, כַּמֵּאמַר חו"ל (צִסְוֹף מִסְכַּת סוּטָה) צַעֲקֻתָא דְּמִשְׁיחָא חֲכַמַּת
סוּפְרִים חֲסַרְתָּ, וְאֶתְמַר בִּישְׂרָאֵל אֲנִל צִיִּשְׂרָאֵל נֵאמַר בָּהּ הַבֵּן הַיְלֹוֹד הַיְאֹרָה תִּשְׁלִיכוּהוּ
פִּירוּשׁוֹ שִׁמְשִׁיכוּ אֵת כֹּל צֵן הַיְלֹוֹד לְאֹר הַתּוֹרָה הַנִּגְלוֹת וְהַנְּסַתְרוֹת שֶׁהֵם סוּד זו"ן, וּמִפְּרַשׁ
כִּי אֹר אֵיהּוּ ר"ז "אֹר" שֶׁהוּא סוּד ז"א מִסְפְּרוֹ ר"ז שֶׁהוּא שׁוֹרֵשׁ סוּדוֹת הַתּוֹרָה, וּמַה
שְׁכִמּוֹ הַיְאֹרָה הֵינּוּ בַּת זִוְגִיָּה דְּהַהוּא אֹר צַת זֹוּגוֹ שֶׁל זֶה הָאֹר שֶׁהֵיא הַמַּלְכוּת
הַנִּקְרָאת "אֹרְהָ", שֶׁצֵּה שׁוֹרֵשׁ גִּלּוֹת הַתּוֹרָה דְּאֶתְמַר בָּהּ שְׁנֵאמַר צֵה וְיִצְבֵּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
הֵיחָה אֹר בְּמוֹשְׁבוֹתָם פִּי שֶׁהָאֹר שֶׁל ז"א הֵאִיר צִמְלָכוֹת שֶׁהֵיא מוֹשְׁבוֹתָם שֶׁל צִנֵּי יִשְׂרָאֵל.
(זכרון מִנְחָס וּמִפְּרַשִׁים)

כְּגֹוֹנָא דָּא בְּגֵלוֹתָא בְּתַרְאָה כְּעִין זֶה צִסְוֹף גִּלּוֹת הַאֲחֵרוֹן יִתְגַּלֵּה הָאֹר שֶׁל רִזֵּי הַתּוֹרָה,
וּמִפְּרַשׁ כִּי הַזֹּהֵר בֵּיהּ הַנְּ"ה ר"ז צִמְלַת הַזֹּהֵר מִמְּנָח אֹתוֹת הַזֹּהֵר ר"ז, פִּי
שְׁצִסְוֹף הַגִּלּוֹת יִתְגַּלוּ רִזֵּי הַתּוֹרָה, וְר"ז הוּא כַּמְּסַפֵּר אֹרִי דְּאֵיהּוּ אֹר דְּפוּרְקָנָא בְּתַרְיִיתָא
כִּי הַזֹּהֵר הוּא הָאֹר שֶׁעַל יְדוֹ תְּהִיָּה הַגִּלּוֹלָה הַאֲחֵרוֹנָה לְקַיִים מִהַ שְׁכִמּוֹ בִּימֵי צֵאתָךְ
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאֵנוּ "נִפְלְאוֹת" שֶׁהֵם סוּדוֹת הַתּוֹרָה הַמְּכֻסִּים עִתָּה גִּלּוֹת, כִּמוֹ שְׁכִמּוֹ
(מְהִלֵּים קִיט יח) גַּל עֵינֵי וְאֲצִיטָה "נִפְלְאוֹת" מִתּוֹרָתְךָ, וְאִזּוּ צִסְוֹף הַגִּלּוֹת יִזְכוּ יִשְׂרָאֵל לַהֲשִׁיג

וְדָא אֵיהוּ כָּל הַבֵּן הַיְלוּד הַיְאוּרָה תְּשְׁלִיכוּהוּ, וְכָל הַבַּת תְּחִיּוֹן, אֵלִין
דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוּרֵייתָא דְּכַעַל פֶּה.

דְּבַר אַחַר (יונה ב א) וַיִּמַן יְהוָה דְּג גְּדוּל לְבַלּוּעַ אֶת יוֹנָה, דָּא עֲנִיּוּתָא,
דְּאֵיהוּ עֲצָב, וְנוֹקְבָא דִּילִיה עֲצָבוֹן, דְּכוּרָא דְּג נּוֹקְבָא דְּגָה, דָּא הוּא
(שם פסוק ב) וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל יְהוָה אֱלֹהֵיָו מִמְעַי הִדְּגָה, מִכַּפְּנָא דְּעִנְיּוּתָא
דְּמַטֵּי לְמַעוּי דִּישְׂרָאֵל, בְּהֵהוּא זְמַנָּא (שם פסוק יא) וַיֹּאמֶר יְהוָה לְדָג וַיִּקָּא
אֶת יוֹנָה וְגוֹמֵר, בְּדוּחְקָא דְּדָאָה דְּלֵהוֹן דְּדוּאָגִין מִן עֲנִיּוּתָא, מְדוּחְקָא
יִפְקוֹן מִן גְּלוּתָא, הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב (ש"ב כב כח) וְאֵת עַם עֲנִי תוֹשִׁיעַ. דָּא
נְבוּאָה דִּיוֹנָה דִּנְתַנְבָּא דִּיִּפְקוֹן יִשְׂרָאֵל מִן גְּלוּתָא בְּדָאָה דְּעִנְיּוּתָא.

מתוק מדבש

אח סודות המורה, ועל ידי זה יגאלו, וְדָא אֵיהוּ וזהו שרומז מה שכתוב בַּלְּבָן הַיְלוּד
הַיְאוּרָה תְּשְׁלִיכוּהוּ שכל מי שהוא צנחנית בן עוסקים צפנימיות אור המורה, וְכָל
הַבַּת תְּחִיּוֹן וגם מי שאינו צנחנית בן, היינו מפני שאינו שיכול לחפש צגנוי אציו המלך
צסודות המורה, לכן הוא נקרא צת, והיינו אֵלִין דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוּרֵייתָא דְּכַעַל פֶּה
אלו הם העוסקים רק צתורה שצעל פה, והיא חיותם. (זכרון מנחם וכסא מלך)
כאן מפרש הזר מלת דג כמו דאג, שהוא ענין של דאגה, וזה שאמר דְּבַר אַחַר פִּירוּשׁ
אחר על מה שכתוב וַיִּמַן יְהוָה דְּג גְּדוּל שסוף הגלות יצא הקצרה דאגה גדולה,
דְּכַעַל פֶּה אֵת יוֹנָה שהם בני ישראל, ואמר דָּא עֲנִיּוּתָא זה הוא עניות שמציא לידי דאגה
ועצבות, לכן אמר דְּאֵיהוּ עֲצָב הס"מ נקרא ענב, וְנוֹקְבָא דִּילִיה עֲצָבוֹן והנקצה שלו
דהיינו צת זוגו נקראת ענבון, והם הזו"ן דקליפה המציאים דאגות ועצבות לישראל על
ידי העניות רח"ל, ועוד דְּכוּרָא דְּג הזכר שהוא הס"מ נקרא דג, נּוֹקְבָא דְּגָה והנקצה
שלו נקראת דגה, כי היא יותר קשה מהזכר, דָּא הוּא זהו מה שכתוב וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה
אֶל יְהוָה אֱלֹהֵיָו מִמְעַי הִדְּגָה דהיינו מִכַּפְּנָא דְּעִנְיּוּתָא מחמת הרעב של עניות,
והיינו רעב של צורת רח"ל, דְּמַטֵּי לְמַעוּי דִּישְׂרָאֵל שהגיע למעיהם של ישראל, כי
הילדים שואלים לחם ואין, בְּהֵהוּא זְמַנָּא צאטו הזמן כשיגיעו ישראל לזמן כזה, אז
וַיֹּאמֶר יְהוָה לְדָג וַיִּקָּא אֶת יוֹנָה רצה לומר שאז יאלו ישראל מן הגלות, כי בְּדוּחְקָא
דְּדָאָה דְּלֵהוֹן דְּדוּאָגִין מִן עֲנִיּוּתָא דדומק דדאגות של ישראל שדואגים מחמת גודל
העניות, מְדוּחְקָא יִפְקוֹן מִן גְּלוּתָא מכח דומק זה יושלם ותמלאה הסאה של צרות
ישראל, ואז מיד יאלו מן הגלות, הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב וזהו שכתוב וְאֵת עַם עֲנִי תוֹשִׁיעַ
דהיינו כשיהיו צתלית העניות אז תושיע אותם. ומסיק דצריו ואמר דָּא נְבוּאָה דִּיוֹנָה
זו היתה הנצואה של יונה הנביא, דִּנְתַנְבָּא דִּיִּפְקוֹן יִשְׂרָאֵל מִן גְּלוּתָא בְּדָאָה דְּעִנְיּוּתָא
שנתנבא שישראל יאלו מן הגלות צדאגה של עניות, ורצה לומר שכל המעשה של יונה
הנביא וספרו רמזו על הגלות והגאולה. (הגר"א זכרון מנחם)

אור חדש על ציון תאיר

ספר הזוהר הקדוש

את ספר הזוהר, חיבר התנא האלקי רבי שמעון בר-יוחאי, בצירוף תלמידי בני החברייא קדישא, והוא כולל:

א. חלק הנסתר

רזים עליונים שנתגלו להם על-ידי אליהו הנביא זכור לטוב, משה רבינו עליו השלום, נשמות צדיקים שבגן עדן, ואף על-ידי מלאכי מרום. וכפי שנאמר בראש ספר התיקונים (כפי תרגומו וביאורו של ה"מתוק מדבש"):

"כשנתקבצו רבי שמעון והחברייא יחד לחבר החיבור הזה, ניתנה להם רשות מן השמים וניתנה רשות לאליהו הנביא להיות עמהם ולכל הנשמות של שתי הישיבות, בין הנשמות משיבה של מעלה של הקב"ה, ובין הנשמות משיבה של מטה של המלאך מט"ט, לרדת בגלוי בהתלבשות הגוף, להשתתף עם רבי שמעון והחברייא קדישא בגילוי סודות התורה. ולכל המלאכים ניתנה רשות לבוא בהתכסות ובהעלם ובדרך השגה שכלית, [- רצונו לומר, שלא היו נראים בעיני בשר, כי אם בהתלבשות בשכלו של רבי שמעון והחברייא] כדי להשיג על ידם ברזי התורה".

ב. חלק הנגלה

אגדות ומדרשים שנאמרים כמעט על דרך הפשט, וכמו שאר אגדות חז"ל, הגם שכולם עמוקים מאוד וצריכים עיון רב להבינם על נכון, וכל שכן קטעים אלו שבזוה"ק, הנה עם כל זאת יש בהם הרבה דברים השווים ונחוצים לכל נפש שבישראל.

רבי חיים ויטאל, בהקדמתו ל"שערי קדושה" כותב: "כי רוב דברי רשב"י ז"ל בספרי הזוהר והתיקונים... הכל נגלה אליו על-ידי אליהו זכור לטוב ועל-ידי נשמות הצדיקים שבכל דור ודור שנתגלו אליו, אשר זה ענין ספרא ד'רעיא מהימנא', שכולו חידושי תורה שחידש הרשב"י ע"ה עם נשמת משה רבינו ע"ה".

בזוהר הקדוש עצמו מבואר, כי רשב"י ציווה לרבי אבא תלמידו לכתוב את הדרושים והסודות המתגלים על ידו. ואילו בתיקוני-זוהר ובזוהר-חדש נאמר כמה פעמים, כי שם הספר, "זוהר", ניתן לו מן השמים.

"הזוהר הקדוש", הינו ספר רחב המאחד בקרבו לא פחות משמונה-עשר(!) חיבורים קדושים: א) ספר הזוהר (ובכלל זה - זוהר חדש, שהם קטעים שחסרו מן הזוהר, ונתגלו בתקופה מאוחרת יותר) ב) ספר התיקונים (- תיקוני הזוהר; ובכללו - תיקוני זוהר חדש, כנ"ל), שהם שבעים תיקונים - מאמרים - שאמר רבי שמעון בר-יוחאי על התיבה הראשונה שבתורה - "בראשית". ג) מדרש הנעלם. ד) רעיא מהימנא. ה) מתניתין. ו) תוספתא. ז) סתרי תורה. ח) אידרא דמשכנא.

ט) אידרא רבא. י) אידרא זוטא. יא) ספרא דצניעותא. יב) סבא דמשפטים. יג) רזא דרזין. יד) ינוקא. טו) היכלות ומדורין דבראשית. טז) היכלות ומדורין דקדושה דפקודי. יז) היכלות דסטרא אחרא דפקודי. יח) אתון גליפן.

על ה'מתניתין' וה'תוספתא' המובאות בזהר הקדוש, כותב הרב החיד"א ב"שם הגדולים" (ספרים, זהר): "והזהר מביא משניות וברייתות ותוספתות. וכתב הרמ"ק ז"ל, שהיו מימי קדם והיו מדברות בלשון קצר, והרשב"י בדרושו מביא מהם. עכ"ד. ונראה, שהיו משניות וברייתות בסתרי תורה גם כן, ואפשר שהיו מכלל הת"ר סדרי משנה שהיו מקדם קדמתה [ראה: חגיגה י"ד: "חד אמר שש מאות סדרי משנה (- היו בימיהן. רש"י)]."

כפי המובן מדבריו אלו של החיד"א, הרי שהזהר הקדוש על כל החיבורים הקדומים שיש בו, הם קיבוץ והמשך למשניות וברייתות קדומות בסתרי תורה, אשר היו חלק מן התורה שבעל-פה ואבדו בשנות הגלות, ולפי שעה טרם נתגלו. התגלותו של ספר הזהר, לעומת זאת, היתה מובטחת מראש - כפי דברי הרעיא-מהימנא והתיקוני' המוזכרים לקמן - לקראת סוף הגלות וביאת המשיח בב"א.

ספר הזהר מקדם קדמתא היה נחלת יחידים

ההשגחה העליונה המלווה את המפעל הנפלא הלו, של הפיכת הזהר הקדוש לנחלת הכלל דווקא בעידן הנוכחי, באה לידי משנה ביטוי והבלטה על רקע העובדה, כי פירושים רבים שנכתבו במהלך מאות השנים האחרונות על חלקיו השונים של הזהר הקדוש, פירשו את הזהר לפי דרך הרמז והסוד. לעתים, הוסיפו דווקא הפירושים והעמיקו את סודותיו של הזהר הקדוש שבעתיים, כשהם מפרשים גם את הקטעים ה'נגלים' לכאורה, על דרך הרז והסוד הכמוסים.

לצד אלו, נותרו פירושים אחרים לא-מעטים - ביניהם פירושי ענק שנכתבו על-ידי מקובלים בעלי שם וגדולי עולם מפורסמים - כשהם מונחים במשך מאות שנים בכתב-היד המקורי, מבלי שעין הדפוס תשזוף אותם. וישנם אף, שנותרו כך עד עצם היום הזה. בין כך ובין כך, נותרה הבנת דברי הזהר הקדוש נחלתם של יחידי סגולה בלבד, כשמעגל רחב יותר - די מצומצם כשלעצמו - מסתפק ב'אמירת' הזהר גרידא.

בשביל המצב הזה - אשר ללא ספק מכוון היה אף הוא מן השמים, בבחינת (קהלת ג'): "את הכל עשה (- האלקים) יפה בעתו" - מובנת היטב השתוקקותם של גדולי הדורות, להופעת אורו של פירוש השווה לכל נפש, אשר יבאר את דברי הזהר הקדוש וינחיל אותם לכלל ישראל כולו. וכפי שמעיד בנו של הגאון הקדוש, רבי יצחק אייזיק מקומרנא, בספרו "דמשק אליעזר", כי שמע מאביו, שהוא עצמו שמע "מפה קדוש, רבינו יעקב יצחק בן מאטיל (- ה"חווזה" הקדוש) מלובלין, שרצונו הטוב היה, שיהיה איש אחד בעולם, שיפרש דברי הזהר הקדוש על-פי פשוט פשוט, בכל מקום שיכול לפרש על-פי פשוט".

זאתה עם פירוש בדרך פשוט מובן לכל נפש

מכאן, מקבלות הופעתו של ה"מתוק מדבש" ופעולתו האדירה בחשיפת הפשט הפשוטי של הזוהר הקדוש, משנה תוקף וחשיבות. וזאת, בהביא בחשבון, כי קרוב לשני שלישים (!) מן הזוהר מבוארים על-ידו בדרך ה"נגלה" והופכים למובנים ביותר, גם למי שאין להם עסק בנסתרות.

וזאת בשעה שלא מדובר, בשום פנים ואופן, בתרגום מילולי, המותיר את הסתום בסתימותו, כי אם בפירוש אמיתי, ברור ומתקבל, המפרש נאמנה את הטמון מאחורי המשלים והמליצות של הזוהר הקדוש, ומוביל את עם-ישראל לבטח במשעולי הפרדס העילאי, כאשר ישא האומן את היונק על פני האדמה.

לרבים העומדים תמהים ושואלים לפשר הנס המופלא הזה, כיצד עלה בידו של אדם בודד, לחולל את המהפך הגדול של הסרת המנעולים ופתיחת השערים של הזוהר הקדוש, אשר ניצבו נעולים מזה עידן ועידנים, ניתנים דברי ההסבר דלהלן, על דרך פעולתו של הגה"צ המקובל המחבר, בעל **מתוק מדבש** זצוקלה"ה, המסברים את האוזן אך קימעה, תוך כדי חיזוק ההנחה, כי מדובר בפעולה ישירה של ההשגחה העליונה, אשר בחרה בהרב הדגול המחבר זצוקלה"ה כשליח, ליישום המשימה השמיימית המיוחדת במינה.

את פועליו הכבירים, החל הרב המחבר זצוקלה"ה כבר לפני עשרות שנים, עם הופעת ספרו הנודע "אוצר הזוהר", על ארבעת כרכיו הגדולים, המהווה מפתח גדול לפי נושאים על כל תחומי הזוהר הקדוש. ספר זה זכה כבר למהדורות רבות, והביקוש אליו אינו פוסק.

כל זאת, מלבד שורה נכבדה של ספרי מוסר ויראה, אשר יצאו מתחת ידו הרמה והמשמשים מורה דרך ואור לנתיבתם של אלפי בחורים ואברכים האמונים על ברכי התורה, היראה והחסידות הצרופה.

אופן יצירת הפירוש מתוק מדבש

אמנם, את מפעל חייו יש לראות בפירושו הנוכחי על כל חלקי הזוהר, הנקרא בשם "**מתוק מדבש**". את השלב הראשון לפירושו זה, כתב הגה"צ המחבר זצוקלה"ה כהכנה לקראת שיעוריו הקבועים בספר הזוהר, אותם הוא מוסר מזה רבות בשנים בישיבות המקובלים בעיר הקודש ירושלים. לאחר שעובר היה ביסודיות על כמעט כל מפרשי הזוהר הקיימים, הידועים יותר והידועים פחות, ליקט ועשה תמצית מבין כולם את הפירוש הקרוב ביותר לפשט דברי הזוהר, והעלאהו על הכתב. וכאן, יש לציין באופן מיוחד את לשון הלימודים הצחה ואת עט הסופר המהיר של הרב המחבר זצוקלה"ה, לצד גאונותו הנפלאה והסברתו הבהירה.

בשעת מסירת השיעורים, בהם השתתפו ומשתתפים גם תלמידי חכמים מופלגים ומחשובי המקובלים בימינו, הועבר הפירוש המבורר בכור הצריפה של (אבות ו'): "בשימוש חכמים, בדקדוק חברים ובפלפול התלמידים". לאחר השיעור, במקום הצורך, ערך המחבר זצוקלה"ה בטיטת הפירוש את השינויים ו/או

התיקונים הדרושים, כשאינו נמנע, בעת הצורך, מהעבירו שוב בכור הצריפה העומד לרשותו. כך, יכול היה להתקבל אותו פירוש מושלם, אשר מעולם לא היה כמותו, המתאים לכל הרמות והדרגות של לומדי הזוהר, למן המתחילים ועד לגדולי המקובלים.

בשלב הבא, הדפיס המחבר זצוקללה"ה את פירושו "**מתוק מדבש**" כספר בפני עצמו, כשאינו מרהיב בנפשו להדפיסו בצמוד לספר הזוהר הקדוש. אמנם, ההתלהבות האדירה בה קיבל עם ה' את הפירוש החדש, גרר בעקבותיו דרישה גוברת והולכת ולחץ הפצרות עצום, להדפיס את הספר ביחד עם הזוהר. אל הדורשים לעשות כן, הצטרפו גדולי הדור, גאוניים וצדיקים מפורסמים, אשר קבעו נחרצות, כי מדובר בצו השעה וכי אין למנוע מעם ישראל את הטוב השמור לו ביצירה הנוכחית.

הרב המחבר זצוקללה"ה נכנע, והאות ניתן להדפסת המהדורה הראשונה של הזוהר הקדוש בצוותא עם הפירוש. כאן, נכונה למחבר זצוקללה"ה עבודה גדולה ועצומה בפני עצמה, והיא, בחירת הגירסה המוסכמת והמבוררת, המסוקלת והמעוזקת מכל אותם שיבושים ושגיאות לאלפים ולרבבות, שעלו והשתרגו במהלך המהדורות הרבות שידע הזוהר במשך מאות השנים האחרונות. בירור הגירסה וליבונה, הוא חידוש מרנין בפני עצמו, הפותר אחוז גדול מן התמיהות הסתומות אשר עמדו בפני לומדי הזוהר במשך דורות ומנעו את הבנת דבריו הקדושים רבים מן המקומות.

בכך, הרחיב המחבר זצוקללה"ה את לומדי הזוהר הקדוש, עד לאין ערוך ומידה. חוגים נרחבים בעם ישראל, אשר לשעבר לא יכולים היו אפילו להעלות על דעתם את הזכות העילאית להסב ליד ספר הזוהר הקדוש, ולו אף לקרוא בו קריאה בעלמא, זכאים ומסוגלים מעכשיו ללמוד בו שיעורים של ממש, מתוך הבנה מלאה ונרחבה של חלקים גדולים מאוד מתוך ספר קדוש ונורא זה.

זוהר חדש

עתה, הגיע גם תורו של ה"זוהר חדש" ללבוש את מחלצותיו החדשות והמפוארות, בדמותו של הפירוש "**מתוק מדבש**" גם עליו. הזוהר-חדש, מכיל קטעים וכן פרקים שלמים מן הזוהר הקדוש, אשר לא הגיעו לידי מדפיסי הזוהר לראשונה. בדרך כלל, מורגש ואף מצויין חסרונם, בגוף הזוהר הקדוש בעצמו. לפני למעלה מ-400 שנה, לאחר שנאסף חלק ניכר מפרקים אלו והוגהו כדבעי בידי חכמי קבלה מובהקים שבאותו הדור, הודפסו השלמות אלו לראשונה בדפוס סאלוניקי בשנת שני"ז, תחת השם "זוהר חדש".

מני אז ועד היום, לא זכה ה"זוהר חדש" לפירוש אחד שלם, אשר יפרש את כולו דף אחר דף כפי הסדר. עד שקם הגה"צ המחבר זצוקללה"ה דן והשלים את החסר. על פי הכלל של "המתחיל במצווה אומרים לו גמור", המשך המחבר זצוקללה"ה ועבר לפרש גם את הזוהר-חדש, בדיוק באותו האופן בו שפירש את הזוהר עצמו. מלבד הפירוש, גילה המחבר זצוקללה"ה את כוחו העצום גם בסידורו

מחדש של הזוהר חדש, לפי סדר הזוהר הקדוש, באופן שכל ההשלמות מיוחסות אל מקומן הנכון, והכל בעריכה מפוארת ובאותיות מאירות עיניים - ככל המעלות של ה"מתוק מדבש" על הזוהר מתחילתה ועד אחריתה. בסופו של דבר, הופיעו ארבעה כרכים נוספים, אשר הכילו את ה"זוהר חדש" ואת ה"תיקוני זוהר חדש", מבוארים ומפורשים אף הם כראשונים.

עשה שבעים תיקונים

ספר תיקוני הזוהר אשר כשמו כן הוא המיועד לתיקון העולם במלכות שדי, שהם תיקונים שהשכינה הקדושה מתעטרת ברזי תורה כשעוסקים בהם למטה, ומעוררים כח הנשמות והצדיקים עם כח משה רבינו כמו שמובא ברמ"ק, חיברו רבי שמעון בן יוחאי עם החברים רבי אלעזר בנו, רבי אבא, רבי יהודה, רבי חייא, רבי יצחק, רב יוסי, ובהשתתפות אליהו והרבה נשמות מגן עדן, והיה רבי שמעון שומע דברי הנשמות, ורבי אבא תלמידו מעלה אותם בכתב. ובפרט השתתפה בחיבור זה נשמת משה רבינו ע"ה שנקרא מאריה דחיבורא, והחברים היו מלובשים באש עד שרוחניות עליון מתנוצץ עליהם.

החיבור הזה שונה מספר הזוהר בזה שכולו הוא תורת הסוד, וגם לזה השכיל המחבר זקוקלה"ה לפרשו בדרך פשוט עד שגם מתחילים הנכנסים מעט בהחכמה יכולים להבין קטעים נרחבים ותיקונים שלימים מהספר, שהופיע בשלשה כרכים.

בשורה מרנינה באופן מיוחד שנושאת המהדורה האחרונה בחובה היא, עריכתו מחדש של כל הפירוש על ה"תיקוני זוהר", תוך שימת דגש על רצף ההבנה של הנושאים והתקשרותם זה בזה. גם כאן, באות הקדמות קצרות הפותחות פתח להבנת העניינים הנידונים ומקרבות את תעלומות החכמה אל השכל האנושי.

ב"ך יברך ישראל

סך הכל הם - ט"ו כרכי הזוהר, ד' כרכי זוהר חדש, ג' כרכי תיקונים, ביחד עשרים ושתיים כרכים כמנין אותיות שבתורה. ועוד ספר השמטות הזוהר שבו מבוארים כל הליקוטים שבסוף ספרי הזוהר. וספר שערי זוהר שבו נקבצו הקדמות וכללים רבים בעניני לימוד ספרי הזוהר הקדוש.

הנה כי כן, ספר הזוהר הקדוש עומד לרשותנו, שערי פתוחים כפתחו של אולם, מסילותיו מסוקלות מאבן ומנוכשות מכל טעות ושגיא, נוסחתו מבוררת, מזוככת ומזוקקת שבעתיים, מנופה ב"ג נפה, תיבותיו מנוקדות למריש ועד גמירא, וסביבו פירוש ברור ואמיתי, "מתוק מדבש" - פשוטו כמשמעו - ביאור ברור ובהיר השווה לכל נפש, שוכן לשבטיו על מחנהו ועל דגלו, החוסך אפילו את הטורח של חיפוש ה"דיבור המתחיל" המתאים...

ואם לא די בכל טכסיסי הנוחיות האמורים, הרי שמשפטי הזוהר עצמם שתולים בתוך הפירוש, מנוקדים אף הם, באופן שאין אפילו צורך להעתיק את העיניים מגוף הזוהר אל הפירוש וחזור, וניתן ללמוד באורח שוטף בתוך הפירוש גופו.

ולא עוד, אלא שלמען אותם לומדים אשר אין להם עסק בנסתרות, הובדלו סוגי הכתב שבפירושו, בין קטע העוסק ב'נגלה', המודפס באותיות מרובעות, לבין קטע העוסק ב'נסתר', המודפס בכתב רש"י. דומה, כי לא נותר שכלול או קישוט שלא הושקעו בו, בזוהר הקדוש, כדי להופכו לנחלת הכלל ולנחלתו הפרטית של כל יהודי ויהודי בדורנו.

בשלב האחרון והנוכחי, הרואה אור במהדורה האחרונה החדשה, זוכה גוף הזוהר לניקוד מלא ומדוייק, כשגם משפטי הזוהר בתוך הפירוש, מופיעים מנוקדים. מלבד זאת, הוסיף המחבר זקוקלה"ה במהדורה הנוכחית הרבה הקדמות קצרות, השופכות אור להבנת הקטעים הבאים אחריהן. כמו כן, נפתחו מרבית ראשי-התיבות שהיו במהדורות הקדומות של הפירוש.

המהדורה האחרונה נושאת, איפוא, את בשורת היצירה באופן הנעלה ביותר, כיאה וכיאות לכלי היציאה מן הגלות, אשר בני ישראל אמורים להצטייד בהם לקראת הגאולה השלימה בב"א.

ספר נגלות הזוהר

עם השלמת עבודתו הנפלאה של בעל ה"מתוק מדבש" זקוקלה"ה על חלקי הזוהר המרכזיים, המכילה מהדורת הזוהר החדשה עם פירושו "מתוק מדבש", חמשה-עשר כרכים מפוארים ועב-כרס, ואיתם-עימם שלושה כרכים נוספים של "זוהר חדש" המפורשים אף הם. (מלבד תיקוני זוהר, ותיקוני זוהר חדש אשר הם ביחד ארבעה כרכים אשר הם כולו נסתר).

אז הבדיל המחבר זקוקלה"ה אחד עשר כרכים מתוך שמונה-עשר כרכי הזוהר והזוהר חדש, והדפיסם בפני עצמם בתור "נגלות הזוהר". כעין ספר עין-יעקב על אגדות הש"ס אשר כידוע נתקבל ללימוד בקביעות שיעור בהרבה בתי מדרשות בין מנחה למעריב. היתה זו - כמוזכר לעיל - הפתעה בפני עצמה לגלות, כי אחד עשר מתוך שמונה-עשר כרכים (חוץ מספר תיקוני זוהר ותיקונים זוהר חדש שכולו נסתר) שייכים לחלק ה"נגלה" שבזוהר, ופתוחים גם להבנתם של אלו שאין להם עסק בנסתרות. בשלב נוסף, ביצע המחבר זקוקלה"ה את ההבדלה הזו בתוך המהדורה הכללית עצמה, באמצעות שינוי בסוג האותיות בין חלק ה'נגלה' וחלק ה'נסתר', כמצויין לעיל.

רמז על התגלות פירוש בטוב טעם בעיקבתא דמשיחא

כמה הולמת התגשמותו של חזון נבואי מלפני כמה מאות בשנים, הצופה את הופעתו של הפירוש החדש בימינו, בעיקבתא דמשיחא, ערב הגאולה השלימה, ואפילו את שמו של הפירוש:

היה הדבר לפני מספר שנים ניכר, בשלבים הראשונים ביותר של ראשית כתיבת הפירוש, עלה בלבו של הרב המחבר זקוקלה"ה הנעלה, להעניק לפירושו את השם "מתוק מדבש", כשהוא מדגיש בכך את כוונתו הטמירה, להמתיק את טעמו של הזוהר הקדוש כדבש, באופן שיטעם וימתק לחיכם של כל האישים והדרגות בעם-ישראל, למן תלמידי-חכמים ועד לפשוטי-העם. (היתה גם רמז לרמז

שמו של המחבר רבי דיניאל ב'ן ש'רה, כמובא בספרים גודל הענין לרמוז שמו בשם הספר, ושזהו שורש נשמתו).

רק לאחר מספר שנים, כאשר כבר נתון היה בעיצומה של הוצאת כרכי הזוהר המפורשים לאור, מצא הרב המחבר זצוקלה"ה קטע בתוך הספר הקדוש, "הדרת מלך", מאת המקובל האלקי הקדוש והנודע, רבי שלום בוזגלו זיע"א, אשר חי לפני כ-ר"ן שנה, המבאר את קטע הזוהר המופיע בראש מאמרנו: "ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי, דאיהו ספר הזוהר, יפקון ביה מן גלותא ברחמי", במילים אלו:

"דוק לישניה דקאמר 'למטעם', לומר, שעתיד להתגלות פירוש מאמרי הזוהר בטוב טעם, וכל חיך הטועמו אומר לי לי. מה שאין כן הלומדו לגירסא בעלמא, שאין מרגיש מתיקות דובשו (- רמז נבואי ברור לשמו של הפירוש: "מתוק מדבש") וכתב 'טעמו וראו כי טוב ה"'. ואז, יפקון ביה מן גלותא, כשיטעמו אמריו כי נעמו... לכן בשכר זאת הלימוד בפירוש ספר הזוהר הקדוש, א-ל חי חלקנו ימהר יחיש גאולתנו". עד כאן לשונו הקדוש, אשר נכתב, כאמור, לפני כר"ן שנה, והוא פלא עצום.

גם בפירושו "כסא מלך" על ה"תיקוני הזוהר", מרמז רבי שלום בוזגלו לאותו פירוש שיתגלה באחרית הימים. בתיקונים (תיקון ו', כ"ג:), מובאים דברי אליהו הנביא לרבי שמעון בר יוחאי על אודות התגלות ספר הזוהר לאמור (בתרגום ללשון-הקודש): "והרבה בני-אדם בעולם-הזה יתפרנסו (- ברוחניות) מחיבורך זה, כאשר יתגלה בעולם-הזה בדור האחרון בסוף הימים, ובגללו יתקיים (ויקרא כ"ה): 'וקראתם דרור בארץ'". כותב על כך ה"כסא מלך": "הלומד גירסא בעלמא, הגם שיש לו שכר טוב בעמלו ומקדש ומטהר נשמתו, עם כל זה, הסגולה שכתוב: 'ובגיניה וקראתם דרור בארץ', היא דווקא כשייתפרנסו' וילמדו פירושי מאמריו".

וכה כותב הגאון המקובל הקדוש, רבי אברהם אזולאי זיע"א, זקיני של החיד"א, בספרו "חסד לאברהם" (מעין א', עין כל, נהר כ"ד), כי עיקר כוונת הרשב"י ע"ה בחברו את ספר הזוהר הקדוש, היה לצורך הקמת השכינה הקדושה מעפר בימי החורבן והגלות. "וספר זה עתיד להתגלות בימי מלכא משיחא, כדי ליתן סעד לשכינה, כנזכר. והנה, כל אותן שיזכו אליו, יזכו לגאולה. כי העבודה זו המועטת בזמן ההוא, היא יותר חשובה מכל אילי נביות שהיה בזמן שהיה בית המקדש קיים".

בזכות לימוד הזוהר יהיה הגאולה

"וכיוון שבני ישראל עתידים לטעום מעץ-החיים, שהוא ספר הזוהר הזה, על-ידו הם ייצאו מן הגלות ברחמים" - משפט נבואי קדום זה, המופיע במקורו בשפה הארמית ב"רעיא מהימנא" שבזוהר הקדוש (פרשת נשא, קכ"ד:), לשון הזוהר "בגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי דאיהו ספר הזוהר, יפקון ביה מן גלותא ברחמי", מבאר את סוד ההתרגשות העזה האוחזת בעם ה', עם הגיע

ספר הזוהר בימינו אלה, לדרגת ההתגלות הגבוהה ביותר שידע אי-פעם מאז הופעתו ברבים.

אנו מאמינים, כי מועד היציאה מן הגלות קרוב ביותר, עומד אחר כותלינו ממש, והגיעה העת, בה נותר לנו להצטייד בכלים המתאימים למשימה, וכמו כן להבטיח לעצמנו, כי היציאה מן הגלות תתבצע 'ברחמים', ולא, חלילה-וחס, במידת הדין הקשה. כדרכו של הקב"ה להקדים רפואה למכה (מגילה י"ג:), מקבל דורנו לידיו בדיוק עתה, את המתנה השמיימית המופלאה, אשר שום דור עד כה לא זכה לה, בדמותו של ספר הזוהר הקדוש בלבוש מפואר, מפורש ומבואר, במדה גדושה אשר רק ניתן להעלות על הדעת.

לימוד ה"זוהר" - חובה וסגולה

בזוהר הקדוש (פרשת וירא, קי"ח.) נאמר: "כד יהא קרוב ליומי משיחא - כאשר יהיה קרוב לימות המשיח), אפילו רביא דעלמא זמינן לאשכחא טמירין דחכמתא (- אפילו תינוקות שבעולם עתידים להשיג סתרי חכמה)". כותב על כך רבי חיים ויטאל (בהקדמה לשער ההקדמות): "הרי מבואר, כי עד עתה היו דברי חכמות הזוהר נעלמות, ובדרא בתראה תתגלה ותתפרסם חכמה הזאת, ויבינו וישכילו ברזי התורה שלא השיגו הקודמים אלינו".

וכן כותב הגה"ק בעל ה"תניא" (אגרות קודש, כ"ו): "כל חכמת הקבלה היתה נסתרה בימיהם ונעלמה מכל תלמידי חכמים, כי אם ליחידי סגולה, ואף גם זאת בהצנע לכת ולא ברבים כדאיתא בגמרא. כמ"ש האריז"ל דדווקא בדורות האלו האחרונים, מותר ומצוה לגלות את זאת החכמה".

וכן דברי קודשו של הרבי רבי בונים מפשיסחא (תורת שמחה, נ"ז): "מקודם היה די בתורת הנגלות, אבל עתה בעקבתא דמשיחא, צריך להיות גם תורת הנסתר. כמו שאנו רואים נר דולק, וקודם שנכבה הוא מתחזק ביותר והשלחבת עולה ביותר, כמו כן, מקודם לא היה היצר-הרע מתגבר כל-כך, והיה די בתורת הנגלה לתבלין נגדו. אבל עתה קודם הגאולה, יצר-הרע מתגבר יותר, וצריכים להתחזק גם בנסתרי".

על פי דברי רבי חיים ויטאל, הרי שלימוד הנסתר הוא חיוב גמור. וכה דברי קודשו בהקדמתו ל"שער ההקדמות": "מבואר בפירוש אף בדברי התנאים, שאין האדם יוצא ידי חובתו לגמרי בעסק המקרא והמשנה והאגדה והתלמוד בלבד, אלא הוא מחוייב לעסוק בכל יכולתו בסתרי תורה ובמעשה מרכבה. כי אין הנאה להקדוש-ברוך-הוא מכל מה שברא בעולמו, רק בהיות בניו למטה עוסקים ברזי התורה, להכיר גדולתו ויפיו ומעלתו".

וכן כותב גם הגאון החסיד הגר"א מוויילנא, בספר "אבן שלמה" (פרק י"א): "הגאולה לא תהיה רק על ידי לימוד התורה, ועיקר הגאולה - בלימוד הקבלה". ובסידור הגר"א (אורחות חיים ס"י ס"ו) מעיד עליו תלמידו: "שאלתי ממנו, איך הדרך לצאת ידי חובתו השיעור לימוד שאמרו רבותינו ז"ל. והשיב: ללמוד ספר

ה"זוהר" ו"שערי אורה", כדי להבין קצת הכינויים בזוהר הקדוש, רק בלי הפירושים המבלבלים ומסיעים לעניין אחר".

הגה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב, כותב בספרו "סור מרע ועשה טוב" לאמור: "שמעוני אחי ורעיי, החברים המשתוקקים ומבקשי אמת, אמיתות עבודת הלב, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו. נפשו תשתוחח ותדבק בספר הזוהר, כאשר ידוע ומפורסם מן קדמונינו, סגולת עסק ספר הקדוש... לקבוע עתים לעיין בספר הזה, לידע מקור האור מתוק הוא לעיניים. שלא לצאת ידי חובתם במה שאומרים הזוהר בלבד, כמו איזה פיוט, אבל צריך לעיין בו ולחפש שורש מקורו... וכל ספר הזוהר מיוסד ממש על זה ומוסרים גדולים עד אין שיעור, ובפרט להיות מרכבה ליחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, ומעיר עיני ישינים מתרדמתם ומסיר לב האבן, אם אבן הוא נימוח".

ב"מטה אפרים" (סי' תרט"ו סק"ז, באלף המגן) נאמר: "והמקובלים כתבו, כי חמש דפין מזוהר הקדוש בכל יום, הוא תועלת גדול ותיקון גדול לנפש, להאירה לזככה ולתקנה, והוא מרפא ותיקון לחטאים ולפשעים של הנפש".

ויש לציין, כי בז' בניסן שנת תרצ"א, חתמו גדולי עיה"ק ירושלים, בראשות הגאב"ד הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד, על כרוז הקורא אל "כל מי שהיכולת בידו ללמוד הפרשה (- בזוהר הקדוש) מדי שבוע, ועל כל פנים, מי שאין ביכולתו, ילמוד דף אחד ביום... השי"ת יחיש לנו קץ הישועה ברחמי".

בספר "יסוד יוסף" מובא בשם הגאון רבי שלמה בלוך, תלמיד ה"חפץ חיים", כי הגה"ק בעל ה"חפץ חיים" זירז ללמוד את הזוהר הקדוש על הפרשה, ואפילו בחורים, שכן רובו כמדרש.

מנהגם של חסידים ואנשי מעשה מאז ומקדם היה, להשלים את כל ספר "תיקוני הזוהר" במהלך ימי חודש אלול ועשרת-ימי-תשובה. וכדברי המקובל האלקי רבי מאיר פאפירש ב"אור צדיקים": "ומשם הרב (- האר"י) ז"ל, אשרי מי שישלים ספר התיקונים בימים אלו".

וכן כתב ה"כסא מלך" בהקדמתו ל"תיקוני הזוהר": "כי הוא מטהר הגוף ומקדש הנשמה לכל הלומדו בחודש אלול, אפילו בגירסא בעלמא באין מבין פירוש אמריו, וכל שכן אם יזכה עד שרוח ה' ידבר בו להבין כוונת הרשב"י באמרי קדושי".

הגה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין בספרו "פרי צדיק" (פרשת שופטים) כותב: "ולכן נוהגין ישראל ללמוד בספר התיקונים בחודש אלול ועשרת-ימי-תשובה, שאלו הארבעים יום הם ימי רצון, שאז ניתן הלוחות שניות למשה רבינו ע"ה ואז הזמן הרצוי לבקש ולתקן הכל על-ידי תשובה, ובפרט בשבתות שבתוך ארבעים יום אלו, דשבת זמן תשובה".

ליקוט פנינים יקרים במעלת לימוד ואמירת הזהר הקדוש ולסיום המאמר אעתיק איזה גרגרים בגודל מעלת אמירת זהר הקדוש אף על פי שאינו מבין הדברים.

כתב הרמ"ז בהגותיו לספר הכוונות, וזה לשונו: וגם כי שתומים וחתומים הדברים, אל נא תמנע מקריאתו, **כי ברית כרותה לשפתים הנוטפות מור באימה ורעותא דלבא בהני כבשא דרחמנא שאינם חוזרות ריקם**, ומעורר את האהבה עד שתחפץ בלגלוג וגמגום, איש הוגה ושוגה באהבה, עכ"ל.

וכן כתב בספר עבודת הקודש להחיד"א (מורה באצבע סימן מד) וזה לשונו: **לימוד ספר הזהר מרומם על כל לימוד**, כשגם לא ידע מאי קאמר, והוא תיקון גדול לנשמה, עכ"ל.

ובסידור רבי קאפיל כתב (בסדר כוונת הלימוד) וזה לשונו: **ילמוד בספר קבלה, ואף אם אינו מבין בהם יאמר דברי הזהר והתיקונים**, כי הם מסוגלים לטהר את הנשמה, עכ"ל.

וכן כתב בספר דגל מחנה אפרים (בליקוטים ד"ה ישקני) וזה לשונו: על דרך שאיתא **שלשון הזהר הקדוש הוא מסוגל לנשמה, אף שאינו מבין כלל מה שאומר**, כמשל הנכנס לחנותו של בשם אף על פי שלא לקח כלום מכל מקום ריח טוב קלט עמו, עכ"ל.

וכתב בהגהות מהרצ"א (לספר סור מרע ועשה טוב אות ט) וזה לשונו: **מקובל בידינו שגם מי שלא ידע כלום, לשון הזהר מסוגל לזכך הנשמה**, עכ"ל.

ובספר שארית ישראל הוסיף על זה: **כי התיבות והדיבור של הזהר הקדוש עצמן מקשרים את האדם לאין סוף יתברך**, עכ"ל.

ובהקדמת ספר עצי עדן כתב הרה"ק מקאמרנא וזה לשונו: **ואפילו אמירה בעלמא מן השפתים סגולה ותיקון הנפש מאד**, ובפרט ספר התיקונים שהם תקוני הנפש מכל פגם סיג וחולאת, עכ"ל.

וכן כתב בספר פלא יועץ (ערך זהר) וזה לשונו: **לימוד ספר הזהר נשגב מאד לטהר ולקדש הנפש**, ואפילו לא ידע מאי קאמר ושוגה בה שגיאות הרבה, הוא חשוב לפני הקב"ה, עכ"ל.

והוא סגולה לפתוח הלב, כמו שכתב בספר מאה שערים (באמרי קודש) וזה לשונו: **הטמטום הלב הוא שנעשה לב האבן וכו', ועצה היעוצה לזה ללמוד ספר הזהר**, כי זהר הוא מלשון הארה שמאיר במקום החושך וכו', מי שהוא בעל עסק גדול יהיה רוב לימודו בזהר הקדוש אף שאינו מבין, כי מה איכפת לו שאינו מבין אפילו הכי הוא סגולה, עכ"ל.

הרי לך בזה גודל מעלת אמירת זהר הקדוש אף כשאינו מבין, וקל וחומר בן בנו של קל וחומר למי שלומד ומבין ועוסק ומתיגע בלימוד ספר הזהר, ודאי

שכל המעלות האמורות לעיל בו, ויתברך בברכה כפולה ומכופלת מן השמים בכל טוב סלה.

ונסיים בדברי קודשו של הצדיק הקדוש רבי פינחס מקוריץ, אשר היה אומר, כי נותן הוא שבח והודיה לבורא עולם בכל ימותיו, על שלא שתלו בדורות הקודמים, כאשר ספר הזוהר לא היה עדיין מצוי בעולם. שכן, ספר הזוהר הקדוש, הביאו לטעום מחיי העולם הבא בעודו בימי חלדו בעולם-הזה.

והשם יתברך יאיר עינינו בתורתו תורת אמת והוא יקרבנו לעבודתו, וישלח לנו בקרוב ישועתו ויגאלנו בגאולה שלימה, בב"א.